

Ραδάμανθς

Τεύχος 3

Γενάρης 2022

ISSN 0273-2602

9 770273 260555

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΑΚΑΡΟΓΛΟΥ

Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Ραδάμανθυς το βιβλίο σου, με τίτλο «Χρόνος Διάφανος – 40 Χρόνια Κινηματογράφος». Όποιος ξεφυλλίζει τις σελίδες του, ταξιδεύει στο χρόνο και έρχεται κοντά με μεγάλες προσωπικότητες από το χώρο του κινηματογράφου. Είναι, πραγματικά, συλλεκτική έκδοση. Εσύ, ποιες από τις στιγμές που περιγράφεις στο βιβλίο, αισθάνεσαι ως τις πιο σημαντικές;

Από τις πιο σημαντικές στιγμές του βιβλίου είναι η συνάντηση με τον σκηνοθέτη Θόδωρο Αγγελόπουλο όταν τον είχε καλέσει ο Δήμος για τον τιμήσει μετά την βράβευση του από το Φεστιβάλ Καννών. Επίσης η φιλοξενία του Αμερικανού σκηνοθετή Μπόμπ Ράφελσον που μου έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσω ένα σπουδαίο δημιουργό.

Η δική σου σχέση με τον κινηματογράφο και την ποίηση πότε ξεκινά;

Η σχέση μου με τον κινηματογράφο ξεκινά με την διοργάνωση προβολών στο Πολυτεχνείο, αμέσως μετά την δικτατορία αλλά και στις διάφορες κινηματογραφικές Λέσχες και κινηματογράφους, τόσο που ο κινηματογράφος έχει γίνει ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μου, τόσο που να μην μπορώ να ζήσω χωρίς αυτό. Η σχέση μου με την ποίηση χρονολογείται από το καλοκαίρι του 1981 με το βιβλίο ΤΟΠΙΑ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ.

Βέβαια υπήρχαν σκόρπια ποιήματα και πεζά, αλλά τα Τοπία Κοριτσιών ήταν επίσημα το πρώτο ποιητικό βιβλίο μου. Θα έπρεπε να σημειώσω πως αυτά τα σκόρπια κείμενα χρονολογούνται το 1966 και κάποια πιο πριν γιατί παρακολουθώ την ποίηση σε διάφορα βιβλία και εκπομπές του ραδιοφώνου με σημαντικότερη την ραδιοφωνική εκπομπή του Α' προγράμματος "ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΙΗΣΗ" του Τάκη Σινόπουλου.

Θυμάσαι κάποιο από τα πρώτα ποιήματα που έγραψες;

Να μετρήσω το χρόνο που διάβηκε

Τώρα που άστρα παντού

Τώρα που ψύχρα παντού

Το καλοκαίρι

Αρρωστημένο

Άδειο

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΑΚΑΡΟΓΛΟΥ

ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΦΑΝΟΣ

40 ΧΡΟΝΙΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
1979-2019

ΧΩΡΟΙ - ΑΝΘΡΩΠΟΙ - ΕΙΚΟΝΕΣ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ

Φεύγει χάνεται

Στις άκρες των μαλλιών σου

Τόσος καιρός, τόση αγωνία

Που πήγαινες τα βράδια

Τα βράδια

Που η θάλασσα ανάδυνε

Το πράσινο του φεγγαριού

Που ονειρεύτηκες

Την Κυριακή

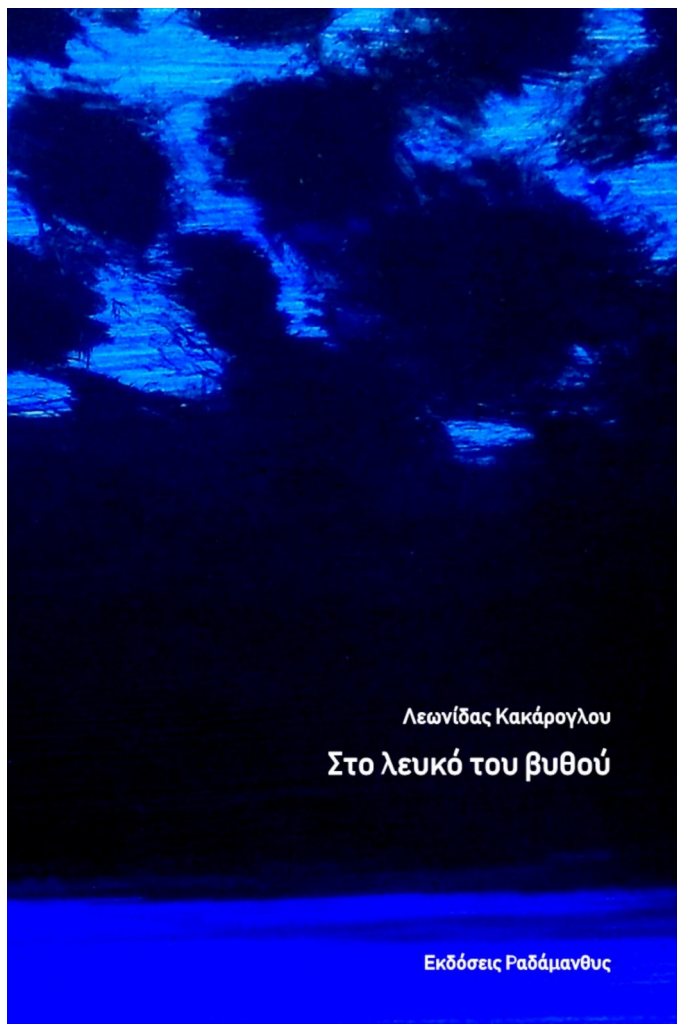
Την Κυριακή ενός Σεπτεμβρη

που όλο μεγαλώνει

Σαν φύλλο οπωροφόρου

Που δεν γεύτηκε την Άνοιξη

Με τη δράση σου τα προηγούμενα χρόνια υπήρξες πόλος συσπείρωσης για τους ανθρώπους του πολιτισμού στα Χανιά. Οι άνθρωποι που βρέθηκαν στο πλάι σου, στα πρώτα δύσκολα βήματα, ποιοι ήταν;

Θα μπορούσα να αναφέρω για τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΠΑΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ ως πρόεδρος του ΔΗΠΕΘΕΚ, όπως και άλλοι πρόεδροι του ΔΗΠΕΘΕΚ, συμβούλια κινηματογραφικών εκδηλώσεων, δημοτικοί σύμβουλοι και φίλοι που συνεργάστηκαν στις προβολές του Φιρκά.

Θα υπήρξαν βέβαια και αυτοί που για τους δικούς τους λόγους έβαζαν τρικλοποδιές. Αν σου ζητούσα να μου πεις ποια θεωρείς ότι ήταν η πιο δύσκολη στιγμή σε αυτή την κινηματογραφική και λογοτεχνική διαδρομή, ποια πιστεύεις ότι είναι;

Ο στραγκαλισμός μου από τον Δημοτικό Κινηματογράφο, από την Δημοτική Αρχή Κατσανεβάκη και την Δημοτική Αρχή Σκουλάκη που σε όλες τις περιπτώσεις δεν με κάλεσαν να συνεχίσω την προσπάθεια τόσων χρόνων. Όλα αυτά τα χρόνια προσπάθησα το καλύτερο χωρίς αποζημίωση ή συμπαράσταση. Ακόμη και τώρα οι υπεύθυνοι του Φεστιβάλ Χανίων με κάλεσαν να γράψω ένα

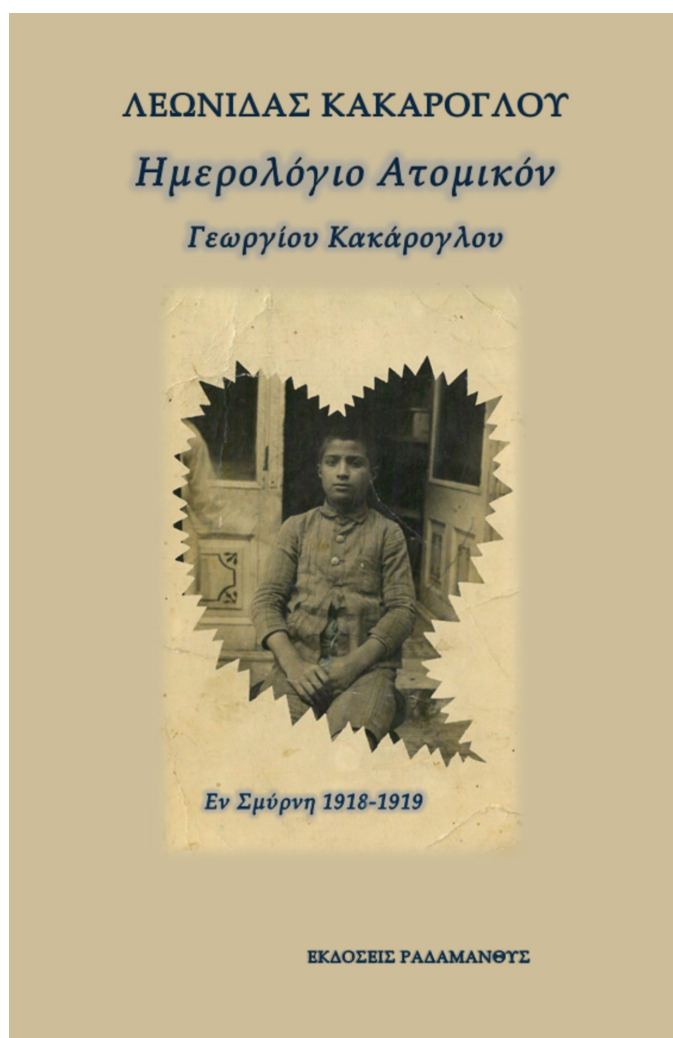
κείμενο μέχρι 400 λέξεις για τον ΚΗΠΟ!! Όλη μου η αφοσίωση στον κινηματογράφο σε 400 λέξεις!!

Ποιους ποιητές θα ξεχώριζες σήμερα;

Τίτος Πατρίκιος, Γιώργος Μαρκόπουλος, Γιώργος Βέης, Αντώνης Φωστιέρης, Μιχάλης Γκανάς, Γιώργος Χρονάς. Βέβαια η λίστα είναι ενδεικτική γιατί τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη της ποίησης είναι σημαντική και πραγματικά εντυπωσιακή και δεν καλύπτεται από ένα κατάλογο.

Και αν σου έλεγα να διαλέξεις κάποιες ταινίες για να ετοιμάσουμε ένα αφιέρωμα στο νέο ελληνικό κινηματογράφο, ποιες θα μου πρότεινες;

"ΘΙΑΣΟΣ" Θ. Αγγελόπουλος, "Μικρά Αγγλία" Παντ. Βούλγαρης, "Παρακαλώ Γυναίκες Μην Κλαίτε," Στ. Τσιώλης-Χρ.Βακαλόπουλος, "Ευδοκία" Αλέξης Δαμιανός, "Αυτή η νύχτα μένει", Νίκος Παναγιωτόπουλος, "Ταξίδι στη Μυτιλήνη", Λάκης Παπαστάθης. Τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη του Νέου Ελληνικού κινηματογράφου είναι εντυπωσιακή. Σε ένα πιθανό αφιέρωμα πρέπει να αναφερθούν οι όροι και οι συνθήκες που θα συνδέουν τις ταινίες.

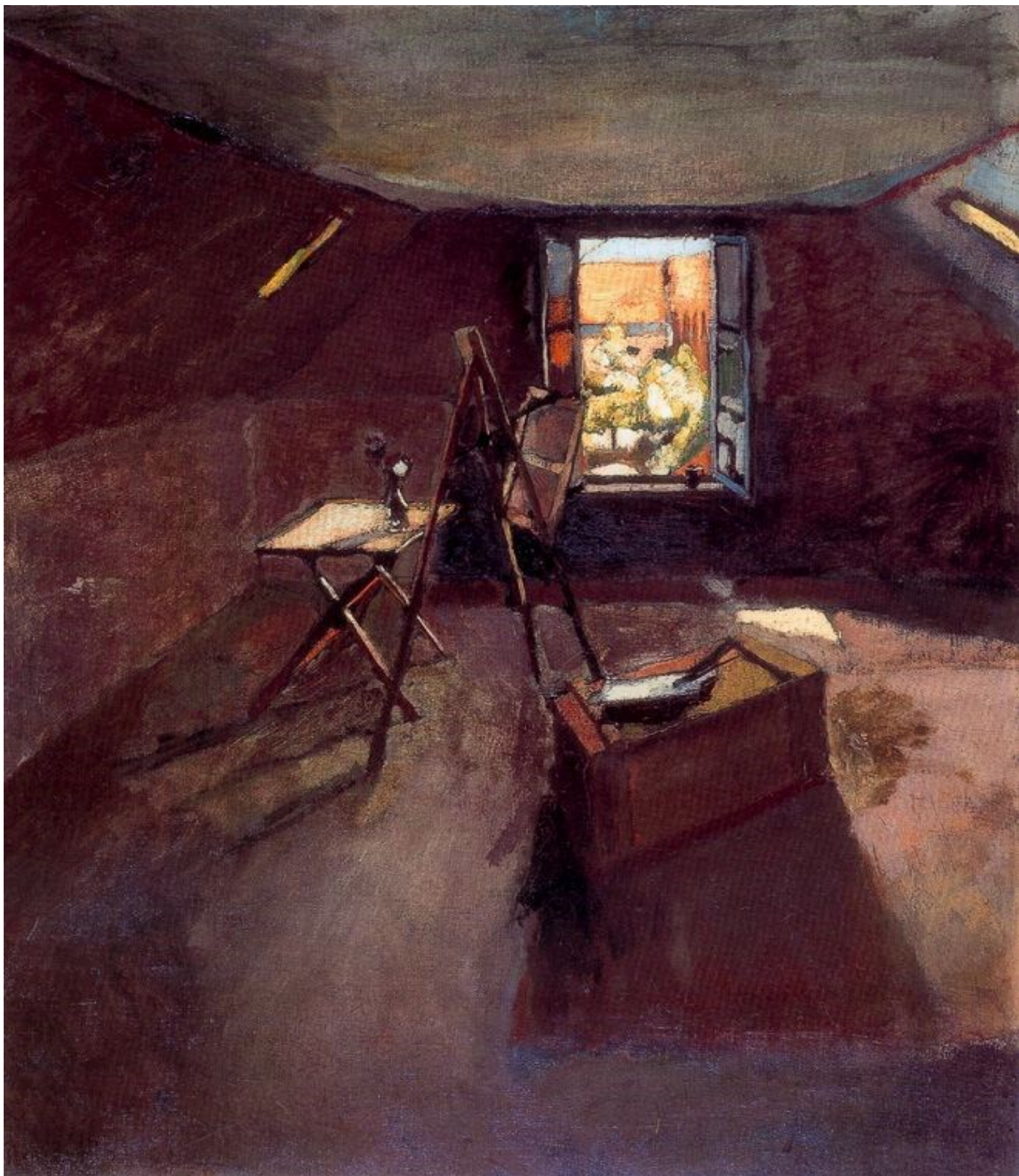

Λεωνίδα, είναι η χρονιά που συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Εσύ με τον πατέρα σου επισκεφθήκατε τα πατρογονικά εδάφη στο Σαλιχλή της Μικράς Ασίας. Είναι συγκλονιστική η περιγραφή που έχεις κάνει στο βιβλίο «Ημερολόγιο Ατομικών Γεωργίου Κακάρογλου – Εν Σμύρνη 1918-1919». Αυτή την περίοδο προετοιμάζεται μάλιστα η δεύτερη έκδοσή του. Ποιες στιγμές κρατάς ως πιο συνταρακτικές από εκείνη την επίσκεψη;

Όλο το ταξίδι ήταν μια μοναδική εμπειρία και μια συνάντηση της μνήμης με την λήθη. Το πιο συνταρακτικό σημείο του ταξιδιού ήταν ο πηγαϊμός μας στο Σαλιχλί τον γενέθλιο τόπο του πατέρα μου, που κάθε συνάντησή με ανθρώπους από εκείνη την παλιά εποχή ήταν σαν να ξαναφτιάχναμε το ατελείωτο πουθενά, το πανταχού ελληνικό στοιχείο, όπως τις επιγραφές στην Έφεσο, που ήταν σαν να ξανάρχιζε ο χρόνος.

Πίνακας: Henri Matisse

ΣΙΝΕΜΑΣΚΟΠΉ

Σαν σε ταινία παλιά χρωματιστή
Που ξαφνικός αγέρας παρασέρνει
Τα φύλλα ημερολογίου
Και τα χρόνια αλλάζουν
Έτσι κι οι μέρες μας φυλλοροούν
Μαζεύω τα φύλλα τους
Μα μεταξύ τους
Δεν ταιριάζουν

Λεωνίδας Κακάρογλου

Συνέντευξη με την ψυχολόγο-ψυχοδραματίστρια Δανάη Χορομίδου

«Η ανθρωπότητα έχει συντονιστεί με τον φόβο»

Δανάη, μόλις κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Ραδάμανθυς το πρώτο σου βιβλίο, με τίτλο «Ψυχόδραμα: Γίνομαι ο πλοηγός της ζωής μου». Ας ξεκινήσουμε, όμως, από τα βασικά, τι είναι το Ψυχόδραμα;

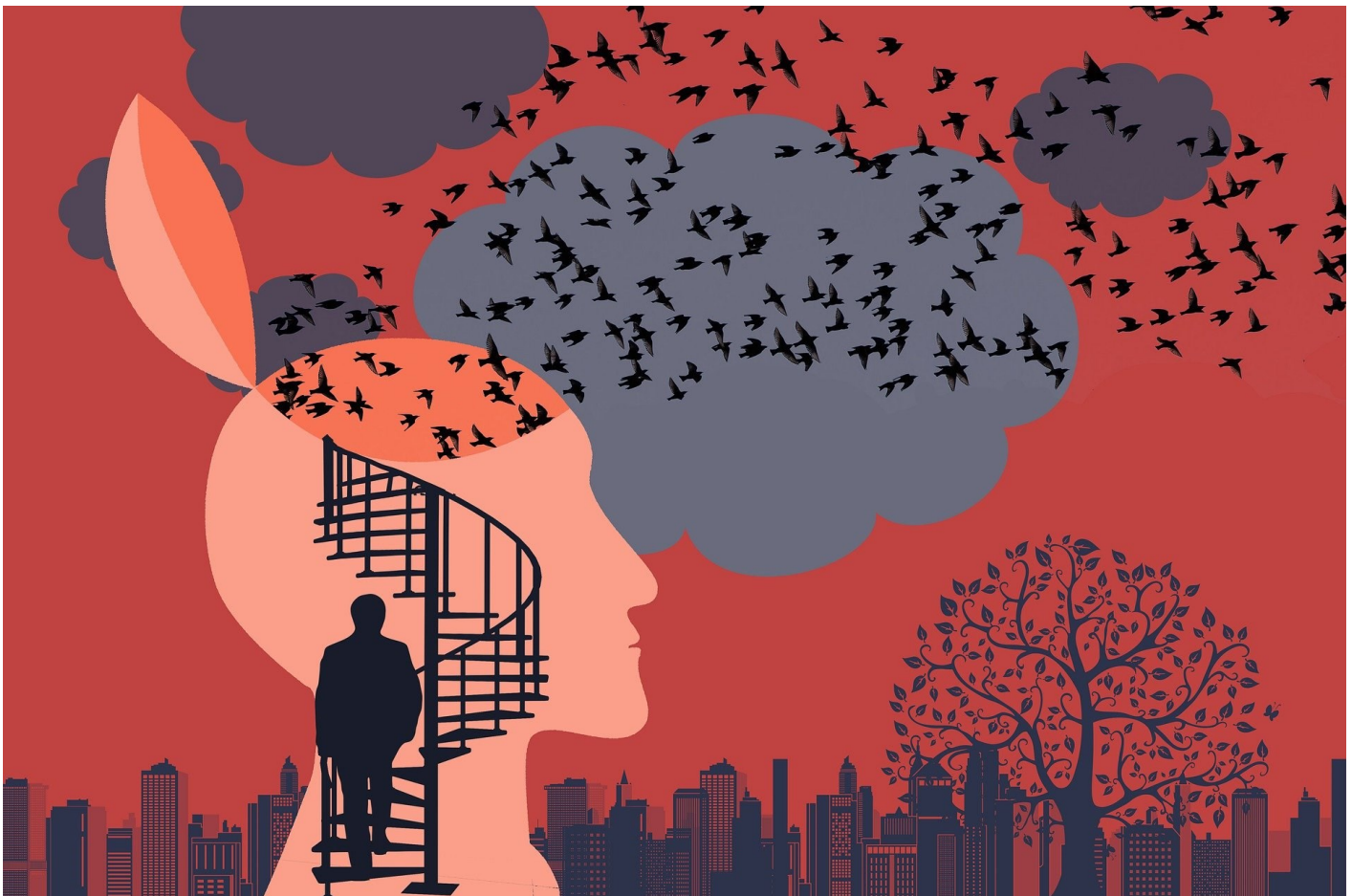
Να πω αρχικά ότι είμαι πολύ χαρούμενη για την έκδοση του βιβλίου και ειδικά που έγινε από εσένα και τις εκδόσεις Ραδάμανθυς, διότι νιώθω μια ζεστασιά από εσένα και ένα προσωπικό ενδιαφέρον και μεράκι γι' αυτό που κάνεις!

Σχετικά με το τι είναι το ψυχόδραμα, εν συντομία να πω ότι πρόκειται για μια ομαδική βιωματική μέθοδο για την προσωπική ανάπτυξη. Οι συμμετέχοντες, έχουν την ευκαιρία να δουλέψουν τα θέματα που φέρνουν ή που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση στο “εδώ και τώρα” με έναν άμεσο, “ζωντανό” τρόπο πέραν της γνωστικής επεξεργασίας ή ανάλυσης. Δηλαδή, φτιάχνοντας εικόνες του εσωτερικού τους κόσμου στην ψυχοδραμα-

τική σκηνή και εν συνεχεία με την εκδραμάτιση του θέματος. Η βιωματική διαδικασία στην εξερεύνηση και δουλειά με τον εαυτό έχει μια έντονη δυναμική και επίδραση στα άτομα και επιτρέπει βαθιές συνειδητοποιήσεις και αγγίγματα ψυχής. Επιπλέον, η ομαδική διεργασία και συν-δημιουργία ανυψώνει την αξία της προσωπικής εμπειρίας, και επιτυγχάνεται αυθεντική επικοινωνία και ουσιαστικό μοίρασμα και σύνδεση μεταξύ των ατόμων. Τα μέλη μιας ομάδας ψυχοδράματος μπορούν να πειραματιστούν στην ψυχοδραματική σκηνή αναπτύσσοντας τον αυθορμητισμό και τη δημιουργικότητά τους σε σχέση με τα θέματα που τα απασχολούν, μέσα σε ένα πλαίσιο ουσιαστικής συνάντησης και αλληλο-έμπνευσης με τους άλλους.

Είναι πολύ εντυπωσιακός ο τίτλος του βιβλίου: «Γίνομαι ο πλοηγός της ζωής μου». Ακούγεται απλό, αλλά μάλλον είναι ζητούμενο στις μέρες μας για τον σύγχρονο άνθρωπο. Είναι έτσι;

Είναι εντυπωσιακός λες; χαχα!..Γίνομαι ο πλοηγός της ζωής μου θα πει, κατανοώ τον εαυτό μου, παίρνω τη δύναμή μου πίσω και δουλεύω στο να γίνομαι αυτός που είμαι, να αυτοπραγματώνομαι. Ξέρεις ζούμε σε μεγάλο μέρος μέσα από προγραμματισμούς και “προγράμματα” στα οποία από μικρά παιδιά μαθαίνουμε και συμμορφωνόμαστε, χάνοντας στο τέλος τη σύν-

δεση με τον πραγματικό εαυτό μας, τα πραγματικά μας θέλω, τα συναισθήματά μας, την προσωπική μας ουσία και δυναμική ως άνθρωποι.. Γίνομαι ο πλοηγός της ζωής μου θα πει, από ετεροκαθοριζόμενος, να γίνω ξανά αυτοκαθοριζόμενος. Αυτό φυσικά όπως καταλαβαίνεις δεν είναι καθόλου εύκολο, απαιτεί θάρρος και τόλμη να κοιτάξουμε τις αλήθειες μας κατάματα, να ανασύρουμε και να επουλώσουμε τα τραύματά μας, να αναλάβουμε την ευθύνη της ζωής και της ιερότητάς της..Είναι μια διαδικασία αφύπνισης, ξυπνήματος από τη λήθη στην αλήθεια. Ιδιαίτερα ο σύγχρονος άνθρωπος στην εποχή αυτή της μηχανοποίησης-ψηφιοποίησης των πάντων, της εικονικής πραγματικότητας, της ρομποτοποίησης, καλείται να κάνει μια ηρωική υπέρβαση να αποτινάξει τα δεσμά των προγραμμάτων και επιβαλλόμενων συστημάτων, να διευρυνθεί συνειδησιακά, να ανυψώσει το ανάστημά του διεκδικώντας το ανθρώπινο, την ανθρωπιά και τις αξίες της ανθρωπίνης φυλής. Άκουσα μια υπέροχη πρόταση τις προάλλες που μου έκανε πολύ εντύπωση : “δεν είμαι εδώ για να σε ευχαριστήσω, είμαι εδώ για να τιμήσω τον εαυτό μου”. Αυτό δεν είναι εγωιστικό, η συνολική επανάσταση και εξέλιξη είναι η προσωπική επανάσταση-εξέλιξη του καθενός: να ξανακερδίσει πίσω τον εαυτό του, τη δύναμή του και τη μεγαλοσύνη της ψυχής του.

Και πόσο δύσκολο είναι τελικά να πάρει ο άνθρωπος το πηδάλιο της ζωής του; Με ποια εμπόδια πρέπει να αναμετρηθεί;

Νομίζω αρχικά έχει να κάνει με το να “ξυπνήσει”, να

συνειδητοποιήσει ότι έχει την επιλογή να το κάνει καθώς και το πόσο σημαντικός και άξιος είναι. Δεν μπορεί να ελευθερωθεί ο σκλάβος που δεν κατανοεί ότι έχει παραδοθεί στα δεσμά του. Την ξέρεις φαντάζομαι την κλασική ιστορία με τον ελέφанта του τσίρκου, που μια ζωή ήταν δεμένος και καταδικασμένος σε μια συγκεκριμένη περίμετρο ζωής. Όταν λοιπόν έλυσαν το σκοινί, εκείνος εξακολουθούσε να ζει στην συγκεκριμένη περίμετρο, διότι δεν συνειδητοποιούσε ότι μπορούσε να πάει και αλλού.. ότι η περίμετρός του μπορεί να διακτινίζεται σε ολόκληρο το σύμπαν!

Πώς θεωρείς ότι έχει επιδράσει η κατάσταση με τον Covid-19 στη ψυχική υγεία των ανθρώπων;

Βλέπω ότι η ανθρωπότητα έχει συντονιστεί με το φόβο. Οι άνθρωποι σκέφτονται αντιλαμβάνονται και δρουν συντονισμένοι περισσότερο από τη θέση του φόβου. Αυτό φυσικά αποδυναμώνει τόσο το πνεύμα και τη θέλησή μας, όσο και την ψυχολογική μας ισορροπία και την ψυχική δομή αλλά και το φυσικό μας σώμα και το ανοσοποιητικό μας σύστημα. Παρόλ' αυτά οι ακραίες καταστάσεις πάντα ήταν τα εφελτάρια των υπερβάσεων, όπως λέει και ο Καζαντζάκης της μεγάλης Κρήτης “σα δε φτάσει ο άνθρωπος στην άκρη του γκρεμού, δε βγάζει στην πλάτη του φτερούγες να πετάξει”. Ότι γίνεται έξω γίνεται και μέσα, οπότε η κρίση έξω είναι και κρίση μέσα: η εποχή της πανδημίας έφερε στην επιφάνεια τα τραύματά μας, τους φόβους και τις φοβίες μας. Καλούμαστε να τα δούμε και να τα αντιμετωπίσουμε, να ξεκαθαρίσουμε τι δεν μας χρειάζεται πια και να ορίσου-

με εκ νέου το ποιοι θέλουμε να είμαστε.

Το βιβλίο σου απευθύνεται σε ειδικούς της Ψυχικής Υγείας ή σε όλους;

Το βιβλίο μου απευθύνεται σε όσους θέλουν να μάθουν για το ψυχόγραμμα και την ψυχοδραματική προσέγγιση στη θεραπεία και είναι γραμμένο εμπειρικά- δεν πρόκειται δηλαδή για έτοιμη πληροφορία ή σύνθεση συγγραμμάτων. Επιπλέον δίνω και μια συμβολική ή πιο λογοτεχνική διάσταση-αναλογία. Νομίζω τα θέματα που θίγει όπως π.χ. τι θα πει θεραπεία, η αυθεντικότητα, η σημασία για ανάληψη ευθύνης, το χτίσιμο επικοινωνιακών διαπροσωπικών σχέσεων, η σημασία της ενσυναίσθησης, το πώς υπάρχω και συνυπάρχω με τον άλλον, ο υπαρξιακός αγώνας για να κερδίσω τον εαυτό μου, τα σενάρια ζωής και πώς με ορίζουν στο τώρα, το θάρρος για να με δω, το ταξίδι στην αυτογνωσία κ.α. μπορεί να ενδιαφέρουν οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για την προσωπική ανάπτυξη.

Η θεωρητική βάση στην οποία στηρίχτηκες για το βιβλίο ποια είναι;

Κυρίως η κατά Max Clayton ψυχοδραματική προσέγγιση-διδασκαλία (AANZPA, the Australian and Aotearoa New Zealand Psychodrama Association). Ο Max Clayton υπήρξε μαθητής του Moreno και μεγάλη μορφή στον ψυχοδραματικό κόσμο.

Ο Κωνσταντίνος Λέτσιος-δάσκαλος και νυν συνεργάτης μου- του οποίου επίσης είναι δάσκαλος-ανέπτυξε

μια ιδιαίτερα φιλική σχέση μαζί του και έτσι είχαμε την τύχη να μας επισκέπτεται επί μια δεκαετία στην Ελλάδα και να διδαχθούμε από τον ίδιο το ψυχόγραμμα στο ΨΥΚΑΠ.

Μεγάλη επίδραση στη σκέψη μου έχει επίσης ο Θεοσοφισμός (κυρίως A.Bailey).

Δανάη, η εμπειρία που διαθέτεις στο χώρο της ψυχολογίας και του ψυχοδράματος είναι πολύ σημαντική. Θα ήθελα να μας δώσεις ένα σχόλιο για το πώς και από πού ο άνθρωπος μπορεί να αντλήσει δυνάμεις, έτσι ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις των καιρών

Από τη φύση, την κίνηση, τον ήλιο, το διαλογισμό, τη μουσική, τις τέχνες εν γένει, την ψυχοθεραπεία, τη φαντασία, τη δημιουργικότητα, την πνευματικότητα-θεικότητα, τον οραματισμό και από την ανθρώπινη ουσιαστική επαφή και σύνδεση. Από την πράξη της Αγάπης! Ακόμα και ένα δέντρο είναι αρκετό για να μάθεις και να εξασκηθείς! Θυμάσαι τι έλεγε ο ζωγράφος ο Bob Ross; χαχα! :

“δεν υπάρχει τίποτα κακό με το να έχετε φίλο ένα δέντρο”.

Πώς αποτυπώνεται η πλούσια εμπειρία σου στο βιβλίο; Υπάρχουν κάποιες βιωματικές ιστορίες;

Αν αναφέρεσαι σε αυτό, στο τέλος του βιβλίου συμπεριλαμβάνονται κάποια ψυχοδράματα που έχουν λάβει χώρα με ανθρώπους που έχουμε δουλέψει μαζί. Έκανα μια προσπάθεια να τα αποτυπώσω γραπτώς, η αλήθεια

είναι όμως πως η βιωματική διαδικασία είναι τόσο πλούσια και πολυεπίπεδη που δύσκολα μπορεί να μεταφερθεί στο χαρτί. Ευχαριστώ εκ καρδιάς όλους τους “πρωταγωνιστές” των δραμάτων που μου έδωσαν την άδειά τους γι’ αυτό το εγχείρημα..

Ίσως μια αρκετά πλούσια βιωματική ιστορία να κρύβεται μέσα στην συμβολική ιστορία του πολεμιστή του φωτός και του μαγικού του άστρου..

Οργανώνεις σεμινάρια δράσεις στην «Ψυχοκίνηση», στο χώρο σου στην Αθήνα, αλλά και καλοκαιρινά εργαστήρια στην Αστυπάλαια; Πώς ακριβώς λειτουργούν αυτά; Πώς μπορεί κανείς να πάρει μέρος σε αντίστοιχες δράσεις;

Ναι, οργανώνω κατά καιρούς αυτοτελή εργαστήρια γνωριμίας με το Ψυχόδραμα, ώστε κάποιος να ζήσει την εμπειρία και να δει αν ενδιαφέρεται να ενταχθεί σε κάποια από τις σταθερές ομάδες ψυχοδράματος που λειτουργούν κάθε σεζόν με εβδομαδιαίες συναντήσεις. Επίσης κάθε χρόνο πραγματοποιείται ένα εκτενές εργαστήριο συνήθως τετραήμερο σε κάποιο μέρος εκτός Αθηνών-τη χρονιά που μας πέρασε το οργανώσαμε στην Αστυπάλαια με μια μαθήτριά μου που είναι από το νησί. Τα τετραήμερα είναι πραγματικά μια δυνατή και πλούσια εμπειρία ζωής!! Δενόμαστε και πηγαίνουμε τόσο βαθιά...και εν συνεχεία απογειωνόμαστε! Χαχα!

Μπορεί όποιος επιθυμεί να συμμετέχει σε αυτά, αφού προηγουμένως έχει επικοινωνήσει μαζί μου-συνήθως επίσης ενδείκνυται να έχουμε κάνει κάποια ατομική συνεδρία προηγουμένως για μια πρώτη σύνδεση μεταξύ μας αλλά και για να διαπιστώσουμε αν η συμμετοχή σε ομάδα είναι κατάλληλη για το άτομο στην παρούσα φάση της ζωής του.

Ποια είναι τα επόμενα βήματα με το βιβλίο; Πότε προβλέπεις να σε δούμε στα Χανιά και στην Κρήτη; Και φαντάζομαι, εκτός από την παρουσίαση, θα οργανώσουμε και κάποια εργαστήρια Ψυχοδράματος;

Σίγουρα θα γίνουν οι παρουσιάσεις σε Αθήνα και Χανιά, όταν ανοίξουν λίγο τα πράγματα με τον κορωνοϊό! Ίσως προς την Άνοιξη να είναι μια καλή εποχή, σωστά;.. Θα χαρώ ιδιαίτερα να επισκεφτώ την Κρήτη, η οποία δρα πραγματικά θεραπευτικά για μένα, με το που πατάω το πόδι μου, η ενέργειά μου δυναμώνει, νιώθω ένα δέος! Τα μάτια των Κρητικών έχουν μια σπίθα, μια ζωηράδα που με μαγεύει!

Είθε να συννευρεθούμε με αφορμή τον “Πλοηγό” λοιπόν

σε Αθήνα και Χανιά και να οργανώσουμε και εκεί ψυχοδραματικά εργαστήρια που να σας εκπλήξουν και να σας γλυκάνουν!

Πολυχώρος Ραδάμανθους

Συζητώντας

με τον συγγραφέα Μιχάλη Τζανάκη

Η Ιστορία αποτελεί τον ιστό πάνω στον οποίο σμιλεύονται συνειδήσεις

-Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Ραδάμανθυς το βιβλίο σου, με τίτλο «Χώμα Κόκκινο». Αφορά ιστορίες που τις έζησες ο ίδιος σε δύο ταξίδια σου σε χώρες της Αφρικής. Πως βίωσες αυτή την εμπειρία; Και πώς αποφάσισες να μεταφέρεις στο χαρτί όσα είδες;

Μ. Τζανάκης: Τα ταξίδια πάντα αποτελούν ένα ισχυρό ερέθισμα προβληματισμού και βέβαια τεκμήρια μιας πραγματικότητας που ίσως να μην αντιλαμβανόμαστε. Πολύ περισσότερο όταν τα συγκεκριμένα ταξίδια έγιναν στο πλαίσιο εθελοντικών δράσεων και δεν ήταν ακριβώς ταξίδια «τουρισμού»! Δυστυχώς, στην Αφρική αποτυπώνεται το μεγαλύτερο έγκλημα που έγινε στην ιστορία της ανθρωπότητας από τους αποικιοκράτες προς τους ιθαγενείς πληθυσμούς εκεί. Ένα έγκλημα που δυστυχώς συνεχίζεται-με άλλη μορφή ίσως- και που αν μη

τι άλλο, όλοι όσοι έχουν συνείδηση αυτού, οφείλουμε είτε προφορικά, είτε γραπτά, να αφυπνίζουμε στο μέτρο που μπορούμε συνειδήσεις. Έχοντας αυτό και μόνο στο μυαλό θέλησα να μεταφέρω κάποια στιγμιότυπα μέσα από τα διηγήματα που περιλαμβάνονται στο «Χώμα Κόκκινο».

-Γενικά, από τα βιβλία σου μπορώ να συμπεράνω ότι σου αρέσει ιδιαίτερα η Ιστορία. Η Ιστορία έρχεται σε πρώτο πλάνο και στο «Μυρίζοντας μόνο γιασεμί», και στο «Ο Αιώνας του Καπετάνιου – μυθιστορηματική βιογραφία του Μιχάλη Κόρακα», αλλά και σε πολλά ακόμα έργα σου. Αυτό που παρατηρώ διαβάζοντας τα έργα σου είναι ότι μεταφέρεις αληθινές ιστορίες ανθρώπων, με στοιχεία μυθοπλασίας, με συγκεκριμένο κάθε φορά ιστορικό φόντο, στοιχείο που σίγουρα δεν είναι εύκολο. Αλήθεια, πόσος χρόνος έρευνας χρειάστηκε, πχ. για τα δύο αυτά έργα;

Μ. Τζανάκης: Είτε μας αρέσει, είτε όχι η Ιστορία αποτελεί τον ιστό όχι μόνο των επιστημών, αλλά τον ιστό πάνω στον οποίο σμιλεύονται συνειδήσεις, χαρακτήρας και εν τέλει ο άνθρωπος «μορφώνεται», δηλαδή με την κυριολεκτική σημασία του ρήματος αποκτά «μορφή»! σε διαφορετική περίπτωση καθένας και καθεμιά παραμένει ισόβια σε κατάσταση «παραμόρφωσης».

Η Ιστορία έχει πρωτίστως διδακτικό χαρακτήρα κι όσοι αλληθωρίζουν απέναντι της διαστρέφουν την συνείδησή τους. Προσωπικά δεν δέχομαι σημαντικά κεφάλαια της Ιστορίας να θυσιάζονται στο βωμό πολιτικών σκοπιμοτήτων και η Ιστορία να αφήνεται άθυρμα στις διαθέσεις όσων θέλουν μέσω αυτής όχι την «αφύπνιση», αλλά την νάρκωση του «πολίτη».

Ο Μιχάλης Κόρακας αποτελεί ένα τρανό παράδειγμα ενός ανιδιοτελούς πατριώτη που πολέμησε απ' την εφηβεία ως το βαθύ γήρας του τον κατακτητή. Δεν είναι δυνατόν να περιορίζεται η γνώση μας γι' αυτόν στην ονοματοδοσία κάποιου δρόμου ή κάποιας πλατείας. Με δεδομένη την μοναδική αναλυτική ιστορική μελέτη στον Μιχάλη Κόρακα από τον αείμνηστο Νίκο Σταυρινίδη, θέλησα αξιοποιώντας κύριες ή δευτερεύουσες «πηγές» που έψαξα κυρίως στην Βικελαία βιβλιοθήκη του Ηρακλείου να ανασυνθέσω τη ζωή και τη δράση του μυθιστορηματικά με ένα σύντομο και φιλοδοξώ προσιτό στον μέσο αναγνώστη κείμενο, για να μη χαθεί η μνήμη αυτού του φοβερού ανθρώπου.

Αντίστοιχα στο «Μυρίζοντας μόνο γιασεμί», μια φράση από ένα ακιδογράφημα που διάβασα μέσα στα υπόγεια

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΖΑΝΑΚΗΣ
ΧΩΜΑ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ

της Κοραή 4 στο κέντρο της πρωτεύουσας, βρήκα σ' αυτήν ένα μοναδικό ερέθισμα να αναφερθώ και να ανασυνθέσω ιστορίες αφανών ανθρώπων που έπεσαν θύματα του ναζισμού. Η στάση ζωής αυτών των ανθρώπων είναι «μάθημα» με πολλούς αποδέκτες κυρίως προς τους πατριδοκάπηλους που εκ του ασφαλούς εμπορεύονται τον «πατριωτισμό» προς ίδιον όφελος.

Ο χρόνος έρευνας σίγουρα είναι μεγαλύτερος από τον χρόνο συγγραφής ενός βιβλίου και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως από τις διαθέσιμες πηγές αλλά και από τα νέα στοιχεία που προκύπτουν από την κάθε έρευνα ο συνολικός χρόνος που χρειάζεται οποιοσδήποτε συγγραφέας για να ολοκληρώσει το έργο του.

-Πότε καταλαβαίνεις ότι ένα θέμα έχει αρχίσει και σε πολιορκεί ζητώντας να γραφτεί η ιστορία του;

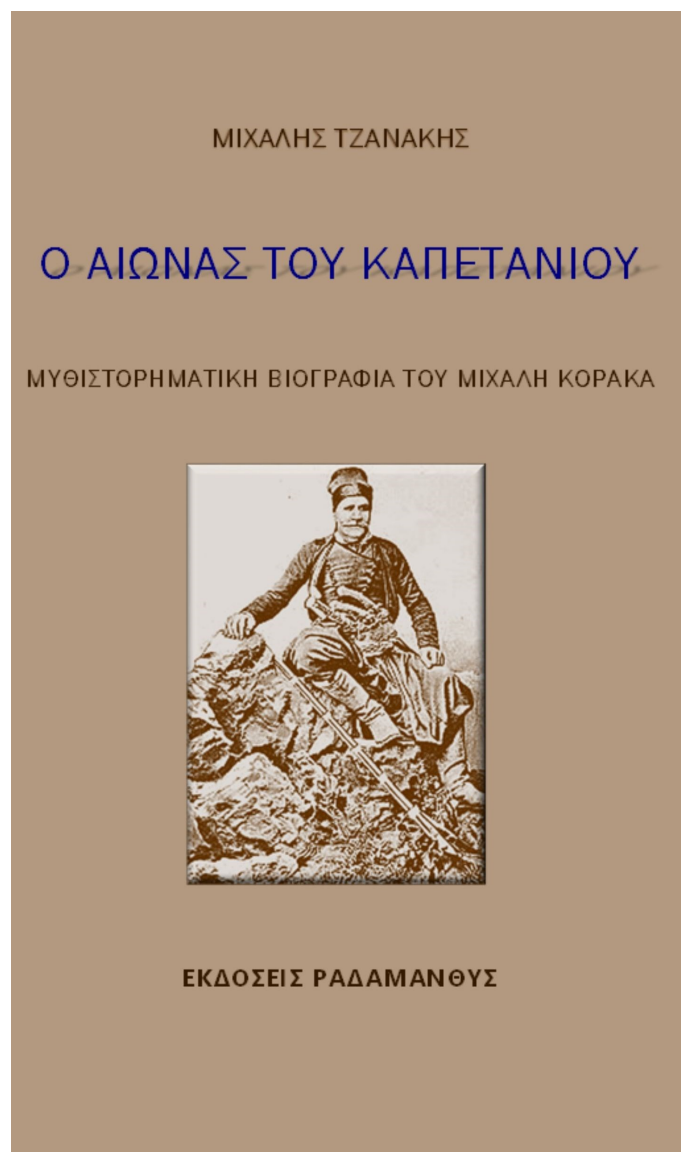
Μ. Τζανάκης: Όταν είμαι σίγουρος ότι πρέπει να «μοιραστώ» κάτι, όταν κρίνω ότι αυτό το θέμα πρέπει έστω και με την ταπεινή «πέννα» μου να διασωθεί, γιατί κάθε απώλεια μνήμης είναι πάντα αποδοχή μιας μεγάλης «ήττας»!

-Η σχέση με το γράψιμο πώς και πότε ξεκινάει;

Μ. Τζανάκης: Από μεγάλη εσωτερική ανάγκη κάποια στιγμή και εντελώς στα «τυφλά» έστειλα ένα χρονογράφημα σε κάποια εφημερίδα, χωρίς να είμαι βέβαιος για την δημοσίευσή του. Ο τότε διευθυντής της εφημερίδας –από τις παλιές δημοσιογραφικές καραβάνες και με εξαιρετική συγκρότηση άνθρωπος– επικοινωνήσε άμεσα μαζί μου και θέλησε να συναντηθούμε. Έκτοτε μπαίνω μάλλον φουριόζος σε στήλες διαφόρων εντύπων εντός και εκτός Κρήτης και την πρώτη ιστορική νουβέλα την γράφω πριν δέκα χρόνια αποτυπώνοντας μια οικογενειακή ιστορία που βρήκα κλειδωμένη σε ένα μικρό μπαούλο του παππού!

-Τα λογοτεχνικά έργα που θεωρείς ότι σε έχουν σημαδέψει, συγγραφείς που σε επηρέασαν; Ποια θα ξεχώριζες;

Μ. Τζανάκης: Αυτές οι ερωτήσεις είναι πάντα «δύσκολες», αφού τα κριτήρια είναι πολλά και διαφορε-

τικά. Στην λογοτεχνία μας από πού να αρχίσεις και πού να τελειώσεις; Εκτός από το παγκόσμιο μέγεθος του Καζαντζάκη πάντα με γοήτευε ο λόγος των ηθογράφων μας –Παπαδιαμάντης, Βιζυηνός– εννοείται ο κοινωνικός χαρακτήρας των έργων του Θεοτόκη, Καραγάτσης, φυσικά ο μοναδικός Αντώνης Σαμαράκης από τους νεότερους η σπουδαία Λιλή Ζωγράφου, ενώ με ενδιαφέρον διαβάζω και αρκετούς νεότερους που μπαίνουν στο χορό του Ιστορικού μυθιστορήματος. Εκφράζω ωστόσο το θαυμασμό μου για μια εξαιρετική και σεμνή παρουσία που τα βιβλία της προσωπικά πάντα με συγκινούν· αναφέρομαι στην Τέσου Μπάιλα!

Γενικότερα από συγγραφείς ο Βασίλης Ραφαηλίδης ήταν πραγματικά μοναδικός, και μην ξεχνούμε τα ξεχωριστά έργα του Φρέντυ Γερμανού που δημιουργήσε μια «σχολή» στο χώρο της μυθιστορηματικής βιογραφίας!

Μοναδική «φροντίδα» είναι η προώθηση των εμβολίων και το «ντηλάρισμα» τους και σε δεύτερη μοίρα έρχονται όλα τα υπόλοιπα

–Ο Covid-19 και οι πολιτικές που επιβλήθηκαν με αφορμή την πανδημία σίγουρα είχαν και συνεχίζουν να έχουν καταστρεπτικά αποτελέσματα και όχι μόνο για τις τέχνες και τον πολιτισμό. Ο συγγραφέας Μιχάλης Τζανάκης πώς το βίωσε όλο αυτό;

Μ. Τζανάκης: Νομίζω ότι αυτή η άκρως «περίεργη» ιστορία λειτούργησε ως καταλύτης για αλλαγές και ανατροπές στην κοινωνία που δεν εμπίπτουν από ένα σημείο και μετά στο πεδίο της δημόσιας υγείας, αλλά ευθέως συνέτριψαν και συντρίβουν την «κοινωνική υγεία». Παρακολουθώ διαρκώς πως μοναδική «φροντίδα» είναι η προώθηση των εμβολίων και το «ντηλάρισμα» τους και σε δεύτερη μοίρα έρχονται όλα τα υπόλοιπα. Με ενοχλεί φοβερά αυτό, όπως με ενοχλεί η ένδεια του κοινωνικού κράτους σε αντίθεση με τη «γενναιοδωρία» του στα συστημικά Μ.Μ.Ε. και τα πάσης φύσεως επιχειρηματικά συμφέροντα. Με δυσκολία μπορώ να αποδεχτώ ότι συστηματικά διχάζεται η κοινωνία με μανιχαϊστικού τύπου πρακτικές και η ευκολία που στιγματίζεται όποιος δεν αποδέχεται ότι του επιβάλλεται ως «θέσφατο».

Αισθάνομαι πραγματικά αποστροφή από τις ισχυρές δόσεις «Άδωνη», από τα σημειώματα «εξόδου», από τα πολλά barcode που υποκαθιστούν την ύπαρξή μου, ενοχλούμαι από το γεγονός ότι για να πιεις έναν καφέ πρέπει να σου σκανάρουν δέκα «αριθμούς», χωρίς όλα αυτά να έχουν κάποιο αποτέλεσμα επί της ουσίας. Εξοργί-

ζομαι όταν οι πολιτικοί το παίζουν «ειδικοί» και οι «ειδικοί» ασκούν πολιτική! Όταν όλο αυτό το covid-show γίνεται ριάλιτι με τηλεπερσόνες απίθανες και δυστυχώς με ταμπέλες «καθηγητών» που τις συνοδεύουν!

Ας μην ξεχνάμε ότι μετρούμε νεκρούς όσο ο πληθυσμός μιας μεγάλης επαρχιακής πόλης και τα εκατομμύρια αντί να δίνονται για την ενίσχυση του ΕΣΥ, δίνονται για την ενίσχυση των καναλιών!

«Υπόθεση Πολκ», προσεχώς...

–Να περιμένουμε το επόμενο διάστημα ένα νέο ιστορικό μυθιστόρημα ή έχεις κάτι άλλο στα σκαριά;

Μ. Τζανάκης: Η «ιστορία» συνεχίζει να με ταλαιπωρεί! Αυτήν την φορά μέσα από έρευνα που προσωπικά με συνεπήρε θέλησα να ασχοληθώ με ένα πολιτικό-δημοσιογραφικό θρίλερ της μεταπολεμικής Ελλάδας. Μια δολοφονία που είχε δύο «θύματα»· το εκτελεσθέντα Αμερικανό δημοσιογράφο του CBS Τζορτζ Πολκ και τον επίσης δημοσιογράφο Γρηγόρη Στακτόπουλο που η κυβέρνηση Σοφούλη-Τσαλδάρη «φόρτωσε» το έγκλημα προκειμένου να μην διαταράξει τις σχέσεις της με τους πολιτικούς «προστάτες» της.

Τα υπόλοιπα προσεχώς στο βιβλίο...

Για τις ερωτήσεις: Χρήστος Τσαντής

Τώνια Κατζουρού

Εισαγωγή

«7 Χρώματα πάνω σε μαύρο»

Είχα την τύχη να γεννηθώ και να μεγαλώσω, σε μια συνοικία ιστορική και πανέμορφη, (τη Χαλέπα των Χανίων) και σε ένα δρόμο φαρδύ και κεντρικότατο, όπου συνέβαιναν τα κυριότερα γεγονότα όλης της περιοχής, στην οδό Δαγκλή!

Αυτός ο δρόμος και η αρχή της καθέτου του, της Ακρωτηρίου, έβγαλε δύο πρωθυπουργούς, τον Ελευθέριο Βενιζέλο και τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη και τρεις δημάρχους, τον Εμμανουήλ και τον Νικόλαο Μουντάκη και τον Κυριάκο Βιρβιδάκη. Από αυτούς μόνο τον μεγάλο Εθνάρχη μας δεν γνώρισα από κοντά! Είχαμε και άλλες προσωπικότητες στη γειτονιά. Μια μεγάλη και πρωτοπόρα μπιζνεσγούμαν, τη Φλωρεντίνη Καλούτση, έναν γνωστό διεθνώς ζωγράφο, τον Βαλέριο Καλούτση, γιο της Φλωρεντίνης, έναν μεγάλο φιλόσοφο, τον Γρηγόρη Γεωργουδάκη, θείο του σημερινού γιατρού, έναν σπουδαίο ποιητή της εποχής του, τον Άγγελο Καλοκαιρινό, παππού μου, και δυο ηρωίδες της αντικατασκοπίας, την Καίτη Βιρβιδάκη και την Ελένη Κατζουρού, που ήταν φίλες και συνεργάτιδες σε εκείνη την περιπέτεια! Εκεί γύρω, σε παραλλήλους και καθέτους, ζούσαν πολλοί γιατροί, δικηγόροι, καθηγητές, επιχειρηματίες! Είχαμε τεράστια σπίτια-αρχοντικά, αλλά και φτωχόσπιτα, προξενεία αλλά και μικρομάγαζα, μια καταπληκτική Γαλλική Σχολή, πρότυπη και κορυφαία πανελληνίως για το έργο της, ένα παλάτι (του Πρίγκιπος Γεωργίου), μια εκκλησία Ρωσικού ρυθμού, την Αγία Μαγδαληνή, ένα ιστορικό, καταπληκτικό δημοτικό σχολείο, το 9ο, στο οποίο έρχονταν μαθητές από μακρινές περιοχές, και υπέροχους κήπους, με σιντριβάνια, αρχιτεκτονικά σχέδια στον σχεδιασμό τους και ατελείωτα λουλούδια και δέντρα!

Είχαμε και μια βίλα, στα μισά του δρόμου, που είχε κτιστεί το 1860, από κάποια Γερμανίδα ευγενή, την βαρώνη Ελοράνς Μαρία φον Σβαρτς, που είχε εξελληνίσει το όνομά της και είχε γίνει γνωστή ως Ελπίδα Μέλαινα και ως συμπαραστάτις στους απελευθερωτικούς αγώνες των Κρητών, έναντι των Τούρκων κατακτητών. Αργότερα, αυτή η βίλα, αγοράστηκε από έναν άλλο Γερμανό, τον Κρούγερ, και με αυτό το όνομα ξέραμε όλοι αυτό το πανέμορφο κτίριο, που όμως, είχε περάσει πλέον στα χέρια του Ελληνικού δημοσίου και στέγαζε για πάρα πολλά χρόνια, το τμήμα Χωροφυλακής Χαλέπας

ΤΩΝΙΑ ΚΑΤΖΟΥΡΟΥ

7 ΧΡΩΜΑΤΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΜΑΥΡΟ

και το συνεργείο των οχημάτων της. Τώρα τελευταία, μάθαμε πως αρχικά λεγόταν βίλα Σβαρτς!

Όπως περιγράφω και σε κάποιες ιστορίες μου, βρέθηκα πολλές φορές μέσα σ' αυτόν τον χώρο και παρακολούθησα διάφορα συμβάντα εκεί. Ήμουν πολύ μικρή και το μοναδικό κορίτσι της γειτονιάς στην ηλικία μου. Υπήρχαν αρκετά μικρότερες και μεγαλύτερες από εμένα, αλλά εγώ μπορούσα να παίζω μόνο με αγόρια της ηλικίας μου. Τα παιχνίδια τότε, ήταν πατίνι, τσουρί, (μια ρόδα μεταλλική που την κυλάγαμε με ένα ξυλαράκι), βώλοι, ξυλίκι, κυνηγητό, κρυφτό, αμπάριζα και κάρτες με ηθοποιούς. Φυσικά, έπεφτε και ξύλο και καζούρες και όλα όσα συμβαίνουν στις μαριδοπαρέες των αγοριών... Διάβαζα όλα τα περιοδικάκια που διάβαζαν κι αυτοί, δηλαδή, Ταρζάν, Μικρό Ήρωα, Μάσκα κλπ και τα γόνάτά μου ήταν πάντα κατασπασμένα και με ουλές... Όλα αυτά, διαμόρφωσαν μια τάση για ρεαλισμό, μέσα μου, που πήγαινε όμως κόντρα στον ρομαντισμό της κοριτσιίστικης φύσης μου... Έτσι, έμαθα να κρίνω με κοφτερές σκέψεις τα γεγονότα που παρακολουθούσα γύρω μου, να κάνω άβολες ερωτήσεις και να θέλω να γεμίσω γνώσεις, διαβάζοντας στο σπίτι μας μια βιβλιοθή-

κη από 1.000 βιβλία μέσα στα 12 χρόνια της σχολικής μου ζωής.

-Η Τώνια, δεν θα σπουδάσει, αποφάσισε η αυστηρή μητέρα μου, όταν ήμουν ήδη μια χρονιά πριν την αποφοίτηση. -Θα μείνει εδώ, να δουλέψει, να δει πως βγαίνουν τα λεφτά!

Παρά τα παρακάλια και τους καβγάδες από όλα τα άλλα μέλη της οικογένειας υπερίσχυσε το δικό της κι έτσι λίγο μετά την αποφοίτησή μου βρέθηκα να δουλεύω στον ΟΤΕ. Όχι πως μου κακοπήγε! Μια χαρά δουλειά ήταν και με βοήθησε να δημιουργήσω οικογένεια και να περάσω και πολύ όμορφα με ταξίδια και κοινωνική ζωή. Όμως, πάντα κάτι μου έλειπε. Προσπαθούσα να το καλύψω με συνεχές διάβασμα και με ενασχόληση στις καλές τέχνες. Με μαθήματα ξένων γλωσσών, μουσικής και ζωγραφικής!

Οι δυσκολίες που συναντά κάθε άνθρωπος με κράτησαν μακριά από το γράψιμο, που ήταν πάντα στο βάθος του μυαλού μου σαν τελικός προορισμός. Έτσι, όταν έφυγαν οι πολλές έγνοιες και φροντίδες, ξαφνικά, άρχισαν να βγαίνουν όλα αυτά που ήθελα πάντα να πω και να τα κάνω κανάλι επικοινωνίας με λίγους ανθρώπους που μπορούσαν να τα δεχτούν μέσα τους!

Οι φίλοι άρχισαν να με πιέζουν για έκδοση. Όταν έχεις αίσθημα ευθύνης, δεν είναι εύκολο πράγμα, να εκδίδεις βιβλία... Το βιβλίο πρέπει να έχει κάτι να πει, κάτι να σου αφήσει, έστω και ένα αίσθημα αναμονής για περισσότερο διάβασμα! Δεν είναι καλό βιβλίο, όταν το βαριέσαι στα μισά και λες άντε να περάσουμε μερικές σελίδες, να τελειώνει, γιατί νύσταξα... Ούτε να λες: Εντάξει, τέλειωσε! Τι διάβασα;

Όλα αυτά με φόβιζαν πάντα, όταν σκεφτόμουν να γράψω τα δικά μου. Τώρα, ήρθε αυτή η ώρα και χτυπά δυνατά η καρδιά μου, όπως όταν φεύγει ένα παιδί μας, για να πάει μόνο του ένα ταξίδι... Δεν ξέρεις τι θα του συμβεί... Αν θα τα καταφέρει... Έτσι και τα γραφτά μας. Είναι παιδιά μας... Τα βγάζουμε στον κόσμο... Τι θα τους συμβεί;

Οι περισσότερες από αυτές τις ιστορίες γράφτηκαν στη διάρκεια της πρώτης καραντίνας λόγω κορονοϊού και είναι πράγματα που έζησα και προσπάθησα να θυμηθώ όσο γινόταν καλύτερα, αν και οι παιδικές αναμνήσεις, όταν μπερδεύονται με τις σημερινές λογικές σκέψεις και τις εμπειρίες μας, μοιάζουν να διαλύονται όπως οι τέμπερες στο νερό...

Και μιλώντας για χρώματα, πρέπει να πω για την συνεργασία μου με την νεαρή ζωγράφο Μαρκέλλα Κομπίτσα. Η μητέρα της είναι Κρητική, πανεπιστημιακή καθηγήτρια, (Εφη Χαιρέτη) και φίλη μου. Όταν έγραψα αυτά τα πεζά, της τα έστειλα, για να μου πει τη γνώμη της. Τα είδε και η κόρη της, που ξεκινά τώρα την καριέρα της στη ζωγραφική και αμέσως άρχισε να φτιάχνει μικρές ζωγραφιές, για να τις ενσωματώσει στις διηγήσεις μου και να τις απολαύσει περισσότερο. Αυτές τις μικρές ζωγραφιές, που τις έκανε να μοιάζουν σαν τις παιδικές ζωγραφιές της τελευταίας ιστορίας μου, τις μαζέψαμε, τις ξεδιαλέξαμε και κρατήσαμε όσες χρειαζόταν για να μπουν στο βιβλίο! Ήμουν ενθουσιασμένη, που ενέπνευσα ένα νέο κορίτσι να κάνει κάτι τέτοιο και την ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου, γιατί μου τις χάρισε γενναιόδωρα! Άρχισα να σιγουρεύομαι ότι κάτι καλό είχε βγει. Κι έτσι οργάνωσα τη δουλειά μου για δημοσίευση.

Μετά από λίγο καιρό προσφέρθηκε η φιλόλογος Μαυριλή Κορφιάτη να κάνει τις διορθώσεις όπου χρειαζόταν. Την ευχαριστώ ιδιαίτερα για τον κόπο της, να ασχοληθεί τόσο πολύ!

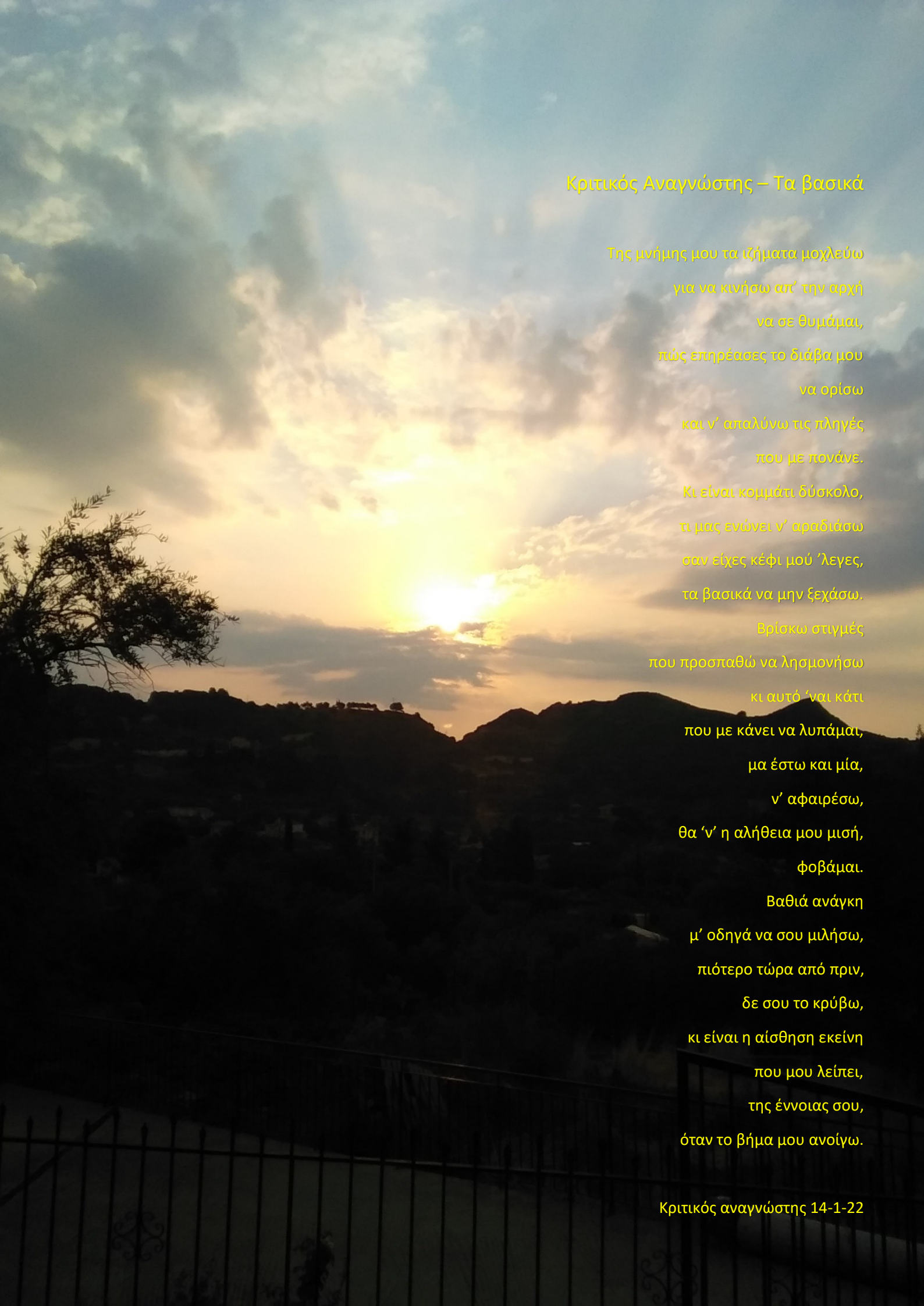
Επίσης, ευχαριστώ πολύ τη σπουδαία αοιδό μας, τη Μαίρη Κλεινάκη, που ήταν αιτία να ξεκινήσω και να ολοκληρώσω αυτό το βιβλίο. Εκκρεμεί μια συνεργασία μας σε μελλοντικές εξελίξεις αυτών των ιστοριών!

Το σίγουρο είναι πως δεν βγάζω αυτό το βιβλίο για να εντυπωσιάσω κανέναν με γνώσεις ή με μεγαλοστομίες... Το έγραψα γιατί ήθελα από χρόνια να το κάνω αυτό και να "ζήσω" ξανά για λίγο εκείνη την εποχή! Το κυκλοφορώ για να επικοινωνήσω με ανθρώπους που σκέφτονται το ίδιο με εμένα. Που καταλαβαίνουν τι θέλω να πω... Να μείνουν κάποια γεγονότα από τις διηγήσεις μου, στα εγγόνια μου... Και, φυσικά, κάθε ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα και περιστατικά, είναι εντελώς τυχαία!

Ο συνδετικός κρίκος των ιστοριών αυτών, είναι η Βίλα Σβάρτς, που σημαίνει Μαύρο. Και γύρω της πλέχτηκαν ιστορίες, μισοαληθινές, μισοπαραμυθένιες... Γιατί στον δρόμο μας συνέβαιναν πάντα συνταρακτικά γεγονότα στα μάτια ενός παιδιού! Γεγονότα, που έγιναν βάσεις για πορεία ευέλικτη, μέσα στη ζωή! Έγιναν χρώματα, που αναδείχτηκαν πάνω στο μαύρο και έλαμψαν στα μάτια όλων όσων έζησαν από κοντά, αυτή τη μαγική εποχή, μετά τον πόλεμο, που όλα σήμαιναν ελπίδα! Σαν την πρώτη ιδιοκτήτρια της Βίλας Σβάρτς!

Τώνια Κατζουρού

Κριτικός Αναγνώστης – Τα βασικά

Της μνήμης μου τα ιζήματα μοχλεύω

για να κινήσω απ' την αρχή

να σε θυμάμαι,

πώς επηρέασες το διάβα μου

να ορίσω

και ν' απαλύνω τις πληγές

που με πονάνε.

Κι είναι κομμάτι δύσκολο,

τι μας ενώνει ν' αραδιάσω

σαν είχες κέφι μού 'λεγες,

τα βασικά να μην ξεχάσω.

Βρίσκω στιγμές

που προσπαθώ να λησμονήσω

κι αυτό 'ναι κάτι

που με κάνει να λυπάμαι,

μα έστω και μία,

ν' αφαιρέσω,

θα 'ν' η αλήθεια μου μισή,

φοβάμαι.

Βαθιά ανάγκη

μ' οδηγά να σου μιλήσω,

πιότερο τώρα από πριν,

δε σου το κρύβω,

κι είναι η αίσθηση εκείνη

που μου λείπει,

της έννοιας σου,

όταν το βήμα μου ανοίγω.

Κριτικός αναγνώστης 14-1-22

Βασίλης Διαμαντόπουλος

Η ΧΑΜΕΝΗ ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ ΑΜΠΕΡΦΑΝ

1ο Βραβείο στο διαγωνισμό ποίησης «Νίκος Καζαντζάκης» των Εκδόσεων Ραδάμανθυς

Κύλησαν τα βουνά
θέαμα φρίκης ο χείμαρρος
ερεβώδεις οι πρόποδες της νιότης
χρίσμα καταδίκης το σφύριγμα του αέρα
φύτρωναν εκείθε, ρίζωναν τα άγρια άνθη
μα φωνές δεν ακούστηκαν άλλοτε ξανά

Κατάρρα ο ύμνος του πένθους
βουητό εκκωφαντικό
θάφτηκε ολάκερη μια γενιά
κηδεύτηκαν οράματα επερχόμενα

Σμίγουν το σούρουπο τα παιδιά
τα λίγα παραμένοντα και τα φυγαδεμένα
τα δάκρυα χύνονται στα πρόσωπα
σαν το χώμα που εχύθη στην πλαγιά
Στέρεψε το νερό το διαυγές
στάχτη σκληρή χάραξε δέρματα ωχρά
σφίγγουν τα χέρια των παιδιών,
γροθιές εμπαθείς την απειλούν
μια μοίρα άκαμπτη, άτροπο
μπροστά στο έργο ενός κτήνους,
ενός αείμνηστου συμφέροντος

Λιθοβολήστε το! Ακούγεται η μητρική κραυγή
Η πρόσοψη χάνεται στις σκιές
Ακουγόταν τότε πως
θα βγουν οι άγγελοι στις στέγες
με πρόσωπα γνώριμα, αδοκίμαστα
μα ουδεμία πλάκα δεν εράγισε
μείνανε τα στοιχειά αείμνηστα
πήγανε και γέμισαν, γιάνανε
τις ρωγμές αυτές,
τις ματωμένες χαράδρες των χεριών
που έγδαρε το κρύο μιας νήσου σμαραγδένιας
μιας νύχτας ζοφερής
που τις σκίασε μαύρη αχλή,
και τις εστόλισε αγκαθοφόρα άλως
Έχει έρθει μια νέα μυρωδιά στον αέρα
αυτή του νυχτολούλουδου είχε πια παλιώσει.
Τώρα μυρίζει κάρβουνο.

Theodore Clement Steele

«Η ΑΠΟΦΑΣΗ» – Κ. Χαριτάκη

Από το βιβλίο του Εργαστηρίου Δημιουργικής Γραφής και Αυτογνωσίας «17 Κείμενα με προορισμό το θέατρο και αφετηρία τη μουσική»

Εμπνευσμένο απ' το παραδοσιακό τραγούδι «Από τον Πουνέντη» (τραγουδά ο Νίκος Παπάζογλου)*

Από τον πουνέντη κι από το βοριά
κι από την αγάπη μου καμιά παρηγοριά
της θάλασσας τον ταραγμό ακούω και τρομάζω
κι απ' της αγάπης τον καημό κλαίω κι αναστενάζω.
Από το μαϊστρο κι από το νοτιά
ήρθε ένα χαμπέρι σου, δε θα γυρίσεις πια.
Τη θάλασσα παρακαλώ και του γιαλού τού τάζω
φέρτε μου την αγάπη μου να μην αναστενάζω.
Με την τραμουντάνα και με το γαρμπή
στείλε μου παρηγοριά κακό να μη με βρει.
Της θάλασσας της έταξα μεταξωτές κορδέλες
να φέρνει τα χαμπέρια σου μέσα σε λίγες μέρες.

ΓΥΝΑΙΚΑ

17 ΚΕΙΜΕΝΑ ΜΕ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΚΑΙ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ & ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ

Βρισκόμαστε περίπου στο 1885 στην Κρήτη, κάπου σ' ένα χωριό λίγο πιο έξω από το Μεγάλο Κάστρο, το σημερινό Ηράκλειο, όπου είναι κάτω απ' τον Τουρκικό ζυγό. Στο νησί γίνονται συχνά μικρές ή μεγαλύτερες επαναστάσεις εναντίον του κατακτητή. Την αντίστοιχη περίοδο στη Σύρο, στο νησί των Κυκλάδων, υπάρχει έντονη βιομηχανική και βιοτεχνική ανάπτυξη, όπως στη ναυπηγική, στο εμπόριο, στην κλωστοϋφαντουργία και σε πολλούς ακόμη τομείς. Παράλληλα είναι γνωστό το γυμνάσιο της Σύρου, όπου από τα θρανία του πέρασαν μεγάλα ονόματα των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Ανδρέας Συγγρός, ο Μάνος Ελευθερίου, ο Γιαννούλης Χαλεπάς, ο Κώστας Μπέης και ο Κωνσταντίνος Βολανάκης...

Κόντευε να τελειώσει ο Αύγουστος, ο ήλιος ήταν έτοιμος να δύσει, μα τα τζιτζίκια δεν έλεγαν να σταματήσουν, σαν να μη τα έσκιαζε ο πόλεμος και οι σφαγές από τους Τούρκους, που περισσότερα από διακόσια χρόνια κατέτρωγαν το νησί. Η κυρά Κορίνα μόλις είχε βγει στη μικρή αυλή του πέτρινου χαμηλού σπιτιού της, για να ποτίσει με το λιγοστό νερό μια λεμονιά που είχε φυτεμένη δίπλα στο μπεντένι για να μη την χτυπάει ο βοριάς. Χήρα η κυρά Κορίνα, αφού τον άντρα της, τον είχαν παλουκώσει οι Αγαρηνοί. Θάνατος φριχτός, κάτι όμως συνηθισμένο εκείνη την εποχή, όπου η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε απλώσει τα δίκτυα της ως την Κρήτη, και αυτή ήταν η τιμωρία σε όσους προσπαθούσαν να επαναστατήσουν. Σκεφτόταν όλα αυτά που είχε κουβεντιάσει με τον παπα-Φώτη, το προηγούμενο βράδυ, λίγο μετά τον εσπερινό στο μικρό ξωκλήσι του Άη Γιάννη του Ριγολόγου. Βυθισμένη στις σκέψεις της, δεν άκουσε τα βήματα του παπά, που με σκονισμένα και ταλαιπωρημένα ράσα, σίμωνε κοντά της.

Παπα-Φώτης: «Καλησπέρα κόρη μου, ήντα κάνεις σήμερω, πώς είσαι;»

Κορίνα: «Καλησπέρα γέροντα, την ευχή σου».

Του απάντησε σαστισμένη καθώς την έβγαλε από το ποτάμι των σκέψεων της.

Παπα-Φώτης: Ήντα βαραίνει το νου σου; Εκείνανε αφού κουβεντιάζαμε οψάργας;

Κορίνα: Έλα, παπά μου, κόπιασε να σουβάλω μια ρακή...

«Καλό είναι και τούτονε» σκεφτόταν, καθώς σκούπιζε τα χέρια της στην ταλαιπωρημένη φαντή ποδιά, απομεινάρι από την λιγοστή προίκα της. Αυτή την ποδιά την

φορούσε στη λεπτή της μέση πάνω από το μακρύ μαύρο ρούχο. Έσιαξε λίγο το μαύρο τσεμπέρι που φορούσε στο κεφάλι της, για να καλύπτει τα πρόωρα ασπρισμένα μαλλιά της στα 32 της χρόνια.

...Ναι, παπά μου (συνέχισε να του μιλάει καθώς έβαζε το φτωχικό κέρασμα πάνω στο μεγάλο κούτσουρο, που είχε για τραπέζι). Έτσι δα λογιός μ' ορμηνεύει και ο νους μου να κάμω. Γιάντα να κάθομαι μπλιό έπαε πέρα; Σάμπως δε το θωρώ πως το κοπέλι τα παίρνει τα γράμματά; Και το Λενιώ μου; Άξιο και προκομμένο είναι και του λόγου του. Μόνο παρακαλώ σε να μου δώκεις την ευχή σου και ανέ μπορείς κάνε που και φορά κανά τριασάγιο σ' αυτούς π' αφήνω ξωπίσω μου. Ούλους τσι σφάξαν οι Αγαρηνοί, μα ανέ θέλει ο Θεός θα ξαναγαΐρουμε, θα λευτερωθεί ο τόπος από δαύτους τσι μαγαρισμένους. Η αγιοσύνη σου το κατέχει καλά παπά μου, εξημερώσανε μέρες απού δεν είχα μούδε ένα ξεροκόμματο να ταΐσω τα κοπέλια μου. Κι εκείνο το κοπέλι μου ο Μηνάς, ο Θεός να το βλέπει, με τη χαρχάλα εσκότωσε δυο τσίχλες και μου τσι φέρε για να τσι κάνω τάχα μου με τα αβγά. Δεν ήθελε λέει να σκοτώσει κι άλλες γιατί τον εκούρασε ο μαύρος χάρος. Γροϊκάς, παπά μου; Μεσ' τσι μπομπάρες εγεννήθηκε και ανατράφηκε, μα αυτό ούλη την ώρα κουβεντιάζει, πως καλλιιά τουφέκι είναι τα γράμματα. Αλλά, μούδε αβγό δεν είχα, οι μαγαρισμένοι μου κλέψαν και τσ' όρνιθες, δεν τσι φτάνε η αίγα, απού είχα μια ολιά γάλα και έπηζα ένα κομμάτι τυρί...

Μα θα αναντρανίσω εκεί δα πέρα, θα ηδείς, δε θα γενώ διακονιάρρα ποθές, ούτε επάε ούτε εκείδ'α απού θα αποσώσω. Καλό τόπος λένε πως είναι, φτιάνουνε λέει μεγάλα παπόρια, έχουνε και εργοστάσια απού φτιάνουνε κλωστής. Θα δουλέψει ποθές και το κοπέλι... Εγώ θα γενώ υφάντρα, μόνο γερά να 'ναι τα χέρια μου και μαζί με τη κοπελιά μου θα δουλέψουμε. Θα την εμπέψω και του λόγου τση να μάθει γράμματα και καμιά τέχνη. Ήντα πως είναι κοπελιά, τα γράμματα είναι καλά για ούλους. Να μόνο γράψε μου ποθές, μιαν επιστολή απού να λέει πως το κοπέλι κατέει να γράφει και να διαβάζει και πως κόβει ο νους του, απού να το δώκω στο σχολειό για να το δεχτούνε. Κατέω το πως ο λόγος σου μετρά στον γυμνασιάρχη, αφού σέρνει από τα μέρη σου. Την ταχινή θα μολάρει το πλοίο για τη Σύρο. Μόλις ξημερώσει ο Θεός τη μέρα, θα σιάξω δυο βουργάλια με την πραμάτεια μας, και όντε θα περνά ο γιός σου με το κάρο για το Κάστρο, μήνυσε του να μας επάρει μαζί του, απού να γκάψουμε νωρίς, πρίχου πιάσει η κάψα του ήλιου.

Ο παπα-Φώτης την κοιτούσε σκεφτικός όση ώρα αυτή του μιλούσε και έπινε το κέρασμα κι καθάριζε με τα ροζιασμένα χέρια του το σύκο, καθώς τελικά ήταν σίγουρος πως την είχε συμβουλέψει με τον καλύτερο τρόπο τόσο για εκείνη όσο και για τα παιδιά της. Ίσα που είχε τελειώσει τα λόγια της και φάνηκαν τα παιδιά της, (ακούστηκαν τα γέλια και οι μιλιές των παιδιών της, που ερχόταν τρέχοντας στο φτωχικό τους. Ο τσάχαλος από τα χαλίκια και τα γέλια τους έσπασαν για λίγο τη σοβαρότητα της στιγμής) που είχαν πάει μαζί να μαζέψουν και αυτά λίγα σύκα για να τα αποξηράνουν. Παλιότερα υπήρχε και ένα μικρό αμπελάκι και θυμόταν σαν παιδί, που ξέραιναν και σταφίδες. Μα ένα πρωί το κατέστρεψαν και αυτό οι Αγαρηνοί, καθώς είχαν απαγορεύσει την καλλιέργεια του αμπελιού και την παραγωγή κρασιού. Σα να κατάλαβε τότε ο 12χρονος Μηνάς, τι κουβεντιαζαν ο παπα-Φώτης με την μάνα του. Εξάλλου ο ίδιος του το είχε ζητήσει να μιλήσει με τη κυρα-Κορίνα και να την πείσει να φύγουν από το νησί...

Ο παπα-Φώτης του είχε μάθει γραφή και ανάγνωση και ομολογουμένως είχε ενθουσιαστεί με την φιλομάθεια αυτού του παιδιού και πάντα προσευχόταν να καταφέρει να προκόψει στη ζωή του και να γλιτώσει από τον εφιάλτη του πολέμου.

Του έκλεισε συνωμοτικά το μάτι ο γέροντας όταν το αμούστακο παιδί έτρεξε να του φιλήσει το χέρι και να τον καλοδεχτεί. Ακολουθούσε και η Λενιώ, (μικρή μόλις δέκα χρονών και ντροπαλή μα φαινόταν πως και αυτή ήταν έξυπνη και ήθελε μόνο το έναυσμα για προχωρήσει.) Έσκυψε κι αυτή με τη σειρά της για ν' ασπαστεί το χέρι του ιερέα, αφού πρώτα άφησε και το δικό της μικρό κοφίνι με τα σύκα δίπλα στη μητέρα της, που όταν είδε τα πρόσωπα των παιδιών της, κάτι μέσα της, της έλεγε πως τελικά είχε πάρει τη σωστή απόφαση.

Χριστίνα Βεριβάκη

Η συμφωνία των Φωνηέντων

Το διψασμένο μας στόμα
Με πάθος
Το φίλησαν οι Θεοί
Για να μας δώσουν
Περισσότερη Ζωή.
Με τη γλώσσα τους
Δρόρισαν τα χείλη
Για ν' αποκτήσουν
Οι λέξεις μας
Ειρμό και αφορμή
Για την αγάπη και τον έρωτα
Για την επανάσταση και την ευχή.
Τα κορμιά μας πότισαν με Φως
Για να γίνουμε ουράνιο κάλλος.
Με ύμνους και ψιθύρους
Οι Θεοί
Άγγιξαν απαλά την καρδιά
Για να ζωντανέψουν
Τα όνειρα και η ελπίδα.
Τόσα έδωσαν οι Θεοί
Μα εμείς
Ξεχάσαμε να γίνουμε αστραπή.

Ξέχασαν οι άνθρωποι
Να πουν ευχαριστώ
Για το δώρο
Που προέκυψε τυχαία.
Ξέχασαν οι άνθρωποι
Να κοιτάζουν τον Ήλιο
Να φιλήσουν τ' αστέρια
Να ξεπλύνουν το λάθος

Στα γάργαρα νερά των ποταμών.
Οι άνθρωποι
Έχασαν το σκοπό τους.
Συνομιλούν με ξέπνοα φωνήεντα.
Έγιναν οι ιδέες
Των ανθρώπων φτωχές και απέλπιδες.
Χάνονται
Στις λέξεις των άλλων.
Στις εντολές.
Στις διαταγές.

Οι άνθρωποι...

Είσαι ένας από αυτούς.

Χάνεσαι στη λήθη.

Ως κάτι κακό

Αφορίζεις τη μνήμη.

Τη σβήνεις.

Καταπίνεις το χάπι

Της απειλής

Για να σταθείς όρθιος.

Να θεραπευτείς.

Ιδρώνεις.

Τρέμεις.

Πέφτεις.

Βυθίζεσαι στην εποχή

Που τα προσωπεία

Φορούν το ένδυμα

Της οδύνης και της ηδονής.

Εσύ αποφασίζεις

Πως θα σηκωθείς

Από τον πόνο

Που σε καθηλώνει

Στη δύναμη της στιγμής.

Κρυώνεις.

Η ίαση

Δεν αγκαλιάζει το δικό σου κορμί.

Οι ρωγμές

Συνεχίζουν να ματώνουν.

Εθίζεσαι

Στο χάπι της απειλής

Για να λυτρωθείς

Από την άρνηση και την ανοχή.

Θολώνεις.

Πατάς το κουμπί

Που ανοίγουν

Οι πύλες του ερέβους.

Γίνεσαι η βία

Που φοβάται το παιδί.

Παραμορφώνεις το σώμα

Σε μπουνιά και κλωτσιά

Που κάνει τη γυναίκα και την κόρη

Να θρηνεί

Για τη χαμένη της νιότη.

Κλειδώνεις την αγάπη

Στη φυλακή της αποστροφής.

Είσαι η απειλή

Για τη φωνή του νέου

Που παρακαλεί για λίγο αέρα

Από το τελευταίο του φιλί.

Σε κάτι άλλο παραμορφώνεσαι
Που δεν σου αρέσει.
Το ξέρεις.
Δεν αντιδράς.
Συνεχίζεις να κρύβεις
Την αλήθεια
Καταπίνοντας το κοκτέιλ
Από τα χάπια της απειλής.
Κανείς
Δε θα σε σώσει
Από την εύκολη επιλογή.

Μας φίλησαν οι Θεοί
Για να μας δώσουν
Περισσότερη Ζωή
Μα εμείς
Ξεχάσαμε να γίνουμε αστραπή.

Αν στην παραπάνω παραδοχή
Εντόπισες
Άναρχη ομοιοκαταληξία
Είναι που κυριαρχεί
Το φωνήεν της ενοχής.
Εκείνο που το μίσησαν πολλοί.
Είναι το ήτα της ντροπής.
Και αν η ντροπή
Δυσaréσκειά σου προκαλεί
Στο παραπάνω ποίημα
Η Ηττα
Δεν φοβάται να κρυφτεί.
Έτσι συμφώνησαν
Τα φωνήεντα
Όταν ήρθαν αντιμέτωπα
Με την απειλή.

Όμως...
Η Ηττα
Δεν πεθαίνει.

Κάποτε
Στο στόμα
Μας φίλησαν οι Θεοί.
Μας πότισαν με Φως
Μα εμείς
Ξεχάσαμε να γίνουμε αστραπή.

Χανιά

Χριστίνα Βεριβάκη 11/12/2021

Rhoda Yanow

Η Αγγελική Σουμαλά για την «Ανδρομέδα» της Ζαφειρίας Μαμάτση

Η θάλασσα είναι σαν τον έρωτα:

μπαίνεις και δεν ξέρεις αν θα βγεις.

Πόσοι δεν έφαγαν τα νιάτα τους –

μοιραίες βουτιές, θανατερές καταδύσεις,

γράμπες, πηγάδια, βράχια αθέατα,

ρουφήχτρες, καρχαρίες, μέδουσες.

Η θάλασσα είναι σαν τον έρωτα:

χίλιοι τη χαίρονται – ένας την πληρώνει.

Ο Σπουδαίος μας ποιητής Ντίνος Χριστιανόπουλος, που χάθηκε πρόσφατα, μας δίνει με χαρακτηριστικό τρόπο την σφραγίδα του για την ποιήτρια που έχουμε την τιμή να παρουσιάσουμε σήμερα.

Η θάλασσα κι ο Έρωτας. Τα δυο στοιχεία που ενώθηκαν, αυτοί οι δύο μικροί θεοί, που μπήκαν βαθιά στην ψυχή της Ζαφειρίας Μαμάτση και μετέτρεψαν τον οίστρο της, το ταλέντο της σε κάτι πολύ ανώτερο: Την μετέτρεψαν σε ανάγκη. Εξάλλου αυτή είναι η Ποίηση. Είναι η άλλη μας γλώσσα. Είναι η γλώσσα της ανάγκης, είναι ο τρόπος να πλησιάσουμε το πάθος μας, τον πόνο μας, να εκφράσουμε αυτό που ανεπαίσθητα μας οδηγεί. Για μένα η ποίηση δεν είναι σκοπός, είναι πάθος, λέει ο Έντγκαρ Άλλαν Πόε κι αυτό το πάθος ήταν ο οδηγός της Ζαφειρίας να εκφράσει αυτά που κρύβονταν μέσα στην ψυχούλα της.

Την γνώριζε τη θάλασσα η Ζαφειρία. Από μικρό παιδί. Αυτή είναι η εικόνα της Ζαφειρίας που γνώριζα ελάχιστα αν και ζούσαμε στο ίδιο χωριό: Τα κυματιστά μαλλιά της που τα κυμάτιζε ο αέρας πάνω σε μια μεγάλου κυβισμού μηχανή, τη μηχανή που οδηγούσε ο Βασίλης, αυτός, ο Βασίλης, ο σύντροφος της, αυτός ο Βασίλης που έγινε ο φάρος της ζωής της και ο οδηγός της!

Όταν ήρθαμε σε επαφή και γνώρισα τα ποιήματα της δεν μου έκανε καμιά εντύπωση ότι το κυρίαρχο στοιχείο τους ήταν η θάλασσα και τα κύματα της. Η Ζαφειρία σαγηνεύεται από τη γοητεία της και μεθά με τους ήχους που την καλούν. Συνδυάζει την θάλασσα με τ' άστρα, τα δυο στοιχεία που συντροφεύουν τους ναυτικούς. Και ονομάζει τη συλλογή της Ανδρομέδα.

Θαλασσινή οντότητα η Ανδρομέδα, βγαλμένη μέσα από την μυθολογία μας, ένα άστρο μέσα στους αστερισμούς, να καθοδηγεί από τον ουρανό τους ναυτικούς. Ανδρομέδα είναι κι ο τίτλος της ποιητικής συλλογής, κορίτσι της θάλασσας είναι και η ποιήτρια μας. Σαλπάρει στα 19 της δίπλα στον Βασίλη, το λιμάνι της όπως αναφέρει στην αφιέρωση του βιβλίου της, και σφραγίζει την ζωή της μ' αυτό.

Από μικρή καθισμένη σ' ένα πέτρινο παγκάκι ατένιζε τα καράβια να περνούν, η ποιήτρια σ' ένα ποίημα της λέει:

Οι θάλασσες κυμάτιζαν στα άγνωστα τα μέρη και τ' άρωμα του άπλωνε του ταξιδιού τ' αγέρι / Έβαλε πλώρη η καρδιά και να 'την αρμενίζει, με τ' ανοιχτά της τα πανιά τον άνεμο αγγίζει.

Βλέποντας τα καράβια ευχόταν να την πάρουν μαζί της· κι η ευχή της αυτή δεν άργησε να πραγματοποιηθεί. Στα 20 της χρόνια, όταν ταξίδευε η πλήρη κράταγε πορεία στη γραμμή του ορίζοντα κι η πρύμνη θυμόταν εκείνο το πέτρινο παγκάκι στην ακρογιαλιά.

Η ίδια περιγράφει θαυμάσια στο ποίημα της ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ:

Ποιος χάρτης ξετυλίχτηκε στη λησμονιά της πρύμης,
αφήνοντας τον άνεμο στη μοναξιά της μνήμης.
Σε ταραγμένη θάλασσα ανάσες ταξιδεύουν,
της αγκαλιάς τ' απαγκκιο αιώνια γυρεύουν.

Οι δυσκολίες της ναυτικής ζωής άπειρες. Το γαλάζιο που προβάλλει ατέλειωτο, η μονότονη εικόνα της απέραντης θάλασσας που μπορεί να διαρκεί για μήνες κι η προσμονή της στεριάς, του λιμανιού, της Ιθάκης. Ο φόβος μιας γυναίκας, μιας ερωτευμένης γυναίκας που αντανακλά τις ανησυχίες της κάνοντας τις εικόνα με την μορφή των Σειρήνων που προσπαθούν να αποπροσανατολίσουν τον ταξιδιώτη απ' το δρόμο της αφοσίωσης και της πίστης. Ανάγλυφη η εικόνα στο ποίημα της ΣΕΙΡΗΝΕΣ:

Το μαγικό τραγούδι τους απλώνει γοητεία
και καρτερούν στην άβυσσο της ξενιτιάς τα πλοία.
Στεριά ζητάς, μα δεν μπορεί στεριά να σε κρατήσει,
από παιδί τη θάλασσα την είχες αγαπήσει.
Έφευγες πάντα βιαστικά, σε τράβαγε το κύμα,

Σειρήνες που προσέλκυαν ακόμα ένα θύμα.

Σαν Οδυσσέας χάθηκες στου ταξιδιού την πλάνη,
μες στο βαθύ το υ λήθαργο κοιμάται το λιμάνι.

Λες των δικών σου τη φωνή πως έχεις πια ξεχάσει
κι ένα τεράστιο κενό πως σ' έχει πλησιάσει.

Ατέλειωτος ο χρόνος στη θάλασσα. Χρόνος πολύτιμος για ενδοσκόπηση και περισυλλογή, χρόνος αναστοχασμού αυτών που συνέβησαν στην ζωή. Ο χρόνος που για τον καθένα μας λειτουργεί διαφορετικά. Λειτουργεί απλά, αργά, γρήγορα, βασανιστικά, με άγχος, λειτουργεί προς τα μπρος και προς τα πίσω. Όταν ο χρόνος έχει το κουράγιο να λειτουργεί προς τα πίσω, να ξανακοιτά τον εαυτό του στον καθρέφτη του χτες, ν' αναμετρείται με το παρόν του και να μένει ικανοποιημένος. Μόνο τότε είναι κερδισμένος ξανά χρόνος.

Χρόνος που δεν ξοδεύτηκε αλλά αξιοποιήθηκε κι έγινε ενδοσκόπηση και αυτογνωσία. Χρόνος που γίνεται καθρέφτης και απέναντι σου έχεις ως συνομιλητή τον εαυτό σου, στιγμές που μεγεθύνονται μέσα από την συνομιλία του άλλου Εγώ, φθάνεις στην αυτογνωσία συντρο-

Paolo Ricci

φιά με τα κύματα, με τους ήχους των γλάρων ή της «βουβής» μηχανής που αδιάκοπα μουγκρίζει υπενθυμίζοντας σε πως το ταξίδι διαρκεί. Διαρκεί κάτω από όλες τις συνθήκες. Με μπουνάτσα ή καταιγίδα, με γαλήνη ή τρικυμία...

Μιας τρικυμίας η πνοή την αφορμή θα δώσει,
να ταξιδέψει η καρδιά, αλήθειες ν' ανταμώσει.
Θάλασσα που ανοίγεται, τη λησμονιά φοβίζει,
σ' ενός ανέμου τέχνασμα τη μοίρα της ορίζει.

Η θάλασσα. Η θάλασσα που μας ενώνει. Αλλά και η θάλασσα που μας χωρίζει. Και ο στόχος του ναυτικού πάντοτε ένας. Να επιστρέψει. Να γυρίσει. Να κλειστεί σε μια αγκαλιά, να οσμιστεί τη μυρωδιά του φρέσκου ψωμιού, να γευτεί τη θαλπωρή όλων αυτών που του έλειψαν στο ατέλειωτο ταξίδι με φόντο το άπειρο. Ως τότε... Ως τότε μένει η νοσταλγία, η σιωπή, οι σκέψεις, ο φόβος. Η νοσταλγία. Η επιστροφή. Η επιστροφή στην πατρίδα με αίσιο τέλος. Αυτή την επιστροφή περιγράφει πολύ εύστοχα η Ζαφειρία στο ποίημα της ΝΟΣΤΟΣ:

Της ξενιτιάς τ' απέραντο ανοίγεται μπροστά του,
μα ένα βλέμμα στέκεται στ' αγνάντεμα της άρκτου.

Από νωρίς ανάψανε της νύχτας τα φανάρια,
μα πάλι έμειναν σβηστά τ' απάνεμα τα χνάρια.

Την πλώρη κύματα χτυπούν, μ' αλμύρα τη χαϊδεύει
κι η σκέψη μέσα στ' όνειρο κι απόψε ταξιδεύει.

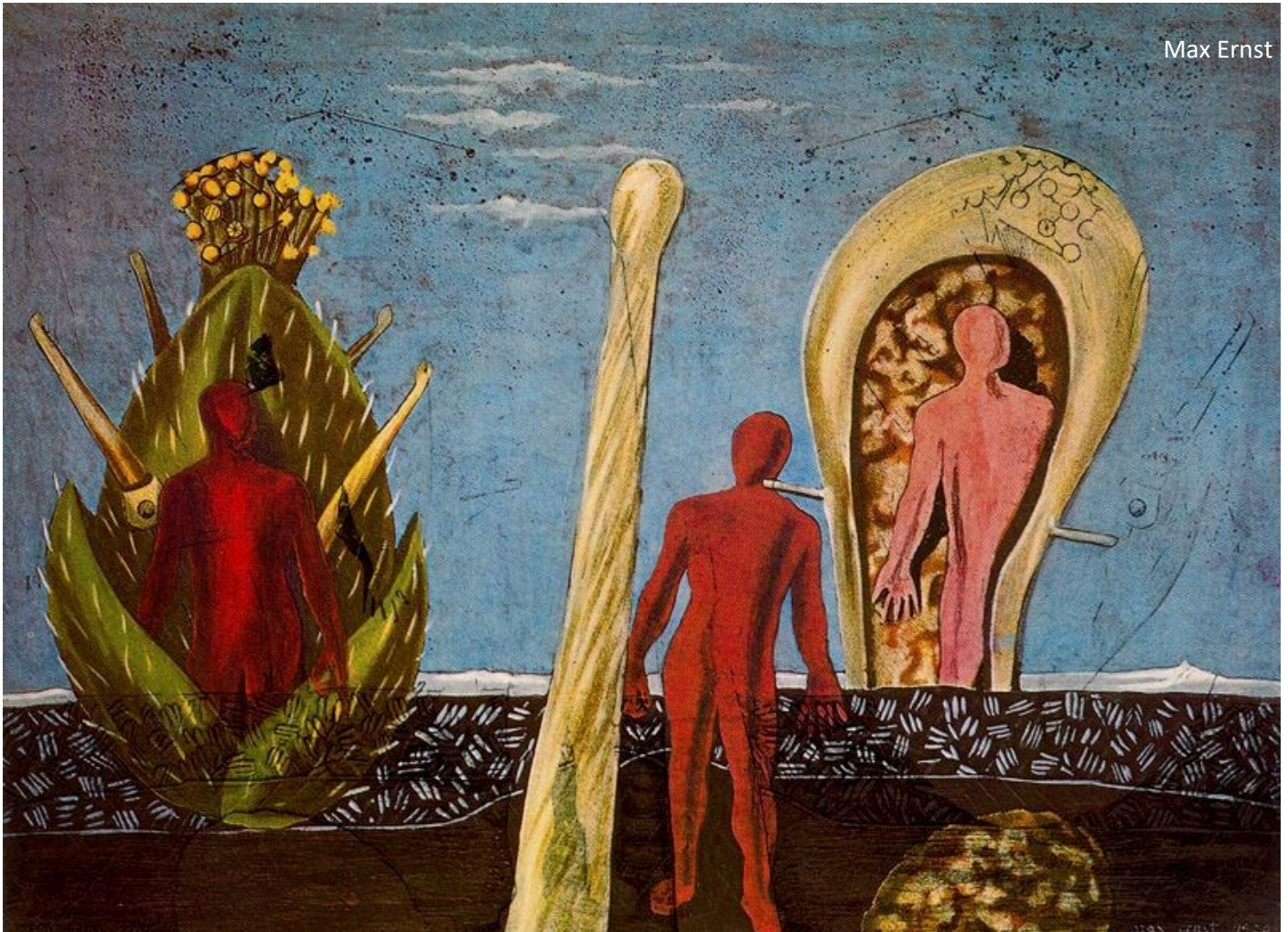
Στροφή πάνω στον άνεμο, στου φεγγαριού τη χάση,
την προσμονή του γυρισμού ο νόστος μην ξεχάσει.

Στεριά μικρή και άτρωτη, κάπου μακριά προσμένει,
κι η θάλασσα στο πλάι της, σαν πληγή βαθαίνει.

Τη ρότα της επιστροφής κρατάει το τιμόνι
κι η τρικυμία χάνεται, σε λίγο ξημερώνει.

Πιστεύω πως δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος να αυτο-συστηθεί κάποιος παρά μόνο μέσα από τα γραπτά του. Αν θέλουμε να γνωρίσουμε την Ζαφειρία πρέπει να διαβάσουμε τα ποιήματά της, φορτωμένα με πλούσια συναισθήματα, ανάκατα από αλμύρα, δάκρυ, χαρά μοναξιά, φόβους αλλά και ερωτική αισιοδοξία, ανησυχίες αλλά και νοσταλγία, μια διαρκής χαρμολύπη.

Η ποίηση της Ζαφειρίας έχει μουσικότητα. Σχεδόν κάθε ποίημα της θέλεις να το τραγουδήσεις. Κι αυτό γιατί

ακολουθεί την παλιά συνταγή της ποίησης, χρησιμοποιεί τη ρίμα και με την ομοιοκαταληξία αποβάλλει το περιττό, συγκρατεί την ουσία των λέξεων, κάνει τον πόνο και τον έρωτα, την φυγή και την μοναξιά, τραγουδά. Η Ζαφειρία παίζοντας τον ρόλο ενός θηλυκού Καβαδία, έρχεται να κουρδίσει περισσότερο το θυμικό μας παρά να αναδείξει τις λεπτομέρειες ενός ναυτικού ταξιδιού. Η ποίηση όμως είναι μία. Είτε ελεύθερη είτε στοιχισμένη σε ομοιοκαταληξία εκφράζει τους μύχιους πόθους του ποιητή.

Τις στιγμές της άγιας ιδιωτικής περιπέτειας μας, αγγίζουμε με έναν άλλο τρόπο τον Θεό. Αυτό που δεν μπορούμε να κάνουμε εμείς, αυτό που θα θέλαμε να κάνει ο Θεός, το ακουμπάμε στην ποίηση. Αυτή είναι η ποίηση. Αυτή η διαρκής αγωνία να ξορκίζουμε την πραγματικότητα με την ελπίδα της επιθυμίας μας. Αυτή η διέξοδος από την αγωνία και ταυτόχρονα η πηγή της.

Λέει ο Σεφέρης: Πιο δύσκολο να συμπληρώσεις ένα στίχο παρά να σηκώσεις ένα βράχο... Πράγματι... Είναι ζόρικη διαδικασία η ποίηση. Δεν αφορά ευτυχισμένους, δεν αφορά αυτούς που αφήνουν την ζωή τους να κυλά αδιάφορα. Είναι δύσκολη η ποίηση και απαιτεί ασκητισμό και θάρρος απέναντι στον εαυτό σου. Η Ζαφειρία τόλμησε. Τόλμησε χωρίς καν να σκεφτεί πως αυτό που κάνει είναι τόλμη. Την οδήγησε η αδήριτη της ανάγκη να εκθέσει τον εαυτό της και τον έρωτα της, η φυγή και η επιστροφή σε μια ζωή που απλώς περιμένει...

Τα πράγματα που αγαπάμε μας λένε ποιοι είμαστε. Αρκούσε ένα βλέμμα έξω από το φινιστρίνι κι η έμπνευση ερχόταν ξαφνικά, όπως εξομολογείται η ίδια η Ζαφειρία, οι ανοιχτές θάλασσες γίνονταν λέξεις, συναισθήματα και ευαισθησία, λέξεις απλές, λέξεις που μας βοηθάνε να κατανοήσουμε πλήρως τις εικόνες που δημιουργήσε για μας η ποιήτρια. Πλούσια η ποιήτρια. Πλούσια σε λέξεις και συναισθήματα, πλούσια αφού είναι γεμάτη από αυτό που η ζωή της χάρισε ή η ίδια επέλεξε να της χαρίσει.

Καλό μπάρκο Ζαφειρία στο χώρο της Ποίησης. Σου πάει η Ποίηση Ζαφειρία, να συνεχίσεις να ματώνεις με τον τρόπο σου τις σελίδες. Όλοι οι κάβοι λύνονται κι εσύ κρατάς τιμόνι...

στ' απέραντο της θάλασσας στ' ορίζοντα την πλάνη,

μια προσμονή ο γυρισμός σε σπιτικό λιμάνι.

Νομίζω όμως πως το σύνθημα αυτής της συνέχειας το δίνεις εσύ η ίδια μέσα από τους στίχους σου:

Τόσα ταξίδια μέτρησε στις ξενιτιάς το χρώμα,
μα ένα κύμα έμεινε αδάμαστο ακόμα.

Αυτό το κύμα το αδάμαστο είναι η ψυχή σου, είναι ο δρόμος που ανοίγεις για το καινούριο, είναι η πρόκληση που βρίσκεται μπροστά σου για νέες δημιουργίες. Και είμαι βέβαιη πως αυτήν την πρόκληση δεν θα την αφήσεις αναπάντητη.

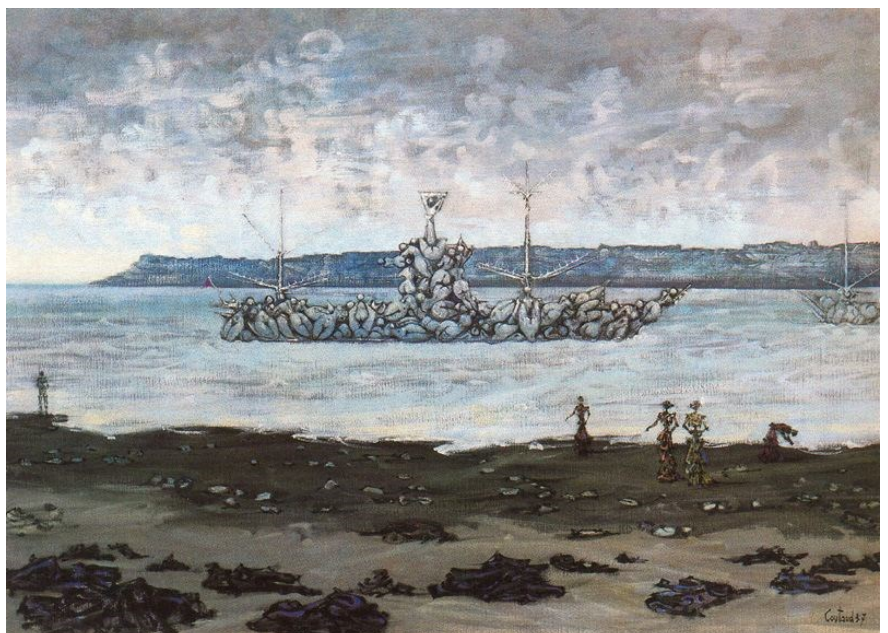
Σε όλους εσάς, συνιστώ να διαβάσετε το βιβλίο να ταξιδέψετε στο γαλάζιο, να αναπολήσετε έρωτες, να νιώσετε της ποίησης το αστεράκι, να λυτρωθείτε μέσα από τα συναισθήματα που είναι πανανθρώπινα και μας αφορούν όλους.

Καλοτάξιδο το πρωτόλειο πόνημα σου Ζαφειρία, περιμένουμε να δούμε σύντομα κι άλλη δουλειά σου είτε με ρίμα είτε με ελεύθερο στίχο, όπως εσύ θα νιώθεις ότι εκφράζεσαι καλύτερα.

Χάρηκα που παρουσίασα έναν τεχνίτη των λέξεων, έναν άνθρωπο αυθόρμητο και αληθινό, μια ζεστή και εγκάρδια φίλη. Ο τελευταίος στίχος δείχνει το μεγαλείο της ψυχής της, την αποδοχή της έννοιας ζωή, και το αγκυροβόλι της που είναι για όλους μας το ίδιο...

Πάνω σε χάρτη η ζωή, πορεία χαραγμένη, κι η αγκαλιά σαν το σκαρί τ' απέραντο προσμένει.

Πίνακας: Lucien Coutaud

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

ΕΝΑΡΞΗ: ΤΕΤΑΡΤΗ 9 Φεβρουαρίου 2021

6:30 – 8:30 μ.μ.

ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΧΩΡΟ «ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ»

Συντονίζει ο Χρήστος Τσαντής

Τα χρώματα, έτσι κι αλλιώς,

βρίσκονται στην ψυχή μας...

Έπειτα από 2 περίπου μήνες αναγκαστικής παύσης, το Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής και Αυτογνωσίας των Εκδόσεων Ραδάμανθυς ξεκινά και πάλι, με νέες δραστηριότητες στο ανανεωμένο του σπίτι, στον πολυχώρο των Εκδόσεων Ραδάμανθυς. Η πρώτη συνάντηση για το 2022 έχει προγραμματιστεί για την Τετάρτη 9 Φεβρουαρίου στις 6:30 το απόγευμα.

Στο Εργαστήρι θα ανακαλύψουμε δυνατότητες, θα αλληλεπιδράσουμε, θα δώσουμε ώθηση στις διεργασίες δημιουργικής έκφρασης-γραφής, αξιοποιώντας βιώματα, εμπειρίες και συναισθήματα, σε μία νέα σύνθεση, στον μετασχηματισμό. Επιδιώκουμε την αλληλεπίδραση με τη διαφορετικότητα, καθώς γνωρίζουμε ότι μόνο μέσα από τη σχέση με τον διαφορετικό άλλο, ανεβαίνουμε

τη σκάλα της προσωπικής μας ανάπτυξης.

Προσεγγίζουμε δηλαδή την έννοια της δημιουργικής γραφής, όχι ως ένα σύνολο από άκαμπτους κανόνες, αλλά ως μία συνεχή διαδικασία αλληλεπίδρασης. Η Δημιουργική Γραφή προϋποθέτει τη Δημιουργική Ανάγνωση, την απελευθέρωση της φαντασίας, τον μετασχηματισμό. Ο συμβολικός κόσμος συγκροτεί την ανθρώπινη κουλτούρα και μέσα σε αυτό το πλαίσιο ο γραπτός λόγος, ο μύθος, η αφήγηση, η ποίηση, το παραμύθι, συνθέτουν μία κατάθεση στο θησαυροφυλάκιο της συλλογικής-κοινωνικής μνήμης. Προσεγγίζουμε λοιπόν, τη δημιουργική γραφή και την αυτογνωσία μέσα από δραστηριότητες που αφήνουν τη φαντασία να ζωγραφίσει ελεύθερα. Τα χρώματα, έτσι κι αλλιώς, βρίσκονται στην ψυχή μας.

*Οι θέσεις είναι περιορισμένες, οπότε καλύτερα δηλώστε συμμετοχή. Το κόστος συμμετοχής για κάθε δώρη συνάντηση είναι 10 ευρώ (χωρίς το ΦΠΑ 24%) και οι συναντήσεις είναι δύο φορές το μήνα (ανά 15νθήμερο).

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε και στο 6983 091 058

Λίγα λόγια για τον Συντονιστή

Ο Χρήστος Τσαντής είναι συγγραφέας – Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας και υπεύθυνος των Εκδόσεων Ραδάμανθυς. Σπούδασε «Συμβουλευτική και Ψυχολογία» και έχει παρακολουθήσει τα προγράμματα του Ε.Κ.Π.Α. «Δημ. Γραφή και Αυτογνωσία», «Διαπαιδαγώγηση στην παιδική και εφηβική ηλικία» και «Κινηματογραφοθεραπεία».

Είναι συντονιστής του Εργαστηρίου Δημιουργικής Γραφής και Αυτογνωσίας στα Χανιά από το 2016.

Συντόνισε πρόσφατα:

-Ομάδα δημιουργικής γραφής στο ΚΕΘΕΑ «Αριάδνη»

-Ομάδες μαθητών από σχολεία των Χανίων και του εξωτερικού στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS.

Έχει συντονίσει τμήμα στο Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Αγιάς Χανίων, στο πλαίσιο του προγράμματος «Θερινά Σχολεία 2019» της Γ.Γ. Νέας Γενιάς του ΥΠΕ-ΠΘ. Εισαγωγικό βιωματικό εργαστήρι το 2018 και το 2019 σε συνεργασία με το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας του Καταστήματος Κράτησης Αγιάς.

Ήταν εισηγητής σε βιωματικά εργαστήρια για εκπαιδευτικούς, που διοργάνωσαν η Περιφέρεια Κρήτης-Π.Ε. Χανίων, οι Διευθύνσεις Π.Ε. & Δ.Ε. Χανίων, η Αντιδημαρχία Πολιτισμού του Δήμου Χανίων, υπό την αιγίδα του ΥΠΕΠΘ. Ήταν εισηγητής σε κύκλο ενημερωτικών σεμιναρίων του 4ου Πανελλήνιου Φεστιβάλ Κωφοί και ακούοντες εν δράσει με τίτλο: «Από τη θεωρία στην πράξη με περιηγητή ένα βιβλίο», στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κρητικών Πολιτιστικών Συλλόγων, με θέμα: «Η λογοτεχνία στη σύγχρονη Κρήτη», καθώς και σε πρόσφατο Συνέδριο για τον Νίκο Καζαντζάκη, που διοργάνωσε η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης.

Έργα του έχουν αξιοποιηθεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς και σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ). Κυκλοφορούν μέχρι σήμερα 9 βιβλία του και έχει επιμεληθεί λογοτεχνικά 81 ακόμα τίτλους άλλων συγγραφέων.

«Η μάνα, η θεωρία της προσκόλλησης και η κοινωνική καταγωγή»

Γράφει ο Χρήστος Τσαντής*

«Ακριβώς όπως τα παιδιά εξαρτώνται απολύτως από τους γονείς για τη συντήρησή τους, έτσι και οι γονείς, ιδιαίτερα οι μητέρες, σε όλες τις κοινωνίες, εκτός από τις πιο πρωτόγονες, εξαρτώνται από την ευρύτερη κοινωνία για την οικονομική τους στήριξη. Αν μια κοινωνία αγαπά τα παιδιά της, θα πρέπει να φροντίζει τους γονείς τους»
Bowlby, 1951.

Τα χαρακτηριστικά που κάθε άνθρωπος αναπτύσσει είναι το αποτέλεσμα της σύνθεσης βιολογικών, κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων (Pervin, 1978), και σ' αυτήν την αλληλεπίδραση τούς εξετάζουμε στα πλαίσια του συγκεκριμένου άρθρου.

Από την ώρα ακόμη που το έμβρυο βρίσκεται στην κοιλιά της μητέρας του, αναπτύσσεται φέροντας στο γενετικό του κώδικα τα στοιχεία της βιοκοινωνικής και ψυχολογικής κληρονομιάς των γονιών του αλλά και κάτω από την επίδραση της ζωής της μητέρας και συνολικά της

οικογένειας, της συμπεριφοράς της. Το αναπτυσσόμενο έμβρυο αλληλεπιδρά με τον περιβάλλον, με τον ψυχισμό της μητέρας και με τα άλλα πρόσωπα που είναι κοντά στην οικογένεια. Είναι γνωστό σήμερα ότι η καθημερινότητα των γονιών, η προσωπική τους συγκρότηση, η ψυχολογική και κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση επιδρούν στην ανάπτυξη του εμβρύου (Kalat, 2001).

Η αρμονική ανάπτυξη της προσκόλλησης, ως πρώτη διαπροσωπικής σχέσης που διαμορφώνει ο άνθρωπος, μέσα από την ψυχική αλληλεπίδραση μητέρας-παιδιού στην αρχή, δημιουργεί ένα πρότυπο σχέσεων με τους άλλους ανθρώπους στην πορεία ανάπτυξης της προσωπικότητας. Χαρακτηριστική είναι η φράση που χρησιμοποίησε ο D. W. Winnicott (1976), πως «το μωρό δεν υπάρχει μόνο του, αλλά ουσιαστικά είναι μέρος μιας σχέσης».

Σχετικά πρόσφατη είναι και η εργασία της Alice Miller η οποία βασισμένη σε δικές της έρευνες – με επιρροές από τον Winnicott – ανέδειξε τη σημασία του ψυχικού τραύματος κατά την παιδική ηλικία και τις επιπτώσεις του στην ενήλικη ζωή, δίνοντας μάλιστα και μια ψυχολογική ερμηνεία κοινωνικών και πολιτικών γεγονότων της σύγχρονης ιστορίας (Miller, 2010).

Σύντομα για την προσκόλληση

Αναφέρουμε επιγραμματικά ορισμένες βασικές πλευρές μιας θεωρίας που στηρίζεται σ' ένα πλούσιο ερευνητικό έργο. Η έννοια της προσκόλλησης αναπτύχθηκε από τον Βρετανό Ψυχίατρο J. Bowlby κι αναφέρεται στο δεσμό που αναπτύσσεται στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού, ανάμεσα σ' αυτό και τη μητέρα καθώς και με τα σημαντικά πρόσωπα του περιβάλλοντος του τα οποία το φροντίζουν.

«Για να εξελιχθεί ομαλά η ανάπτυξη, οι ιστοί πρέπει να εκτεθούν στην επίδραση του κατάλληλου οργανωτή, σε ορισμένες κρίσιμες περιόδους. Με τον ίδιο τρόπο, για να εξελιχθεί ομαλά η ψυχική ανάπτυξη, φαίνεται ότι είναι απαραίτητο να εκτεθεί η αδιαφοροποίητη ψυχή, σε ορισμένες κρίσιμες περιόδους, στην επίδραση του ψυχικού οργανωτή: της μητέρας» (Bowlby, 1951).

Η προσκόλληση περνά από 3 βασικά στάδια-φάσεις: την αδιαφοροποίητη όπου το βρέφος δείχνει σημάδια, χωρίς όμως να απευθύνεται σε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο (8η εβδομάδα-5ο ή 6ο μήνα), την μονοπρωπική προσκόλληση όπου δείχνει σαφή προτίμηση σε ένα πρόσωπο (5ος, 7ος – 3 με 4 μήνες ακόμα, εδώ εμφανίζεται και το άγχος προς τα ξένα πρόσωπα) και η πολυπρωπική προσκόλληση όπου εμφανίζεται ο δεσμός του βρέφους με τα πρόσωπα που αλληλεπιδρούν πιο στενά

μαζί του στο περιβάλλον όπου ζει (Παρασκευόπουλος, 1985).

Το θεωρητικό έργο του J. Bowlby, συμπληρώθηκε από την εμπειρική έρευνα της M. Ainsworth η οποία συνέδεσε τον τρόπο αντίδρασης των βρεφών, όταν αποχωρίζονταν από τη μητέρα, καθώς και όταν επανασυνδέονταν μαζί της. Υποστήριξε πως ο δεσμός που αναπτύσσουν τα βρέφη με τις μητέρες τους (φιγούρα προσκόλλησης), κατηγοριοποιείται, αναδεικνύοντας 3 βασικές μορφές προσκόλλησης: την ασφαλή, την ανασφαλή, και την αμφιταλαντευόμενη προσκόλληση, ανάμεσα στην ασφαλή και την ανασφαλή. Τα συναισθήματα που γεννά αυτός ο δεσμός επιδρούν και κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής, δρώντας ως πρότυπο για το είδος των διαπροσωπικών σχέσεων που θα χτίσει το άτομο στα επόμενα χρόνια της ζωής του (Pervin & John, 2001).

Ο J. Bowlby υποστήριξε πως το βρέφος διαθέτει μια σειρά από βασικά ένστικτα-σήματα όπως το πιπίλισμα, η βλεμματική επαφή, το κλάμα, το χαμόγελο, που παίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της προσκόλλησης (Bretherton, 1995).

Ο Freud υποστήριζε πως η προσκόλληση είναι δευτερογενές αποτέλεσμα της ικανοποίησης βιολογικών ενστίκτων. Ο J. Bowlby κάτω και από την επίδραση των ερευνών του Harlow, του Lorenz και της εθολογίας,

έδειξε ότι η προσκόλληση αποτελεί πρωτογενή ανάγκη του βρέφους, έμφυτη βιολογική ανάγκη που πλάθεται σύμφωνα με τα βιώματα που αποκτά το άτομο από τη σχέση του με άλλα σημαντικά άτομα. Δεσμοί που αναζητούνται και αναπαράγονται στη διάρκεια της ενήλικης ζωής (Παρασκευόπουλος, 1985).

Μίλησε για το άγχος αποχωρισμού, άποψη που ανέλυσε αργότερα και η M. Ainsworth, ενώ ανέλυσε πως οι διεργασίες του πένθους σχετίζονται με την ανάπτυξη της προσκόλλησης και την απουσία ή μη διαθεσιμότητα του προσώπου με το οποίο έχει δημιουργηθεί ο δεσμός, θέσεις που βοήθησαν αργότερα στη φροντίδα ανθρώπων που πενθούσαν (Bretherton, 1995).

Πλεονέκτημα της θεωρίας του Bowlby είναι ότι τεκμηρίωσε τους ισχυρισμούς του με πλήθος ερευνητικών ευρημάτων (Pervin & John, 2001). Αναθεώρησε τις απόψεις του Freud για τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς ενώ παράλληλα υποστήριξε, με μελέτες και στοιχεία, την σημαντικότητα του οικογενειακού κλίματος στην ανάπτυξη του ατόμου και της κοινωνίας (Bourdin, 2005).

Η αντίληψή του ότι τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς πηγάζουν από την αλληλεπίδραση συστημάτων που επιθυμούν ζεστασιά, οικειότητα, αλλά και αναζήτηση και καινοτομία, είναι ανοιχτή και τροφοδοτεί μελλοντικές έρευνες για την ανάπτυξη της θεωρίας της προσκόλλησης (Bretherton, 1995).

Υπάρχουν έρευνες όμως που έχουν δείξει ότι οι τύποι προσκόλλησης είναι πιο εύκαμπτοι, απ' ότι παρουσιάζει ο Bowlby, καθώς φαίνεται ότι κάθε άνθρωπος διαθέτει ένα ρεπερτόριο από σχέσεις προσκόλλησης στο οποίο τείνει να προσαρμόζεται ανάλογα με τους ανθρώπους που έχει γύρω του και τις συνθήκες στις οποίες βρίσκεται (Pervin & John, 2001).

Η θεωρία και η έρευνα της προσκόλλησης έχουν εφαρμογές στην αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία με πάμπολλες μελέτες γύρω από τις κλινικές επιπτώσεις της προσκόλλησης (Belsky & Nezworski, 1988).

Οικογένεια και κοινωνία

Το φυσικό περιβάλλον, οι συνθήκες ζωής, η κοινωνική θέση, η επαγγελματική ειδίκευση και το μορφωτικό επίπεδο των γονιών μας, αποτελούν παράγοντες που αλληλεπιδρούν με το γενετικό υλικό που μας έχουν κληροδο-

τήσει. Τα πρώτα μας βήματα, ανατροφή, διαπαιδαγώγηση, κοινωνικοποίηση γίνονται μέσα σε ένα περιβάλλον που δεν ορίζουμε εμείς αλλά μέσα σε συνθήκες που προϋπάρχουν, μέσα σε αντιλήψεις, νοοτροπίες και συμπεριφορές που έχουν δομηθεί πάνω σε συγκεκριμένους κοινωνικούς θεσμούς στους οποίους το παιδί, ο έφηβος αργότερα, καλείται να προσαρμοστεί και να εγκλιματιστεί (Erikson E., 1990).

Ο Erikson μίλησε για τα ψυχοκοινωνικά στάδια ανάπτυξης της προσωπικότητας, δίνοντας βάρος στο ίδιο το προτσές της αναπτυξιακής διαδικασίας, θεωρώντας πως σε κάθε φάση της ζωής του, ο άνθρωπος καλείται να απαντήσει σε μία αναπτυξιακή κρίση, αλληλεπιδρώντας με τον κοινωνικό περίγυρο (Erikson, 1975).

Η Mahler προσεγγίζει τη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού συμπληρώνοντας την Klein, ξεπερνά τη βιολογική θεώρηση της ανθρώπινης φύσης που υιοθετούσε η ψυχανάλυση και μιλά ουσιαστικά για μία βιοκοινωνική ύπαρξη, φέρνοντας στο προσκήνιο τον άνθρωπο ως κοινωνικό ον. Η ίδια άνοιξε νέους δρόμους στην αντιμετώπιση των παιδικών ψυχώσεων (Γαλανάκη, 2003).

Ο Bettelheim ανέλυσε την λειτουργία των συμβόλων των παραμυθιών στο ψυχισμό των παιδιών (Bourdin, 2005).

Η οικογένεια είναι το πρώτο κοινωνικό σχήμα που βλέπει το παιδί. Η πρώτη κοινωνική ομάδα στην οποία εντάσσεται. Μέσα σε αυτή θα πάρει τα πρώτα ερεθίσματα, θα αλληλεπιδράσει με άλλους ανθρώπους, θα αναπτύξει κάποιες πρώτες ψυχολογικές και κοινωνικές δεξιότητες που αφήνουν τα σημάδια τους είτε σαν σκιά είτε σαν αύρα και στα υπόλοιπα στάδια ανάπτυξης της προσωπικότητας.

Μέσα στην οικογένεια παίρνει το παιδί το βάπτισμα του πυρός στην κοινωνικοποίηση, αναγνωρίζει και ταυτίζεται με πρότυπα που θα επιδράσουν και στην κατοπινή εξέλιξη των διαπροσωπικών του σχέσεων, γνωρίζει τους πρώτες κώδικες συμπεριφοράς που αφορούν το φύλλο του, μαθαίνει την επιβράβευση. Επιδρούν μαζί με τα παραπάνω, ο αριθμός των μελών της οικογένειας, η σειρά γέννησης των παιδιών και η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας, το φύλο τους, άλλα μέλη που ζουν μαζί (παππούδες, γιαγιάδες), η αρμονικότητα ή μη στις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της (Pervin & John, 2001).

Το σχολείο αποτελεί έναν βασικό σταθμό και θεσμό κοινωνικοποίησης του παιδιού. Εδώ έρχεται σε επαφή

με έναν ευρύτερο κύκλο ανθρώπων συνομήλικων, με τους οποίους το ενώνουν κοινά ηλικιακά χαρακτηριστικά, αλλά και μεγάλες διαφορές-σωματικές, ψυχικές, κοινωνικοοικονομικές, οι οποίες φυσικά δεν γίνονται αυτόματα κατανοητές, αλλά επιδρούν, γεννούν ερωτηματικά, συμπάθειες και αντιπάθειες, απογοητεύσεις κι ενθουσιασμό- και δασκάλων, με τους οποίους έρχεται σε μία πρώτη επαφή με την γνώση από την μια πλευρά, τον πλούτο και την ομορφιά της, αλλά και με τα πρότυπα εξουσίας και υποταγής στον ανώτερο, την εκμάθηση των οποίων έχει εναποθέσει η απαρχαιωμένη δομή της εκπαίδευσης στους δασκάλους (Κάτσικας, 1995).

Εκτός από την οικογένεια σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της ταυτότητας του εφήβου παίζουν οι σχέσεις με τους συνομήλικους ή με ομάδες συνομήλικων. Σε αυτό το στάδιο κυριαρχεί η αναζήτηση και ο στόχος για αυτοπροσδιορισμό, για την διαμόρφωση της ξεχωριστής ταυτότητας του καθενός μας, με τα θέλω και τις επιδιώξεις του, τις προσδοκίες και τους ηθικούς κώδικες που έχει μέχρι κι εκείνη την στιγμή καθορίσει. Οι ομάδες αλληλεπιδρούν με το άτομο και την οικογένεια. Μπορεί

η σχέση αυτή να είναι ομαλή και υποβοηθητική της αναπτυξιακής πορείας του εφήβου, μπορεί όμως να εξελιχθεί και ως προβληματική στο βαθμό ειδικά που η οικογένεια δεν κατάφερε να μεταδώσει τις αντίστοιχες αξίες στον έφηβο-είτε από αυταρχικότητα, είτε από φιλελευθερισμό-αξίες με βάση τις οποίες θα χτίσει σταδιακά την δική του ταυτότητα (Pervin & John, 2001).

Σημαντικό παράγοντα κοινωνικοποίησης αποτελεί το διαδίκτυο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το πρώτο γιατί μέσα στους κατατρεγμένους σύγχρονους ρυθμούς της ζωής, αξιοποιείται ως υποκατάστατο της επικοινωνίας, αντικαθιστώντας, αλλοιώνοντας και νοθεύοντας την αυθεντική προσωπική επαφή μέσα από την απρόσωπη ανταλλαγή μηνυμάτων και πληροφοριών. Τα μέσα ενημέρωσης γιατί με την δύναμη της διαφήμισης, της βιομηχανίας του θεάματος, της καλλιέργειας προτύπων και την δυνατότητα χειραγώγησης της κοινής γνώμης-πολλές φορές μέσω κατευθυνόμενης ενημέρωσης και κατασκευής ειδήσεων-μπορούν να επιδράσουν αρνητικά στη συνείδηση ειδικότερα νέων ανθρώπων, αλλά και ανθρώπων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Φυσικά όλα

τα σύγχρονα μέσα που μας έδωσε η τεχνολογική πρόοδος της ανθρωπότητας, μπορούν να αξιοποιηθούν με θετικό τρόπο για την κοινωνία, αλλά και να παίξουν σημαντικό ρόλο στην θετική ολοκλήρωση της πορείας κοινωνικοποίησης ειδικά των εφήβων. Αυτό όμως είναι ένα ζήτημα που ξεφεύγει από τα όρια της συγκεκριμένης εργασίας (Νασιάκου, 1982).

Η κοινωνική-ταξική θέση

Τελευταίο σε σειρά, αλλά όχι σε σημασία θα αναφέρουμε τον παράγοντα της κοινωνικής θέσης και του πολιτισμού. Την ταξική τοποθέτηση και κινητικότητα της οικογένειας και του ανθρώπου, καθώς και την εμπειρία της συνάντησης με τις επιστήμες, την φιλοσοφία, τις τέχνες, με αυτό που ευρύτερα αποκαλούμε ως πολιτισμό. Οι πεποιθήσεις και οι εμπειρίες-βιώματα που προσέλαβε ο καθένας από την οικογένεια, το ευρύτερο περιβάλλον, από τις πολιτιστικές αρχές και αξίες με τις οποίες γαλουχήθηκε ή ήρθε σε επαφή-όσα στιγμάτισαν θετικά ή αρνητικά την πορεία συγκρότησης της ταυτότητας του-επιδρά στον τρόπο που δίνει νόημα στην ίδια του τη ζωή, στον τρόπο που αντιλαμβάνεται τις ταξικές ανισότητες και την διαστρωμάτωση των σύγχρονων κοινωνιών, με τις επιπτώσεις που αυτές έχουν ειδικά στην οικογενειακή συνοχή και στην διαπαιδαγώγηση (Pervin & John, 2001).

Οι κοινωνικοί θεσμοί είναι μια πραγματικότητα που όταν γεννιόμαστε υπάρχει χωρίς να μας ρωτήσει. Μεγαλώνοντας, χτίζοντας την ταυτότητά μας γινόμαστε ενεργά μέλη της κοινωνίας, καθώς αντιλαμβανόμαστε πως είμαστε κοινωνικά όντα και πως ότι συμβαίνει γύρω μας επιδρά σε ένα βαθμό και στη δική μας τη ζωή. Σε κάθε περίπτωση όμως οι κανόνες των κοινωνικών θεσμών επιδρούν σε μεγάλο βαθμό και στο είδος των κοινωνικών σχέσεων.

Η κοινωνική-ταξική θέση παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας, στην αυτοεκτίμηση, στον τρόπο που κρίνουμε τους άλλους γύρω μας. Καμιά κοινωνική θέση όμως από μόνη της δεν πρόκειται να μας δώσει νόημα και στόχους ζωής, πολιτισμό και μόρφωση, αν δεν υπάρχει η δική μας επιλογή, η δική μας θέληση και δίψα, η δική μας προσπάθεια να ζήσουμε σαν άνθρωποι (Rogers, 1980).

Η σχέση κοινωνικής θέσης-ψυχισμού είναι σχέση αλληλεπίδρασης και όχι μονοσήμαντη (Freud, 1994). Για πα-

ράδειγμα, δεν σημαίνει ότι ο φτωχός θα γίνει σώνει και καλά εγκληματίας ή οτιδήποτε άλλο, δηλαδή ο άνθρωπος δεν προσδιορίζεται, ούτε και καθορίζεται επακριβώς από την κοινωνική του θέση, δεν γεννιέται κλέφτης κι εγκληματίας, αλλά μπορεί να γίνει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες (Dostoyevsky, 1983).

Και για να επιστρέψουμε εκεί απ' όπου ξεκινήσαμε, να θυμίσουμε ότι ακόμα και στα κληρονομημένα γενετικά στοιχεία του εμβρύου, συμπυκνώνονται οι κοινωνικοοικονομικές καταβολές των γονιών του.

Για παράδειγμα, διαφορετικές είναι οι συνθήκες διατροφής μιας εύπορης οικογένειας από μιας φτωχής ή οικονομικά εξαθλιωμένης οικογένειας. Οι ταξικές ανισότητες έχουν επιδράσει θέτοντας φραγμό στην μόρφωση για κάποιον από τους γονείς. Διαφορετικά προβλήματα υγείας θα μεταφέρει και θα κληροδοτήσει ένας άνθρωπος μεσαίας εισοδηματικής κατηγορίας από κάποιον ανειδίκευτο εργάτη σε κατασκευαστικά έργα ή στη βαριά βιομηχανία. (Marx, 2009).

Κλείνοντας και αντί επιλόγου, παραθέτουμε τα λόγια του Rogers (1961):

«Στους πελάτες και στον εαυτό μου βρίσκω ότι η ζωή, όταν βρίσκεται στην πλουσιότερη κι αποδοτικότερη εκδοχή της, αποτελεί μια ρέουσα διαδικασία... Βρίσκω πως είμαι στα καλύτερά μου όταν μπορώ να αφήσω τη ροή της εμπειρίας μου να με συνεπάρει, σε μια κατεύθυνση που φαίνεται να είναι προς τα μπρος, προς στόχους για τους οποίους ελάχιστα πράγματα γνωρίζω... Η Ζωή βρίσκεται... πάντοτε σε μια διαδικασία γίνεσθαι».

*Ο Χρήστος Τσαντής είναι συγγραφέας και σύμβουλος ψυχικής υγείας

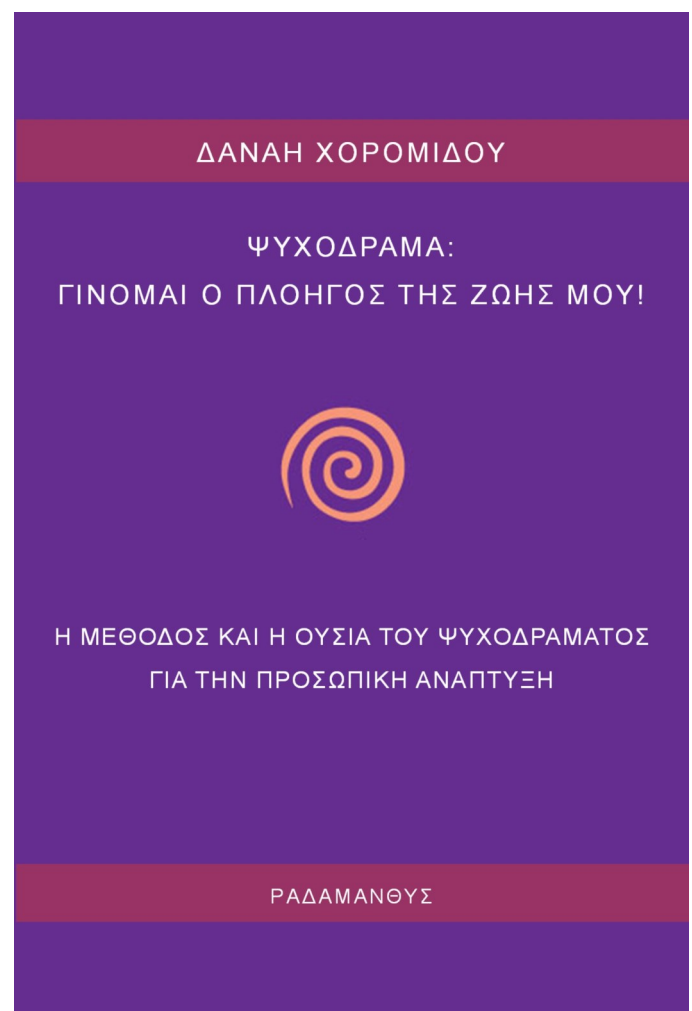
Βιβλιογραφία

- Bettelheim, B., (1995), Η γοητεία των παραμυθιών. Αθήνα: Εκδόσεις Γλάρος.
- Belsky, J., & Nezworski, (1988). Clinical implications of attachment. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bourdieu, P. (2005), Η Ψυχική Ανάλυση από τον Φρόυντ ως τις μέρες μας. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Bowlby, J. (1951), Maternal care and mental health. World Health Organization Monograph (serial No. 2).
- Bretherton, I. (1995), Η καταγωγή της θεωρίας της προσκόλλησης: John Bowlby και Mary Ainsworth., Στο:

- Κουγιουμτζάκης, Γ. (Επιμ. Εκδ), Αναπτυξιακή Ψυχολογία. Παρελθόν, παρών και μέλλον. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Γαλανάκη, Ε. (2003) Θέματα αναπτυξιακής ψυχολογίας. Γνωστική-κοινωνική-συναισθηματική ανάπτυξη. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός.
- Dostoyevsky, F., (1983), Έγκλημα και τιμωρία. Αθήνα: Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος.
- Erikson, E., (1990), Η παιδική ηλικία και η κοινωνία. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Freud, S., (1994), Ψυχανάλυση και λογοτεχνία. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκουρος.
- Kalat, J., (2001), Βιολογική Ψυχολογία. Εκδόσεις: Έλλην.
- McLeod, J. (2003), Εισαγωγή στη Συμβουλευτική. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Marx, K., (2009), Το Κεφάλαιο. Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας. Τόμος Πρώτος. Βιβλίο Ι. Το προτσές παραγωγής του Κεφαλαίου. Αθήνα: Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.
- Miller, A. (2010). Οι φυλακές της παιδικής μας ηλικίας. Αθήνα: Εκδόσεις Ροές.
- Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1985). Εξελικτική Ψυχολογία. Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση. Τόμος 1. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Pervin, L.A., (1978), Current controversies and issues in personality. New York: Wiley.
- Pervin, L. A. & John O. P., (2001), Θεωρίες Προσωπικότητας. Έρευνα και εφαρμογές. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Rogers, C. R., (1961), On Becoming a person. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, C. R., (1980), A way of being. Boston: Houghton Mifflin.
- Καλατζή-Αζίζι, Α. & Αναγνωστόπουλος, Φ. (1988), Εισαγωγή στην Κλινική Ψυχολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Κάτσικας, Χ. (1995), Η ανισότητα στην Ελληνική εκπαίδευση. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Νασιάκου, Μ. (1982), Η Ψυχολογία σήμερα. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Winnicott, D. W. (1976), Το παιδί, η οικογένεια και ο Εξωτερικός του Κόσμος. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Yalom, I. (2004), Το δώρο της Ψυχοθεραπείας. Ανοιχτή Επιστολή σε μια νέα γενιά ψυχοθεραπευτών και στους ασθενείς τους. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ekd.radamanthys@gmail.com

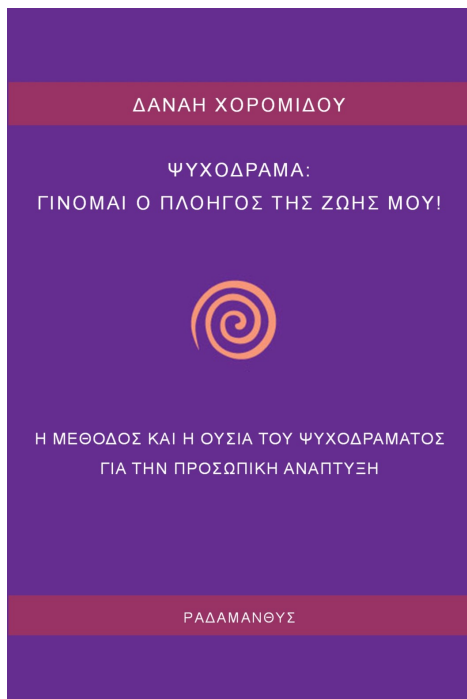
<https://ekdoseis-radamanthys.webnode.gr>

<https://christostsantis.com>

Γεωργίου Ξέπαπα 7, 73136, Χανιά

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 6983091058

ΔΑΝΑΗ ΧΟΡΟΜΙΔΟΥ – ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ: ΓΙΝΟΜΑΙ Ο ΠΛΟΗΓΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ!

Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΙ Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΨΥΧΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους

Στο βιβλίο αυτό μπορείτε να ενημερωθείτε για την ψυχοδραματική προσέγγιση και φιλοσοφία και να διαμορφώσετε εικόνες και μια γενικότερη αίσθηση του τι είναι και του τι περιλαμβάνει το ψυχόδραμα.

Η συγγραφέας επιχειρεί να μεταδώσει τα παραπάνω με τον δικό της αυθεντικό και δημιουργικό τρόπο, ως το απόσταγμα από εμπειρίες, βιώματα και μάθηση της χρόνιας πρακτικής και ενασχόλησής της με το ψυχόδραμα.

Τι είναι τελικά η «θεραπεία»;

Αφορά την επίλυση προβλημάτων που κάποιος μπορεί να αναζητά έξω από αυτόν σε τεχνικές και «ειδικούς» ή μήπως είναι περισσότερο μια προσωπι-

κή υπόθεση ανάληψης και ενσωμάτωσης του εαυτού;

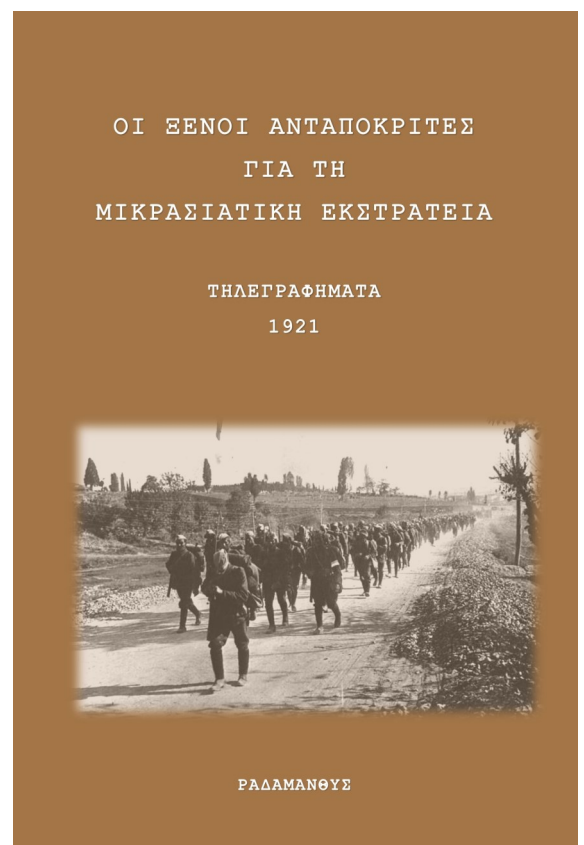
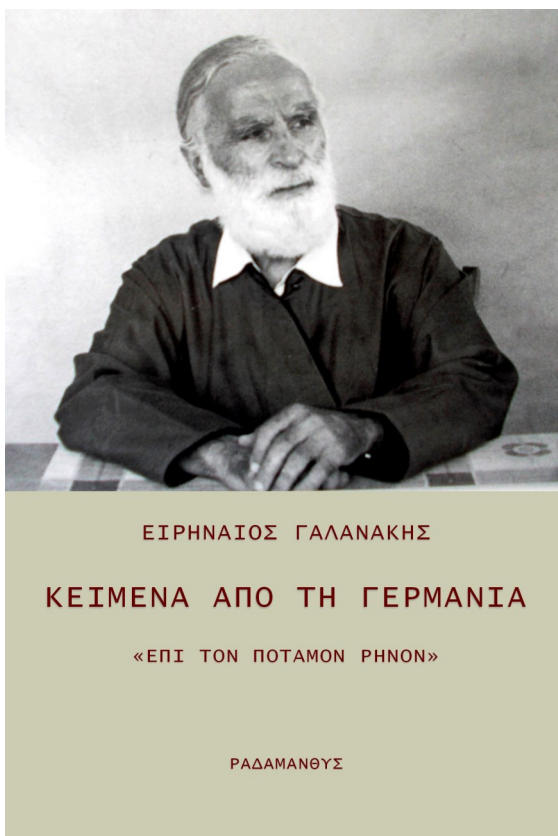
Τι σημαίνει και τι περιλαμβάνει, το «να γίνω ο πλοηγός της ζωής μου»;

Πώς το ψυχόδραμα συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση;

Το βιβλίο απευθύνεται σε ψυχοδραματιστές, εκπαιδευόμενους ψυχοδράματος όπως και σε συναδέλφους στο χώρο της ψυχικής υγείας που ενδιαφέρονται για το ψυχόδραμα, αλλά και σε όλους τους συνοδοιπόρους που επιζητούν την προσωπική ανάπτυξη και το συντονισμό με το φως και την εσωτερική τους σοφία.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΥΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2022, ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ, ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑΣ

Το «Ημερολόγιο 2022, Σωματικής άσκησης, Υγείας και Ευεξίας», απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, για όλες τις αθλητικές και σωματικές δραστηριότητες. Είναι για τους ερασιτέχνες αθλητές και τους λάτρεις της σωματικής άσκησης, μέχρι και τους προχωρημένους, που αναζητούν την αλήθεια μέσα από επιστημονικές έρευνες.

Το ημερολόγιο παρέχει γνώσεις σε θέματα:

- Ιστορίας και Φιλοσοφίας Αθλητισμού
- Προπονητικής - Εργοφυσιολογίας
- Πληροφορίες για το Ανθρώπινο Σώμα
- Άσκηση και Διατροφή
- Θέματα Υγείας - Άσκησης για Όλους - Ευεξίας

Κάθε ασκούμενος επιπλέον, μπορεί να καταγράφει τις καθημερινές σωματικές δραστηριότητες και προπονήσεις του και χρησιμεύει σαν ένα αρχείο των δραστηριοτήτων και των συνθηκών του για όλο τον χρόνο. Η σωματική, πνευματική, ψυχική πληρότητα και η μακροζωία,

μπορεί να διασφαλιστεί με το να εντάξουμε την φυσική δραστηριότητα, την άθληση και την ισορροπημένη διατροφή στο καθημερινό πρόγραμμα μας. Η Οξυγόνωση των Κυττάρων μας μέσα από την Αερόβια άσκηση είναι το Φυσικό Φάρμακό μας. Άσκηση = Καλή ποιότητας ζωής = Μακροζωία!

Σκοπός του ημερολογίου είναι να μυήσει τον αναγνώστη στην Άσκηση του Σώματος και Πνεύματος Δια Βίου και επιπλέον να προσθέσει την κίνηση και την ισορροπημένη διατροφή στην ζωή του.

ΙΣΤΟΡΙΑ—ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ—ΔΟΚΙΜΙΑ

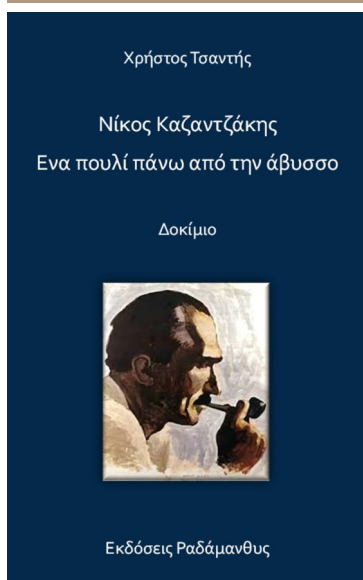

Μιχάλης Τζανάκης - Ο αιώνας του Καπετάνιου (Μυθιστορηματική βιογραφία του Μιχάλη Κόρακα)

Η 2η έκδοση της συναρπαστικής μυθιστορηματικής βιογραφίας του Καπετάν Κόρακα, του συγγραφέα Μιχάλη Τζανάκη, κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους. Ο Μιχάλης Τζανάκης συνδυάζει με αριστοτεχνικό τρόπο το αφηγηματικό του ταλέντο, με τα στοιχεία που συγκέντρωσε κατά τη διάρκεια πολύχρονης και συστηματικής ιστορικής έρευνας για τον σπουδαίο αγωνιστή της Ελευθερίας Μιχάλη Καρούζο ή Κόρακα. Στις σελίδες του βιβλίου ζωντανεύει η μαχόμενη Κρήτη που παλεύει να ξεσκαλωθεί από τα δεσμά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η ζωή και οι συνθήκες των κατοίκων, γεγονότα και περιοχές, θρύλοι και πραγματικά περιστατικά.

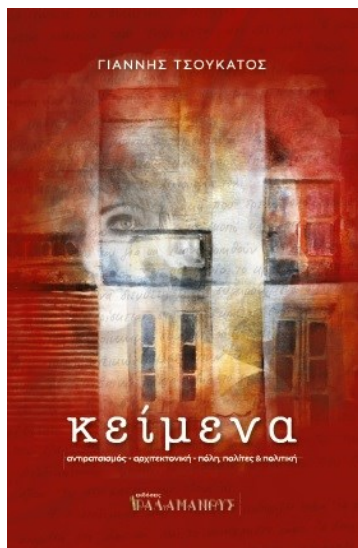
Το βιβλίο του Μιχάλη Τζανάκη για τη ζωή του καπετάν Κόρακα είναι ένα σπουδαίο ιστορικό μυθιστόρημα, που άνετα θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων με σκοπό την προσέγγιση των μαθητών – φοιτητών στην τοπική Ιστορία. Η 2η έκδοσή του εμπλουτίστηκε με φωτογραφίες και αρχαιακό υλικό, καθώς και μια σειρά από ιστορικές σημειώσεις.

Χρήστος Τσαντής - "Νίκος Καζαντζάκης – Ένα πουλί πάνω από την άβυσσο"

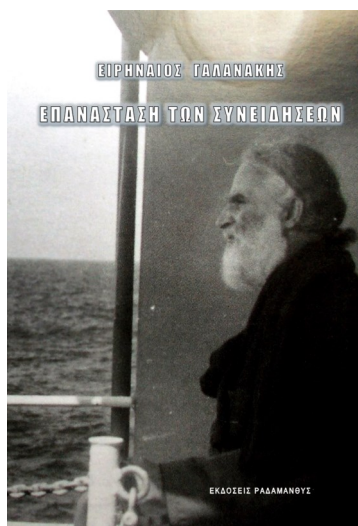
Το βιβλίο εστιάζει σε ορισμένα στιγμιότυπα της θεωρίας και της πράξης του Νίκου Καζαντζάκη, τα οποία είναι ανοιχτά σε περαιτέρω έρευνα. Ο συγγραφέας στρέφει το φακό του στην Κρητική Ματιά του Νίκου Καζαντζάκη, αναδεικνύοντας τη συνθετική οπτική του και τη σχέση του με τον Σπινόζα. Παράλληλα, μια συνομιλία με τις θέσεις της Λιλής Ζωγράφου για τη θεωρία περί «ξενών ιδεών» στο έργο του Καζαντζάκη ανοίγει ευρύτερους προβληματισμούς για την πηγή της έμπνευσης, ενώ οι κοινωνικοπολιτικές του αναζητήσεις, η επιχείρηση διάσωσης των Ελλήνων της Ρωσίας, ο διωγμός του στη διάρκεια του ελληνικού εμφυλίου πολέμου, καθώς και όσα αναφέρει ο Μενέλαος Λουντέμης για τον Νίκο Καζαντζάκη, θίγουν ορισμένες πλευρές της ζωής και του έργου του Νίκου Καζαντζάκη που παραμένουν σε έναν βαθμό στη σκιά.

ΚΕΙΜΕΝΑ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΟΥΚΑΤΟΣ

Δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο των Χανίων από το 1994 μέχρι το 2021, που αφορούν στην αρχιτεκτονική, την πολεοδομία, την πόλη αλλά και τον ρατσισμό, την αλληλεγγύη, τα κινήματα πόλης. Όλα τα κείμενα από τα πιο τεχνικά μέχρι τα πιο πολιτικά τα διαπερνά μια κόκκινη κλωστή, που είναι η κοινωνικοπολιτική του θέση. Δεν είναι απλά μια καταγραφή απόψεων πάνω στα γεγονότα αυτών των 26 ετών, τα κείμενα αυτά είναι μέρος της ιστορίας του κινήματος των Χανίων με τον τρόπο που τα βίωσε συμμετέχοντας στα κοινωνικά δρώμενα της πόλης. Μέρος των εσόδων από την πώληση του βιβλίου θα δοθεί στα Συσσίτια της Σπλάντζιας.

Ειρηνάιος Γαλανάκης - ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΝ

«Το βιβλίο αυτό είναι το σημαντικότερο ντοκουμέντο του μακαριστού Ειρηνάιου Γαλανάκη», Προκόπης Παυλόπουλος, τέως Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

«Τέτοιους Ιεράρχες χρειάζεται η Εκκλησία μας, όπως αυτόν: αληθινούς, εργατικούς, δραστήριους, ακούραστους, αφοσιωμένους στο Θεό και στον άνθρωπο... Πρέπει να είμαστε σαν αυτόν. Είναι πολύ σημαντικό να μιμούμαστε τους Αγίους, αλλά μαζί με τους Αγίους να μιμούμαστε και αυτόν τον άνθρωπο...», Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Ειρηνάιος.

Η φιλοσοφική σκέψη του μακαριστού Ειρηνάιου Γαλανάκη, και κυρίως η πράξη του, έχουν διαχρονική αξία και πανανθρώπινο περιεχόμενο. Απευθύνεται στις καρδιές και στο νου των ανθρώπων που δεν σκιάζονται να ανθρωπέψουν... Χρήστος Τσαντής, υπεύθυνος των Εκδόσεων Ραδάμανθους.

Η «Επανάσταση των Συνειδήσεων» δεν είναι μόνο η δική του ΑΣΚΗΤΙΚΗ, κείμενο προτροπή για ενδοσκόπηση και προσωπική κριτική των πράξεων και των διαπροσωπικών μας σχέσεων,

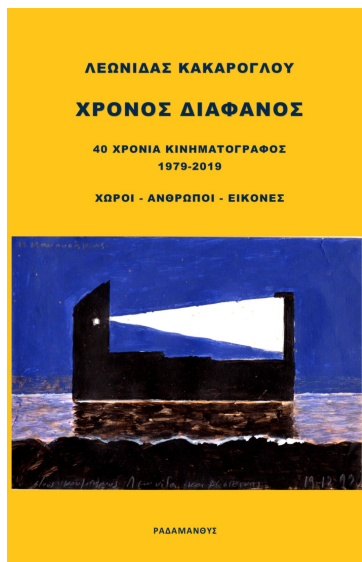
αλλά συνοδεύεται και από μια συνεχή ακολουθία πράξεων, ένα πλήθος, πρωτοβουλιών προς το ποίμνιο ώστε αυτό να βελτιώσει συλλογικά την θέση του αξιοποιώντας την δύναμη της ατομικής προσπάθειας, της συλλογικής δράσης, την λαϊκή σοφία και το μεγαλείο του παρελθόντος της φυλής. Μεταγράφει το αρχαιοελληνικό «γνώθι σ'αυτόν» στο χριστιανικό «αγαπάτε αλλήλους». Από την ατομική υποχρέωση γνωριμίας με το βαθύτερο εγώ μας, στην βελτίωση της κοινωνίας με την επανάσταση των συνειδήσεων. Θέση του, διακηρυγμένη με πάθος στον επανεθρονιστήριο λόγο του στο Καστέλι το 1981, αμέσως μετά την επιστροφή του, ήταν ότι «Όταν ο λαός δεν πηγαίνει στην εκκλησία, η Εκκλησία πηγαίνει στο Λαό», Αντώνης Σχετάκης, τέως Δήμαρχος Κισσάμου

ΘΕΟΧΑΡΗΣ Ι. ΦΡΑΓΚΙΟΥΔΑΚΗΣ

Η ΕΝΕΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ 1637 ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Η παρούσα διερεύνηση του ναϊκού αποτυπώματος στον νομό Χανίων σε καμία περίπτωση δεν επιδιώκει να υπεισέλθει σε θέματα της θρησκείας. Η εργασία αυτή προέκυψε ως υπερπλέονασμα της δεκαετούς προσωπικής ενασχόλησης επί του συγκεκριμένου γεωγραφικού πεδίου και εκφράζει την ανάγκη να επιτονισθούν παρελθοντικές στίξεις που περιέχουν τόσο ο «Χρονο-ιστορικός Κατάλογος Οικήσεων στον Νομό Χανίων», όσο και τα «Ανθρωποτοπωνύμια του Νομού Χανίων». Από την περιπέτεια της συγκριτικής μελέτης και της παράλληλης ανάπτυξης των τριών πονημάτων ο συγγραφέας εξέρχεται ταπεινός, παραδίδοντας στους ενδιαφερόμενους έναν κατά το δυνατόν ασφαλή οδηγό πλεύσης...

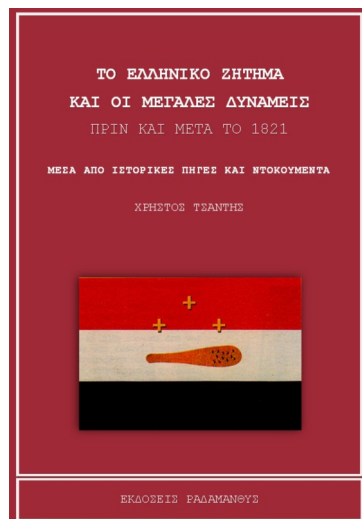

Λεωνίδας Κακάρογλου - Χρόνος Διάφανος - 40 χρόνια κινηματογράφος

Στις σελίδες του βιβλίου παραλαμβάνουν:

- ο Δημοτικός Κινηματογράφος "Κήπος", με τις ζωντανές παρουσίες του Παντελή Βούλγαρη, του Μάνου Χατζιδάκι, οι αντιπαραθέσεις με τους επικριτές του, και άλλα πολλά,
- ο Γιώργος Χειμωνάς,
- η "υπόθεση Ταρκόφσκι" στα Χανιά,
- το φρούριο Φιρκά που μετατράπηκε σε αίθουσα προβολών
- ο Παζολίνι στα Χανιά και ο Γιώργος Χρονάς,
- Τα ΟΛΥΜΠΙΑ και οι προβολές στο Βενιζέλειο Ωδείο, με τη... γνωστή σόμπα,
- οι συναντήσεις με τους: Θόδωρο Αγγελόπουλο, Εμίρ Κουστουρίτσα, Σαββίνα Γιαννάτου, Ιρίνα Βαλεντίνοβα, Χρήστο Βακαλόπουλο, Μπομπ Ράφελσον, Θοδωρή Παπαδουλάκη, Νίκο Λυγγούρη, Μπομπ Ράφελσον,
- Προσεγγίσεις στο έργο σκηνοθετών που οι ταινίες τους φιλοξενήθηκαν στο πλαίσιο των προβολών: Τζων Χιούστον, Άλφρεντ Χίτσκοκ, Φίλιπ Μάρλοου, Κώστα Γαβρά, Άλαν Ρούττολφ, και μαζί τους περισσότερες από 40 ταινίες,,,

Ο Λεωνίδας Κακάρογλου κρατά για το τέλος δύο κινηματογραφικά σενάρια-εκπλήξεις, ενώ τις σελίδες "κλείνει" ο Ηλίας Κανέλλης, ο οποίος μας χαιρετά προσωρινά με μία "Βότκα Κόκα-Κόλα".

Χρήστος Τσαντής - Το Ελληνικό Ζήτημα και οι Μεγάλες Δυνάμεις πριν και μετά το 1821

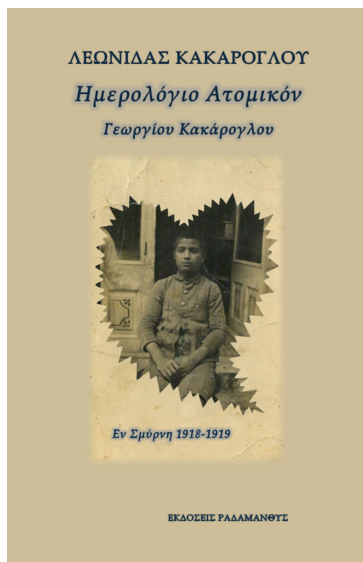
Μια αποκαλυπτική περιήγηση μέσα από ιστορικές πηγές, διπλωματικά έγγραφα και ντοκουμέντα, στα χρόνια πριν και μετά την Επανάσταση του 1821. Ο αναγνώστης μπορεί να βγάλει μόνος του τα συμπεράσματά του, καθώς περπατά στα βήματα του Ρήγα, διαβάζοντας αποσπάσματα της αλληλογραφίας αυτοκρατόρων και διπλωματών των Μεγάλων Δυνάμεων, έγγραφα, κείμενα και άλλες πηγές σχετικά με το Ελληνικό Ζήτημα... Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν τα κείμενα του Βολταίρου, του Ναπολέοντα, της Μεγάλης Αικατερίνης, του αυτοκράτορα της Αυστρίας Ιωσήφ Β', του Γάλλου περιηγητή Cornelius le Brun, του Τσάρου Αλέξανδρου του Α', του Βαρόνος Thugut, επιτετραμμένου της Αυστρίας στην οθωμανική Πύλη, του William Eton, Πρόξενου της Μ. Βρετανίας στη Ρωσία και την Τουρκία, του Felix Beaujour, διπλωμάτη και συγγραφέα, του Βαρόνου Rathkeal, πρεσβευτή της Αυστρίας στην Κωνσταντινούπολη, του Γάλλου Διοικητή της Λευκάδας Royer, του Ρώσου υποναύρχου Ουσακώφ, των Κ. Marx και F. Engels, του Φρειδερίκου Τιρς, του λόρδου Στράνγκφορντ, πρεσβευτή της Μεγάλης Βρετανίας στην Κωνσταντινούπολη, του Λόρδου Palmerston, του Ναύαρχου Codrington, του λόρδου John Russell, πρωθυπουργού και υπουργού εξωτερικών της Μ. Βρετανίας, του Ρήγα Φεραίου, του Χριστόφορου Περραιβού, συναγωνιστή του Ρήγα, του Φωτάκου, του Αδαμάντιου Κοραή, υπασπιστή του Θ. Κολοκοτρώνη, του Κ. Σαθά, του Νίκου Πολίτη, του Σπυρίδωνα Τρικούπη, του Φοίβου Γρηγοριάδη, του Γιώργη Λαμπρινού, του Γ. Κορδάτου και άλλων.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΠΟΥΖΑΚΗΣ - ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΠΙΜΕΝΙΔΗ

Η αφήγηση, σε πρώτο πρόσωπο, είναι κατάθεση προσωπικών απόψεων, για πρόσωπα και γεγονότα. Δεν είναι... «εγχειρίδιο ιστορίας», αλλά μόνο προσπάθεια παρότρυνσης, ένα τσίγκλισμα προς κάθε ενδιαφερόμενο, κυρίως νέους, για αναζήτηση και κάλυψη ενδεχόμενων κενών στη γνώση και κατανόηση ιστορικών περιόδων, γεγονότων και προσώπων. Αυτά, με δεδομένο το «αξίωμα» πως ο σεβασμός στην ιστορία είναι όπλο και πυξίδα, στην ατομική, ομαδική και εθνική πορεία για καλύτερο αύριο...

Λεωνίδας Κακάρογλου

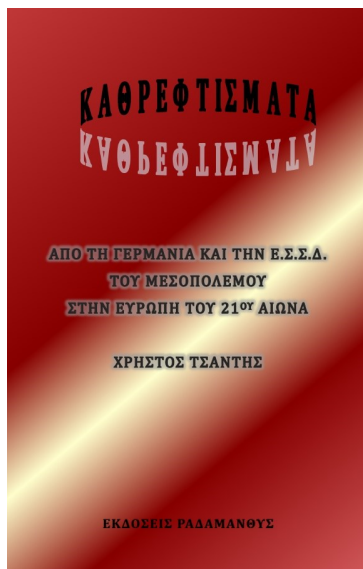
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΤΟΜΙΚΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΚΑΡΟΓΛΟΥ, ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1918-1919

Με σπάνια, αδημοσίευτα ντοκουμέντα από την καθημερινότητα της ζωής στη Σμύρνη 100 χρόνια πριν... Προλογίζει ο Τάσος Σακελλαρόπουλος, υπεύθυνος Ιστορικών Αρχείων Μουσείου Μπενάκη

«ΟΝΟΜΑΖΟΜΑΙ ΓΙΩΡΓΟΣ, γεννηθείς στην Φιλαδέλφεια της Μικράς Ασίας, από γονείς Χριστιανούς Ορθόδοξους, που ονομάζονταν ο μεν πατέρας μου Ασλάν ως καταγόμενος από την οικογένεια των Κακάρογλου, η δε μητέρα μου Άννα ως καταγομένη από την οικογένεια των Καντάρογλου, παλιών κατοίκων της Φιλαδέλφειας, το σωτήριο έτος... την...».

Ο Γιώργος Κακάρογλου, σπουδαστής στην φημισμένη Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης το 1918-1919, σημειώνει στο ατομικό του ημερολόγιο την ώρα που γραφόταν η Ιστορία. Έναν αιώνα μετά, τα γραφτά του βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Ο Λεωνίδας Κακάρογλου επιστρέφει για ένα ταξίδι με τον πατέρα στη Σμύρνη και στο Σαλιχλί, στα πατρογονικά εδάφη, το 1990... Ο Ευάγγελος Κακάρογλου αφηγείται τη ζωή του, τα παιδικά χρόνια στο

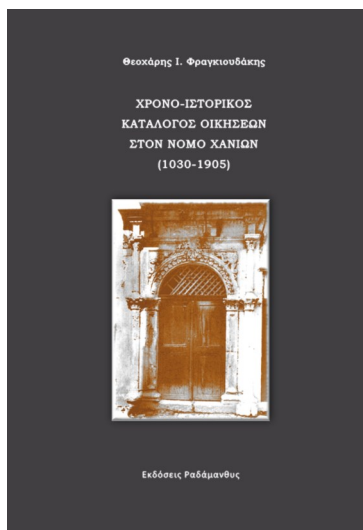
Σαλιχλί, την περιπέτεια του ξεριζωμού, το νέο ξεκίνημα στα Χανιά και επιμένει, «Είμαι Ίων, να το γράψεις αυτό...», (από μια συνομιλία του Ευάγγελου Κακάρογλου με τον δάσκαλο-λογοτέχνη Βαγγέλη Κακατσάκη, ειδική έκδοση «Μικρά Ασία Χαίρε!», Χανιώτικα νέα – Κοινωφελές Ίδρυμα Αγία Σοφία, 13/7/1999). Ένας παράλληλος λόγος της οικογένειας Κακάρογλου για την χαμένη γη. Ένα βιβλίο για την Μικρά Ασία, αλλά πιο πολύ για την συλλογική Μνήμη που αρνείται να δεχτεί την απώλεια της ευλογημένης γης.

Χρήστος Τσαντής—Καθρεφτίσματα

Από τη Γερμανία και την ΕΣΣΔ του μεσοπολέμου, στην Ευρώπη του 21ου αιώνα

Από την εθνικιστική έξαρση του μεσοπολέμου, στην αναβίωση του φασισμού και στη σύγχρονη εθνικιστική υστερία. Το μέλλον μοιάζει να κοιτά πίσω, μέσα από έναν αντεστραμμένο καθρέφτη. Ένα σύντομο οδοιπορικό και μία διαφορετική προσέγγιση των γεγονότων. Η αντεπανάσταση στο όνομα της επανάστασης. Ο φασισμός στο όνομα του (εθνικο)σοσιαλισμού. Οι ηγέτες χωρίς το λιβάνι. Από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Στα «Καθρεφτίσματα» παρακολουθούμε – μέσα από ιστορικές πηγές και ντοκουμέντα που είχαν μείνει χρόνια στο παρασκήνιο των γεγονότων – την κατάρρευση του πολιτισμού, την άνοδο των ναζι στη Γερμανία. Τα συμβάντα που σηματοδότησαν τη ματαίωση της Οκτωβριανής Επανάστασης, στη δεκαετία του 1930. Το συσχετισμό των γεγονότων, το παρασκήνιο συμφώνων και «διπλωματικών ελιγμών». Στα «Καθρεφτίσματα» μένουμε μακριά από ανιστόρητες θεωρίες εξίσωσης των ιδεολογιών. Στεκόμαστε απέναντι στις «προφητείες», και στις «αιώνιες αλήθειες». Διαβάζουμε την Ιστορία πίσω από την κυρίαρχη αφήγηση.

Θεοχάρης Φραγκιουδάκης

Χρονοϊστορικός Κατάλογος οικήσεων στο Νομό Χανίων(1030 - 1905)

Η παρούσα μελέτη αποτελεί παραπλήρωμα του βιβλίου «ΑΝΘΡΩΠΟ-ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ», καθώς δεν συμπληρώνει απλώς κενά και δεν διορθώνει μόνο κάποιες αβλεψίες, αλλά, κυρίως, έρχεται να φωτίσει τη χρονολογική (όχι πια την ετυμολογική) όψη του ζητήματος των οικήσεων στο δυτικότερο γεωγραφικό διαμέρισμα της Κρήτης. Έτσι, ο ενδιαφερόμενος αποκτά μια αρκετά σαφή εικόνα της ιστορικής πορείας των οικισμών ή άλλων τύπων ανθρώπινης εγκατάστασης (κάστρα, μετόχια, μοναστήρια, συνοικίες κ.λπ.) μέσα στον χρόνο, πάνω σε μια διαδρομή εννέα περίπου αιώνων. Ο παρών κατάλογος στηρίζεται μόνο σε γραπτές πηγές και συνοδεύεται από σχετική βιβλιογραφία. Το βάρος πέφτει στα έγγραφα, ενώ οι επιγραφές παρατίθενται με επιφύλαξη· μία χρονολογία σε έναν ναό π.χ. δεν δηλώνει κατ' ανάγκην και ύπαρξη οίκησης. Γίνεται προσπάθεια να φανεί, στις υποσημειώσεις, η ιστορική πορεία και των γραπτών αναφορών (όχι μόνο των οικήσεων), αφού,

συχνά, από το σήμερα και μέχρι την πρωτογενή εγγραφή μεσολαβούν πολλοί μελετητές, των οποίων η μνεία αποτελεί υποχρέωση για κάθε νεότερο...

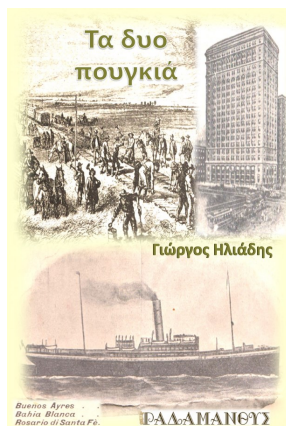
ΕΛΕΝΗ ΚΑΒΑΖΙΔΟΥ - ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Η Ελένη Καβαζίδου καταθέτει στην επιστημονική της μελέτη μια σύγχρονη, συνθετική οπτική των δυνατοτήτων που παρέχει η γνώση και η εφαρμογή τεχνικών της Νοηματικής Γλώσσας σε ευρεία κλίμακα. Παραθέτει πολύτιμο υλικό από την εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία, προβληματικές και ιδιαιτερότητες της Νοηματικής, ενώ αναδεικνύει πλευρές που έμεναν σχετικά αθέατες. Παράλληλα, θέτει ανοιχτά ερωτήματα για μελλοντικές έρευνες. Το ανθρώπινο σώμα, η ανάγκη για επικοινωνία και το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο εξελίχθηκε η γλώσσα, οι επιδράσεις συγκεκριμένων εγκεφαλικών κέντρων, οι κοινωνικές διεργασίες που εμπλέκονται στην εξέλιξη του λόγου, η κίνηση και η δημιουργική έκφραση μέσα από ένα συνθετικό πρίσμα που με επιστημονική επάρκεια αντιστρατεύεται το σκοταδισμό και την επιχείρηση επιστροφής σε ρατσιστικές θεωρίες ταξινόμησης των ανθρώπων, οι δυνατότητες που προσφέρει η Νοηματική για κωφούς αλλά και για ακούοντες, οι παγίδες

που προκύπτουν, οι προτάσεις για την ευρεία αξιοποίησή της στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, είναι μερικά μόνο από τα στοιχεία που συνθέτουν την περιεκτική και συνοπτική μελέτη της Ελένης Καβαζίδου. Το βιβλίο της αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για κάθε άνθρωπο που ασχολείται με την Ειδική Αγωγή, με την Ιατρική, τη Λογοθεραπεία. Αποτελεί σύμμαχο στην προσπάθεια Εργοθεραπευτών, Ψυχολόγων, ψυχοδραματιστών, δραματοθεραπευτών, χοροθεραπευτών, Εκπαιδευτικών, αλλά και για όσους ασχολούνται με τις παραστατικές τέχνες ή φοιτητές σε πανεπιστημιακά ιδρύματα και σχολές που επικεντρώνονται στα ζητήματα της Ειδικής Αγωγής.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Γιώργος Ηλιάδης - Τα δυο πουγκιά

«Τα δύο πουγκιά» είναι ένα κινηματογραφικό μυθιστόρημα με ολοζώντανους διαλόγους. Μια περιήγηση στη ζωή δύο οικογενειών που είδαν τις σχέσεις τους να δοκιμάζονται με φόντο το καμίνι των γεγονότων του 20ου αιώνα. Ο Γιώργος Ηλιάδης με τον δικό του ιδιαίτερο αλλά και πρωτότυπο αφηγηματικό λόγο, μας μεταφέρει μέσα στην καρδιά των ταξιδιών που περιγράφει, από τον Ατλαντικό Ωκεανό ως το Αιγαίο και από το μακρινό Μπουένος Άιρες έως το Βενεράτο και το Ηράκλειο της Κρήτης. Ο συγγραφέας ταξιδεύει στις θάλασσες της ψυχής μας. Με «όπλο» του τη σάτιρα, την αλληγορία και την ιδιαίτερη γραφή του, καταφέρνει να κεντρίσει τον αναγνώστη και να τον κάνει συνταξιδιώτη του αναζητώντας... τα δυο χαμένα πουγκιά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΧΑΡΙΤΑΚΗ - VENDICO

Ένας κόκκινος μίτος ενώνει τους ανθρώπους που κατοικούν στο νησί το οποίο γέννησε τον Δία και τον Μίνωα. Το νησί με τη μακρά ιστορία και τον πλούσιο πολιτισμό. Ένας μίτος που άλλοτε γίνεται νήμα για να υφάνει ένα περίτεχνο φαντό με τις ζωές των ανθρώπων, κι άλλοτε κουβάρι, για να τους απεγκλωβίσει από τα δαιδαλώδη σκοτεινά μονοπάτια της ψυχής τους. Σκοτεινά μονοπάτια, βαμμένα με αίμα από ανθρώπους που τους έχει κυριέψει η δίψα για εκδίκηση.

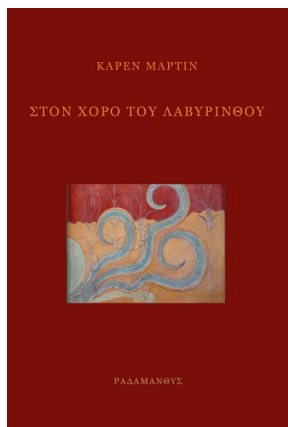
Σ' αυτό το νησί που η ευωδιά των βοτάνων αναμινύεται με τη βαριά μυρωδιά του θανάτου, η Αριάδνη επιστρέφει για να σταθεί δίπλα στον αδερφό της τον Χρήστο, όπου κάτω από απρόσμενες συνθήκες γίνεται συνεχιστής μιας βεντέτας που είχε ξεκινήσει σχεδόν πενήντα χρόνια πριν. Η συγχώρεση και η εκδίκηση ρίχνονται στη μάχη του σασμού. Ποια θα επικρατήσει; Το νερό τελικά είναι στοιχείο ή στοιχείο; Η αγάπη πάντως είναι νερό που κυλάει ήρεμα, δίνοντας τροφή, αναπνιά και ζωή στο διάβα της. Η αγάπη, που όσες δυσκολίες κι αν αντιμετωπίσει, όσος χρόνος κι αν θα περάσει, πάντα θα βρει το δρόμο της, όπως και το ποτάμι που βρίσκει τον δρόμο του για να ξεχυθεί στο άπειρο της θάλασσας.

ΚΑΙΤΗ ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ - ΜΕΤΟΙΚΟΣ ΚΑΡΔΙΑ

Η ανάλυση τριών μελών μιας οικογένειας. Η κόρη, εξαρτημένη από ουσίες, ο πατέρας, γιατρός, καρδιολόγος στο επάγγελμα, ευφυής, με ένα κατασλωμένο παρελθόν, που όμως αφέθηκε στις λογής οικονομικές ατασθαλίες. Η μάνα, με καταγωγή αριστοκρατική, δυναμική, με πλούσια επαγγελματική δραστηριότητα, που όμως στην προσωπική της ζωή παραμένει υπό τη σκιά του άνδρα της. Παράλληλα, ο ίδιος ο ψυχαναλυτής, άνθρωπος κι αυτός κι όχι μόνο ένας άγραφος καθρέφτης, φέρει εσωτερικές συγκρούσεις κι ένα κρυμμένο μυστικό που για πολλά χρόνια μπαίνει εμπόδιο στον προσωπικό του δρόμο.

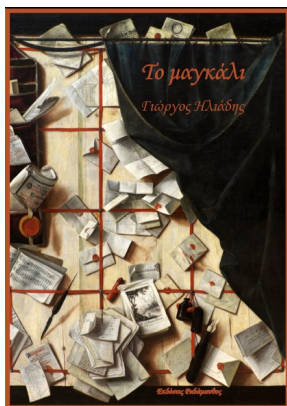

KAREN MARTIN - ΣΤΟΝ ΧΟΡΟ ΤΟΥ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΥ

Η Κάρεν Μάρτιν αγαπά την Κρήτη και την έχει μελετήσει βαθιά. Με το μυθιστόρημά της, μας προσφέρει μία συναρπαστική βόλτα στην Ιστορία, στην εποχή της Μητριαρχίας στο νησί. Η πρωταγωνίστρια του έργου της, η Χρυσήδα, ταξιδεύει στην Κρήτη, σε μία πορεία αυτογνωσίας. Εγκλωβίζεται σε μια σπηλιά, κι εκεί, απρόσμενα, θα κάνει ένα μεγάλο ταξίδι στο χρόνο, τότε που λατρευόταν στο νησί η Μεγάλη Μητέρα. Η συγγραφέας, με λογοτεχνική μαεστρία, μας χαρίζει απίστευτες εικόνες και περιγραφές των τελετών και της καθημερινότητας της ζωής χιλιάδες χρόνια πριν. Παράλληλα όμως, η αφήγηση δεν χάνεται στον λαβύρινθο, αλλά βαστά το νήμα που οδηγεί ξανά στο φως... Ένα πραγματικά συναρπαστικό μυθιστόρημα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ - ΤΟ ΜΑΓΚΑΛΙ

«Το μαγκάλι» είναι το δεύτερο μυθιστόρημα του συγγραφέα από τον Άγιο Νικόλαο. Το πρώτο του έργο, με τίτλο «Τα δυο πουγκιά», που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ραδάμανθυς, απέσπασε πολύ θετικές κριτικές και αγκαλιάστηκε από τους φίλους του βιβλίου, ενώ ήδη ετοιμάζεται η δεύτερη έκδοσή του. Το δραματουργικό εργαστήριο που είναι εγκατεστημένο στο νου και την καρδιά τού συγγραφέα, μας χαρίζει ένα εξαιρετικό έργο. Ένα ταξίδι από την παιδική μας ηλικία και τη χώρα των παραμυθιών έως την προσαρμογή στις ανάγκες της αδυσώπητης καθημερινότητας. Η πένα του Γιώργου Ηλιάδη δεν έχει ταίρι. Δεν μιμείται. Ήδη, με το δεύτερο κίολας μυθιστόρημά του, κατοχυρώνει τον δικό του τρόπο γραφής και αφήγησης όπου ο σαρκασμός και η σάτιρα ευνοούν τον προβληματισμό και την αναζήτηση. Το ταξίδι του συγγραφέα είναι ένα κάλεσμα και – παράλληλα – μία απόπειρα να προσεγγίσουμε την ιστορία αλλιώς. Διαβάζοντας τις σελίδες, πιθανά, θα δούμε πως έχουν κάτι κοινό με τη δική μας προσωπική αφήγηση.

Μιχάλης Τζανάκης - Μυρίζοντας μόνο γιασεμί

Η επίσκεψη στο μνημείο της οδού Κοραή 4 στην Αθήνα, οδηγεί σε μία απρόσμενη συνάντηση. Μέσα από την διήγηση ενός ανθρώπου που βρέθηκε κρατούμενος στο κολαστήριο της Kommandatur στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, το ρολόι της ιστορίας γυρνά πολλά χρόνια πίσω και οι μνήμες ζωντανεύουν. Η μάχη για τη ζωή και την ελευθερία, η προδοσία, η ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον, σημάδεψαν ανεξίτηλα την ψυχή μιας πατρίδας που δείχνει να λησμόνησε το παρελθόν της. Το γιασεμί δίπλα στην πόρτα ευωδιάζει ακόμα... Ένα βιβλίο επίκαιρο, παρά το γεγονός ότι στρέφει τον φακό του αρκετές δεκαετίες παλιότερα. Μια νουβέλα που αντλεί απ' το χθες και μας δίνει πολλές αφορμές να μάθουμε και να θυμηθούμε. Ο συγγραφέας, όπως και στο έργο του «Ο Αιώνας του Καπετάνιου – Μυθιστορηματική Βιογραφία του Μιχάλη Κόρακα», θέτει το ταλέντο και τις γνώσεις του στην υπηρεσία των αναγνωστών χαρίζοντάς μας ένα έργο που πρέπει να πάρει τη θέση του και στην εκπαίδευση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΧΑΡΙΤΑΚΗ - ΣΗΜΕΙΟ ΜΗΔΕΝ

«Το μυθιστόρημα με τίτλο ΣΗΜΕΙΟ ΜΗΔΕΝ είναι ένα παράδειγμα θάρρους, δύναμης, αισιοδοξίας και ελπίδας, ένα δροσερό ανάγνωσμα στην ξηρή εποχή μας. Από κάθε του γραμμή, από κάθε του λέξη ξεπηδούν εκείνα τα συναισθήματα, ξεχασμένα από τους περισσότερους στις μέρες μας, τα μοναδικά όμως που μπορούν να μας ολοκληρώσουν και να μας ισορροπήσουν ως ανθρώπινα όντα. Η Αγάπη, η ανιδιοτελής φιλία, η αγνότητα των σχέσεων. Και ταυτόχρονα το κείμενο μας θυμίζει τις αστείρευτες δυνάμεις που κατέχουμε για να διεκδικήσουμε, να παλέψουμε για τις πραγματικές μας επιθυμίες, αρκεί να απαγκιστρωθούμε από την έννοια του δεδομένου. Όλα μπορεί να τα καταφέρει ο άνθρωπος, αν δεν αποδεχθεί το δεδομένο, αν δεν βυθιστεί μέσα στο υπάρχον, θεωρώντας το ως τετελεσμένο, αν δεν παραιτηθεί από τον αγώνα για το καλύτερο», Κυριάκος Κώτσος, Αντιπεριφερειάρχης Κρήτης στους τομείς Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. «Μέσα από μία ιστορία επανεκκίνησης, η Κωνσταντίνα Χαριτάκη μας εμψυχώνει και μας δίνει με χειροπιαστό τρόπο ένα

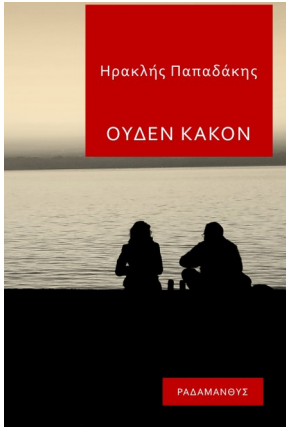
παράδειγμα ανθρωπιάς, καθώς σμιλεύει την πρωταγωνίστρια του βιβλίου της έτσι που κάθε γυναίκα μπορεί να ταυτιστεί ή να τη νοιώσει και να την καταλάβει», Αργυρώ Μπενάκη, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού του Δήμου Αποκώρωνα.

Γιώργος Ηλιάδης - Ο Μπάμπης ο πλασιέ

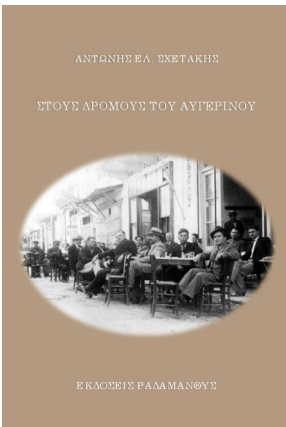
Μετά από τα ιστορικά μυθιστορήματα «Τα δυο πουγκιά» και «Το Μαγκάλι», ο Γιώργος Ηλιάδης μας συστήνει τον «Μπάμπη». «Ο Μπάμπης ο πλασιέ» είναι ένας ιδιαίτερος τύπος της νεοελληνικής κοινωνίας, με φιλοδοξίες που τον φέρνουν στα καζίνο, αλλά και στο κατώφλι της Σκάλας του Μιλάνου! Η περιπέτεια της ζωής του δεν διαφέρει και πολύ από την περιπέτεια κάθε ελεύθερου επαγγελματία που παλεύει μέσα σε αντίξοες συνθήκες για τον επιούσιο. Όμως, ο τρόπος του Μπάμπη, τα ταξίδια και η ιστορία του, έχουν κάτι εξωτικό και μυστηριώδες. Βλέπεις, η λάμψη δεν συνοδεύει πάντα το χρυσό!

ΗΡΑΚΛΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ - ΟΥΔΕΝ ΚΑΚΟΝ (2η έκδοση)

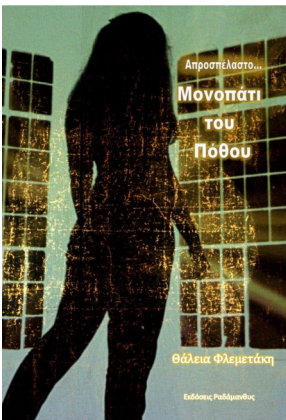

«Ο συγγραφέας ξετυλίγει έναν κόσμο από άτομα της διπλανής πόρτας. Οι ήρωες του δεν είναι ήρωες. Είναι καθημερινοί άνθρωποι, απλές οντότητες που ζουν ανάμεσα μας, είναι οι γνωστοί άγνωστοι που συναντάμε στο ασανσέρ, στο δρόμο, στα μαγαζιά, στις δουλειές μας. Είναι οι ανώνυμοι σύντροφοι της καθημερινότητας μας. Είμαστε εμείς. Ξεφεύγει από την σύγχρονη συγγραφική παγίδα να φτιάξει καρικατούρες προβληματικών ανθρώπων για να εντυπωσιάσει. Δεν έχει φτιάξει χαρακτήρες με αμέτρητα ψυχολογικά προβλήματα για να συγκινήσει. Ούτε τους έχει βάλει ταμπέλες με εύκολες ψυχικές ονομασίες για τραβήξει το βλέμμα. Έγραψε για σύγχρονους ανθρώπους που ζουν απλά και καθημερινά... πετυχαίνοντας όμως να δει βαθιά μέσα στις ψυχές τους. Αναγνωρίζει, αναλύει και περιγράφει τα εσώψυχα τους, τις αγωνίες, τις ανασφάλειες, τις συμπεριφορές και τα λάθη τους. Χωρίς περιττές λεπτομέρειες, χωρίς βαρύγδουπες διαγνώσεις, χωρίς θεατρικά σκηνικά και αργά κινηματογραφικά πλάνα περιγράφει την καθημερινή ζωή και τα καθημερινά προβλήματα. Μια ζωή όμως που κυλάει γρήγορα και απρόβλεπτα, με τα πάνω και τα κάτω, ενώ αμέτρητα ερωτήματα προκύπτουν συνεχώς και ζητούν απεγνωσμένα απαντήσεις», Διογένης Κοπανάκης, Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπευτής.

Αντώνης Ελ. Σχετάκης – Στους δρόμους του Αυγερινού

Το βιβλίο του Αντώνη Ελ. Σχετάκη είναι ένα από τα καλύτερα ιστορικά μυθιστορήματα της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας. Ένα έργο που θα μας ταξιδέψει από την Κίσαμο και τα Χανιά, στην Οδησό στη δύση του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου. Ένα συγκλονιστικό, κινηματογραφικό ταξίδι σε εποχές που δεν ζήσαμε, μα που ο συγγραφέας φροντίζει να αναπλάσει ως και στην τελευταία λεπτομέρεια... «Θεωρώ ότι έχει τις αρετές της πεζογραφικής γενιάς του '30 ο Αντώνης Σχετάκης. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό, είναι μια σπουδαία στιγμή για τον τόπο μας να δούμε ένα τόσο άρτιο μυθιστόρημα με χαρακτηριστικά της γενιάς του '30. Αναφέρομαι στον Μυριβήλη, τον Τερζάκη κλπ. Θεωρώ ότι έχει τέτοιες αρετές», είπε σε μια σύντομη παρέμβασή της η Ανδρομάχη Χουρδάκη. «Ήθελα να σας πω σαν αναγνώστης, να μη φοβηθείτε τις 424 σελίδες του βιβλίου. Όταν το ξεκινήσεις, δεν μπορείς να το αφήσεις. Είναι πραγματικά ένα συναρπαστικό έργο», τόνισε η νηπιαγωγός-θεατροπαιδαγωγός Αριάδνη Νόβακ.

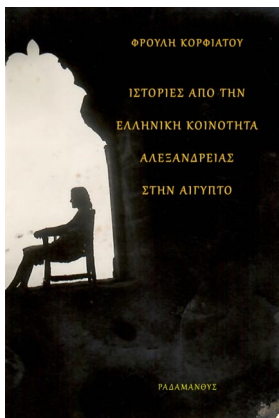

Θάλεια Φλεμετάκη - Απροσπέλαστο... μονοπάτι του πόθου

...Η ιστορία της Μαρήλιας, μιας γυναίκας με μεγάλη δύναμη, που είναι όμως σηματοδωμένη από την απώλεια. Το μονοπάτι της ζωής της – απροσπέλαστο – και οι ψυχές εκείνων που βρέθηκαν κοντά της, χαράχτηκαν ανεξίτηλα... Ιστορία μιας υιοθεσίας; Φιλμ νουάρ; Ο ανεκπλήρωτος πόθος; Αστυνομικό μυθιστόρημα; Το πρώτο βιβλίο της Θάλειας Φλεμετάκη, ανατρεπτικό και απρόβλεπτο, κρύβει μέσα του μεγάλη δύναμη και δεν πρόκειται να σας αφήσει ασυγκίνητους.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΦΡΥΛΗ ΚΟΡΦΙΑΤΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μισό αιώνα πριν, άρχισε η καταγραφή σε μορφή ημερολογίου συμβάντων από τη ζωή της Φρούλης, της μητέρας μου, στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Ιστορίες μικρές και μεγαλύτερες με ήρωες του οικογενειακού κι ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου. Μαζί παίρνει ζωή ολόκληρη η πόλη, με τους δρόμους και τις άμαξες, τις πλατείες με τα κτίρια: μία ολόκληρη εποχή σε «Carte-Postale vivante» (Κάρτα με ζωντανές εικόνες)! Οι Αιγυπτιώτες Έλληνες στο επίκεντρο των δράσεων μαζί με τους Αιγυπτίους και τους Άγγλους κυρίως, αλλά και τους Ιταλούς και άλλους Ευρωπαίους.

ΜΑΡΙΑ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ - Ο ΑΚΡΟΒΑΤΗΣ

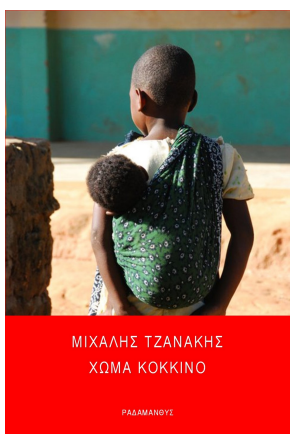
Με τα κείμενα της Μαρίας συνομιλούν εικαστικοί και άλλοι δημιουργοί και καλλιτέχνες δημιουργώντας ένα έργο συλλεκτικό. Κείμενα που εκτός από τη λογοτεχνική τους αξία, μπορούν να αξιοποιηθούν άνετα σε δραστηριότητες ομάδων προσωπικής ανάπτυξης, αλλά και στο πλαίσιο της εκπαίδευσης. Συμμετέχουν με έργα τους: Χαράλαμπος Βιδάκης, Καλλιτέχνης, Καρμέλα Ιατροπούλου, Κεραμίστρια- Σχεδιάστρια κοσμημάτων, Δημήτρης Κατσιγιάννης, Ζωγράφος, Χαράλαμπος Κολοκούρης, Ερασιτέχνης Σκιτσογράφος, Νίκος Μαρκάκης, Ποιητής, Σοφία-Μαρία Ξενάκη, Εικαστικός και performer, Πάνος Πασσίσης, Ζωγράφος, Δέσποινα Σπυρίδωνος, Ψυχολόγος MSc - ε. Ψυχοθεραπεύτρια – Μέλος της EMDR Europe Association

Δημήτρης Ανδρικήδης

Δασκαλογιάννης, Καγιαλές και άλλες ιστορίες. Σαν ένα τρένο που δεν σταματάει ποτέ

Δυο ιστορικές μυθοπλασίες, μια μικρή, μία ελάχιστη γεύση από το χθες. Ένα νοσταλγικό ταξίδι, ίσως κάπως βαθυστόχαστο, που φέρνει ξανά σε καθενός τη σκέψη δύο ένδοξους Κρητικούς: τον μεγάλο πατριώτη, τον Εθνομάρτυρα Δασκαλογιάννη, από την Ανώπολη Σφακίων, μα και τον άλλο, τον αμίμητο επίσης, τον ηρωικό Σπύρο Καγιαλέ ή Καγιαλεδάκη από τα Χανιά, τον απλό άνθρωπο του λαού... Ένα συγκινητικό ταξίδι στο παρελθόν, μα κι από την άλλη, λίγες σκόρπιες λογοτεχνικές πινελιές. Κάποιοι ανθρώπινοι χαρακτήρες, κάποιες στάσεις ζωής. Μέσα από τα άφθονα καμίνια του εικοστού πρώτου αιώνα, αυτού εδώ του αποκαλυπτικότερου αιώνα..

ΜΙΧΑΗΛ ΤΖΑΝΑΚΗΣ - ΧΩΜΑ ΚΟΚΚΙΝΟ

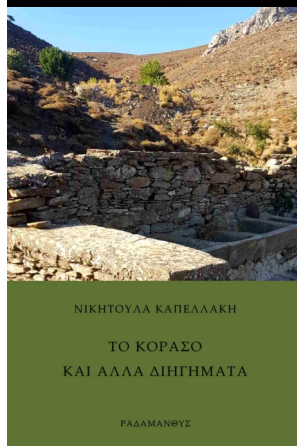
Η Αφρική ήταν και είναι το μεγαλύτερο «σχολείο» για τον Άνθρωπο! Εκεί, με όλες τις αισθήσεις του, θα αντληφθεί την πορεία του Κόσμου τους τελευταίους πέντε τουλάχιστον αιώνες. Στην αφρικανική σαβάννα, την τροπική ζούγκλα, εκεί ανάμεσα στην πανδαισία χρωμάτων, ήχων, οσμών, σε τοπία μαγικά, σε άγρια ζώα, σε πολύβουες πόλεις και χωριά που άνθρωποι και ζώα στοιβάζονται σε λασποκαλύβες και νερόλακκους, θα συναντήσει κάποιος τον Άνθρωπο να πορεύεται μαζί με τον Θεό στο σύντομο μονοπάτι της ζωής του, πάντα με αξιοπρέπεια και αισιοδοξία, ελπίζοντας ότι κάποτε θα σταματήσει το πλιάτσικο του Τρίτου Κόσμου σε όφελος των «δυνατών» της Γης. Εκείνος που θα περπατήσει το κόκκινο χώμα της σαβάννας θα συνειδητοποιήσει την μεγάλη του «τύχη» να μην αποτελεί κομμάτι ενός κόσμου που το ζητούμενο της καθημερινότητας είναι οι θερμίδες που θα τον κρατήσουν ζωντανό, αλλά ταυτόχρονα θα γεννηθούν στο μυαλό και την ψυχή του πολλές

σκέψεις κυρίως για την υποκρισία και την απανθρωπιά όλων εκείνων που ορίζουν τη ζωή του.

ΤΩΝΙΑ ΚΑΤΖΟΥΡΟΥ - 7 ΧΡΩΜΑΤΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΜΑΥΡΟ

Ένα τυχαίο γεγονός με έκανε να «φορέσω» ξανά τα παιδικά μου μάτια και να ξαναζήσω κάποια γεγονότα που ταξίδευαν μέσα στις αναμνήσεις μου αλλά, όσο περνούσε ο καιρός, τόσο ξεμάκρυναν και ξεθώριαζαν. Επτά ιστορίες βασισμένες σε πραγματικά περιστατικά, που άλλοτε έρχονταν ολοκάθαρα μπροστά μου κι άλλοτε μπερδεύονταν μεταξύ τους κι έπαιρναν παραμυθένιες διαστάσεις! Όσοι τις έζησαν, θα τις θυμούνται, ίσως, καλύτερα. Όμως, σημασία έχει πως όλες μαζί, δημιουργήσαν ένα υπέροχο ευωδιαστό και πολύχρωμο λουλούδι στα χρώματα της ώχρας, όπως ήταν βαμμένα, τότε, τα σπίτια στη Χαλέπα, στα Χανιά! Η βίλα Σβαρτς ήταν ο συνδετικός κρίκος! «Σβαρτς», στα γερμανικά, σημαίνει μαύρο. Και όπως ξέρουμε, τα χρώματα ζωντανεύουν καλύτερα πάνω σε μαύρο φόντο!

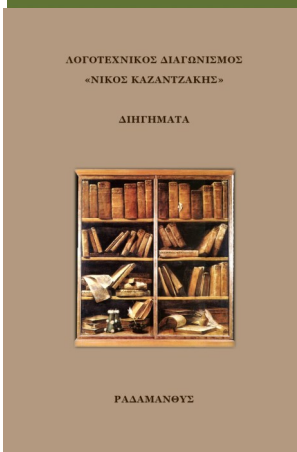

ΝΙΚΗΤΟΥΛΑ ΚΑΠΕΛΛΑΚΗ - ΤΟ ΚΟΡΑΣΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η πρώτη ανάσα, το πρώτο βλέμμα, το κλάμα και το γέλιο είναι αλάνθαστα σημάδια ζωής. Στο πατρικό σπίτι βρίσκεται η αρχή των πάντων. Το χωριό είναι ο απέραντος κόσμος που χωράει στα δυο παιδικά μάτια. Μπορεί να τον αγκαλιάσεις, μπορείς να τον περπατήσεις. [...] Μόνο ο ξεφτισμένος τοίχος από τον ασβέστη του χρόνου δονείται από τις σιωπές και τις απουσίες... Μια φλέβα χτυπάει στο λαιμό που συνδέεται μυστικά με τις ρίζες των βουνών σου, χωριό μου αγαπημένο, με τις ρίζες των δέντρων και των αμπελιών...

Το ξέρω πως γυρίζω κάθε μέρα στην αρχή των πραγμάτων αθόρυβα, μυστικά σαν τις μυστικές, υπόγειες πηγές σου... Κοντά σου θα 'ρθω να με κεράσεις το νερό της μνήμης...

Η Νικητούλα Καπελλάκη γεννήθηκε στο χωριό Αχεντριά Μονοφατίου το 1974.

Λογοτεχνικός Διαγωνισμός Νίκος Καζαντζάκης - Διηγήματα

Βραβεία:

1ο: Ο Αμερικάνος – ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΒΕΛΙΣΣΑΡΗ, Τρίπολη Αρκαδίας

2ο: Ο τρυφερός παλαιστής – ΑΡΗΣ ΓΕΡΑΡΔΗΣ, Αθήνα

3ο: Χταπόδι – ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΛΙΑΜΠΑΚΟΥ, Αγία Παρασκευή, Αθήνα

Έπαινοι: Ανήμερα των Φώτων – ΕΙΡΗΝΗ ΓΕΡΟΝΤΑΡΑ, Αντίκυρα Βοιωτίας

Προσωπικός αντίπαλος – ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΤΣΟΥΠΗΣ, Πάτρα

Πορφυρά ροδοπέταλα στο χιόνι – ΜΑΡΙΑ ΣΤΕΡΓΙΑΚΗ, Πάτρα

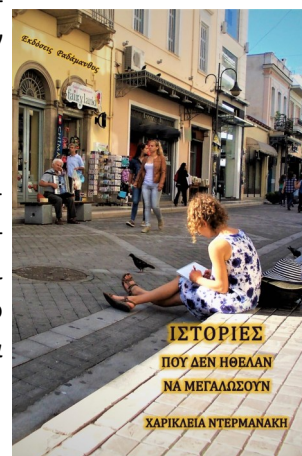
Ηρώ Πισκοπάκη - Όταν έρχεται η φουρτούνα

Έξι συγκλονιστικά διηγήματα και μία ποιητική συλλογή βασισμένα στην πραγματικότητα των διαταραχών διατροφής, των προκαταλήψεων και του στίγματος για την ψυχική νόσο...

Η Ηρώ Πισκοπάκη μας συστήνεται με έξι συγκλονιστικά διηγήματα και μία ποιητική συλλογή. Η συγγραφέας άντλησε από την πηγή που ρέει μέσα της, καταγράφοντας αυθεντικά τις δικές της πραγματικές συναντήσεις με τη νευρική ανορεξία, τη βουλμία, τις προκαταλήψεις και το στίγμα για τη ψυχική ασθένεια, τις ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, τους φόβους, τις ενοχές, την εσωτερική πάλη, και όλα όσα κάνουν παρέα στον άνθρωπο «Όταν έρχεται η φουρτούνα».

Χαρίκλεια Ντερμανάκη - Ιστορίες που δεν ήθελαν να μεγαλώσουν

Οι ιστορίες της Λίας είναι φωτογραφικές αποτυπώσεις στιγμιότυπων της ζωής. Η συγγραφέας λειτουργεί σαν φωτογράφος συναισθημάτων, συναισθηματικών καταστάσεων, με πυρήνα τη γυναίκα. Τη γυναίκα της καθημερινότητας, της διπλανής πόρτας, τη γυναίκα που πολλές φορές είναι αόρατη. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Είναι η γραφή της, ο λυρισμός και ο ρεαλισμός της, είναι ο τρόπος με τον οποίο συνδέει βιώματα, καταστάσεις, συναισθήματα και μυθοπλασία σε μία νέα σύνθεση.

ΓΥΝΑΙΚΑ – 17 Κείμενα με προορισμό το θέατρο και αφετηρία τη Μουσική

Γράφουν: Νεκταρία Αθανασάκη – Ελευθερία Αποστολάκη – Ειρήνη Βοζινάκη – Ζαφειρία Γαβαλάκη – Μαρία Δασκαλάκη – Βαλεντίνια Καλογερά – Άννα Λειψάκη – Αργυρώ Λουλαδάκη – Βασιλική Λυραντζάκη – Αγγελική Μπεμπλιδάκη – Κώστας Μπουζάκης – Σμαράγδη Νικολακάκη – Χρυσάφω Παπαδάκη – Μαρία Φραγκάκη – Κωνσταντίνα Χαριτάκη – Μανόλης Χατζηπαναγιώτου – Άννα Χαχοπούλου

Τα κείμενα της έκδοσης προέκυψαν μέσα από μία σειρά αλληλεπιδράσεων στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Δημιουργικής Γραφής & Αυτογνωσίας των Εκδόσεων Ραδάμανθυς, στα τμήματα των Χανίων το 2018, με συντονιστή τον Χρήστο Τσαντή. Με τυχαία επιλογή, οι συμμετέχοντες εργάστηκαν πάνω σε κάποια μουσικά μοτίβα και τραγούδια, τα οποία προσεγγίζουν με διαφοροποιημένο τρόπο το θέμα «Γυναίκα», καλύπτοντας ορισμένες μονάχα απ' τις αναρίθμητες φιγούρες

της μέσα στους χρόνους και στις εποχές. Αφού πρώτα άκουσαν τα τραγούδια και επέτρεψαν στον εαυτό τους να επικοινωνήσει με το στίχο και τη μουσική – άλλοτε αποφεύγοντας κι άλλοτε αξιοποιώντας το ιστορικό πλαίσιο και τις συνθήκες μέσα στις οποίες γράφτηκε το καθένα από αυτά – έδωσαν σχήμα, λόγια και μορφή στο πρόσωπο της γυναίκας που αναδύθηκε από το πεντάγραμμα της δικής τους ψυχής. Το δραματουργικό εργαστήρι της καρδιάς τους, μας χαρίζει εξαιρετικές, πρωτότυπες δημιουργίες, και μας δίνει τη δυνατότητα να δούμε στην πράξη τη δύναμη που έχει η δημιουργική φαντασία και η αλληλεπίδραση στο πλαίσιο της ομάδας. Την πηγή αυτή που ανοίγει, σαν παράθυρο αγνάντια στη θάλασσα, και ξεχειλίζει με μελωδίες και νέες συνθέσεις. Τα γραπτά μετασχηματίστηκαν ξανά, καθώς στο πλαίσιο του Εργαστηρίου, σκηνοθετήσαμε και παίξαμε τα κείμενα, αντιμετωπίζοντας στερεότυπα και φορμαλισμούς που, πολλές φορές, μας εμποδίζουν να έρθουμε σε επικοινωνία με τον ίδιο μας τον εαυτό, με τον πιο κοντινό μας γνωστό-άγνωστο...

ΝΟΥΒΕΛΕΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΝΤΗΣ - MIGOZARAD

Κάποιος έγραψε τη λέξη «Migozarad» στον τοίχο ενός καφενείου, πέρα στη μακρινή Καμπούλ του Αφγανιστάν, που σημαίνει «θα περάσει». Μα δεν περνά! Αντίθετα, οι μέρες μας βυθίστηκαν μέσα στους ατμούς και στο βαθύ μπλε της θάλασσας. Η μέσα μας προσφυγιά συναντιέται με τους κυνηγημένους του πολέμου και η ιστορία ενός μικρού, ασυνόδευτου πρόσφυγα από το Αφγανιστάν αφυπνίζει. Μπλέκεται με τις διηγήσεις ναυαγών στις αρχές του αιώνα στα ανοιχτά της Κρήτης, με τη διαχρονική περιπλάνηση ενός λαού που ξέρει καλά, μα ταυτόχρονα λησμονεί, τι θα πει πρόσφυγας. Από την πόλη των καταυλισμών ο μικρός Φαζίλ στέλνει το δικό του μήνυμα. Ένας Έλληνας δημοσιογράφος στήνει το δικό του ρεπορτάζ και στροβιλίζεται βαθιά στις μνήμες της ψυχής του. Στην «εποχή των υπερπολιτισμένων πιθήκων» που ανατέλλει, η ιστορία παίζει περίεργα παιχνίδια... Η περιπέτεια του μικρού Φαζίλ, διαβάστηκε από πολλούς μαθητές σχολείων των Χανίων.

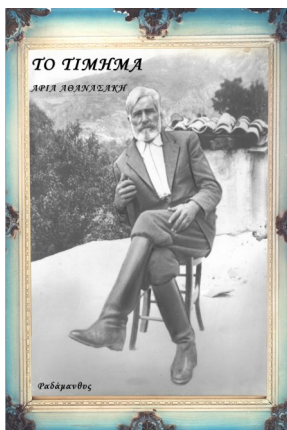
Περισσότεροι από 200 μαθητές αποφάσισαν να στείλουν ένα μήνυμα στον Φαζίλ, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων που είχε ο συγγραφέας μαζί τους. Μαθητές από το 3ο Γενικό Λύκειο, το 10ο Δημοτικό Σχολείο, το 11ο και το 19ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων, καθώς από τα Πουλιά, τους Οδηγούς και τους Μεγάλους Οδηγούς του Τοπικού Τμήματος Χανίων του Σώματος Ελληνικού Οδηγισμού. Τα γράμματα των παιδιών με ευαισθησία και με ωριμότητα, συγκλονίζουν.

Ο μικρός πρίγκιπας συναντά τον Κύριο Καζαντζάκη στο δρόμο της αναζήτησης, Χρήστος Τσαντής (3η έκδοση)

Ο μικρός πρίγκιπας επιστρέφει στη γη! Τα τριαντάφυλλό του μαραίνονται και η ισορροπία του κόσμου κινδυνεύει. Ό,τι συμβαίνει στον πλανήτη του, επιδρά σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι ήρωες του Καζαντζάκη δεν θα μείνουν με σταυρωμένα χέρια. Ανταποκρίνονται στο κάλεσμα και φεύγουν απ' τα βιβλία τους για να βοηθήσουν. Η περιπέτεια τους μεγάλη, καθώς θα χρειαστεί να ανέβουν στις βουνοκορφές της Κρήτης, να προσπεράσουν τα εμπόδια, να βγουν με την «Οδύσεια» στη μεγάλη θάλασσα. Την ίδια στιγμή δυο φίλοι, αναζητώντας την προσωπική τους αλήθεια, αποφάσισαν να ενσαρκώσουν ρόλους μέσα από ένα θεατρικό παιχνίδι. Ο ένας υποδύεται ήρωες του Καζαντζάκη και ο άλλος του Εξυπερύ. Έρχονται στο φως παιδικά βιώματα, συναισθήματα, προκαταλήψεις, στερεότυπα και συμπεριφορές που προβληματίζουν. Η προσπάθειά τους περνάει μέσα από το δρόμο

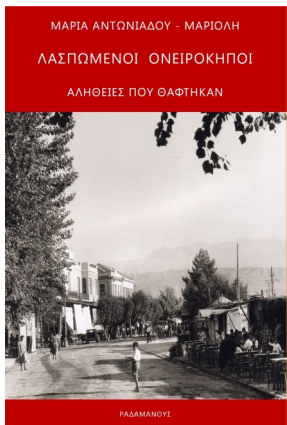
της αναζήτησης! Δυο εμπνευσμένοι και πρωτότυποι μύθοι συνενώνουν τις παράλληλες ιστορίες που, σαν γέφυρες, συνδέονται στενά μεταξύ τους.

ΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΑΚΗ - ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ

Ένας έρωτας ανεκπλήρωτος, άρα πιο δυνατός, ο πόνος της αγάπης που δεν αγαπήθηκε όσο θα ήθελε, οι μυρωδιές της βρεγμένης Κρητικής γης που αποπνέουν ελευθερία, καθαρότητα αλλά και τη βίαιη κι ορμητική τρέλα του Κρητικού νου που μπρος το άδικο και το στρεβλό, παραλογίζεται, ήρθαν κι έδεσαν και μπόλιασαν τις σελίδες του μικρού αυτού αποκυήματος σκέψεων, συναισθημάτων, εικόνων και λόγων. Ένα ταξίδι στην ύπαιθρο, ένα ταξίδι ψυχής του ήρωα μου, του ανόθευτου από την πλάνη του πολιτισμού, Γιώργη, που ξέρει να ακολουθεί της ψυχής του το πρόσταγμα και μπορεί να πληρώνει αδρά της τιμής του το Τίμημα, χωρίς βαρυγκώμιες και λόγια πολλά που δεν ταιριάζουν στην ιδιοσυγκρασία του....

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ ΜΑΡΙΟΛΗ - ΛΑΣΠΩΜΕΝΟΙ ΟΝΕΙΡΟΚΗΠΟΙ (ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΠΟΥ ΘΑΦΤΗΚΑΝ)

Η συγγραφέας μας μεταφέρει στα Χανιά, λίγα χρόνια μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, στη δική της «συνοικία το όνειρο». Η μυθοπλασία της πατάει γερά στις καταστάσεις της πραγματικής ζωής, στον διωγμό μιας ολόκληρης γενιάς, όπως τον βίωσε άλλωστε και η ίδια. Η ιστορία της είναι μοναδική, αλλά ταυτόχρονα θα μπορούσε να είναι και η ιστορία εκατοντάδων χιλιάδων παιδιών που μεγάλωσαν μέσα στην ανέχεια και στις κακουχίες, με τους γονείς τους στα στρατόπεδα συγκέντρωσης ή στην εξορία. Η γραφή της μοιάζει να πηγάζει μέσα από τις καλύτερες παραδόσεις της ελληνικής λογοτεχνίας, της γενιάς του '30, ενώ η τρυφερότητα και η αγάπη με την οποία προσεγγίζει μια εποχή γεμάτη πόνο και απόγνωση, μπορεί να συγκριθεί μονάχα με την αίσθηση που αναβλύζει μέσα από τα έργα του Μενέλαου Λουντέμη. Ένας μικρός «Μέλιος», εξάλλου, είναι και ο πρωταγωνιστής της δικής της ιστορίας, κι ας έχει διαφορετικό όνομα. Το έργο της Μαρίας Αντωνιάδου - Μαριόλη, με μία λέξη είναι απλά συγκλονιστικό!

Γιώργος Βαγιωνής - Νεραντζάκι με αγκάθια

...Να στο πω διαφορετικά τότε. Η ζωή μας είναι ένας καμβάς. Στην αρχή είσαι ελεύθερος να κάνεις αυτό που θες, όταν το θες και σ' όποιο μέρος του θες. Είναι πάντα άσπρος, κενός και περιμένει εσένα το ζωγράφο. Δε σε κρίνει το πανί. Είσαι εσύ που βάζεις το υλικό για κάθε πινελιά και κάθε διόρθωση πάνω του.

...Κοιτούσα τις φίλες μου. Ορισμένες ζουν με τη φλόγα από κούτσουρα ελιάς. Αργά παίρνει φωτιά αλλά καίει για αρκετό καιρό. Λίγη φλόγα, σταθερή και μυρίζει ωραία. Άλλες, ζούνε με φωτιά από λάδια. Δυνατή φωτιά που κρατά, όμως μυρίζει άσχημα. Αλλά, όλες κατά βάθος ψάχνουν τη φωτιά της βενζίνης. Ένα σπίρτο, αμέσως μια μεγάλη φωτιά που σε καίει και όταν τη βλέπεις νιώθεις τρομακτικά αδύναμος να κάνεις κάτι. Αλλά σου αρέσει!

..Είναι δύσκολο, να μη σου πω σχεδόν ακατόρθωτο, να είσαι απλά εσύ, χωρίς υποκρισίες και συμβιβασμούς και να ζεις μέσα στο παιχνίδι της ζωής, μέχρι το τελευταίο δευτερόλεπτο της μέρας...

Χρήστος Κωσταντουδάκης – Κι έτσι... η ζωή είναι ωραία

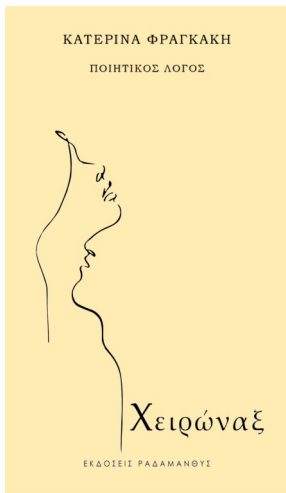
Η ζωή κινείται, όπως κι ο χρόνος, γραμμικά, με πυκνώματα κι αραιώματα. Κρύβει εκπλήξεις, στήνει παγίδες, ενίοτε ακολουθεί τον κανόνα του εκκρεμούς, μια από δω και μια από κει. Απεχθάνεται την ακινησία. Αρέσκεται στις προκλήσεις και τις ονειροφαντασιώσεις. Οι ανατροπές караδοκούν και έρχονται ξαφνικά, έτσι όπως μες στο κατακαλόκαιρο η μπόρα. Κανένα σχέδιο δεν θεωρείται τετελεσμένο. Τίποτα δεν μπορεί να αποτυπώσει οριστικά τη ζωή. Δεν έχει πρόσωπο. Ρέπει προς την αφάνεια, την πρόκληση, ίσως γι' αυτό είναι ενδιαφέρουσα. Πολλές φορές βρισκόμαστε ασύνετοι να κολυμπάμε σε αχαρτογράφητα νερά· να βυθιζόμαστε, να αναδύομαστε και πανικόβλητοι ν' αναζητούμε σανίδα σωτηρίας...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΧΑΡΙΤΑΚΗ - ΙΣΑΛΟΣ ΓΡΑΜΜΗ

Ιστορίες προσφυγιάς, απ' την Κρήτη προς τη Σύρο, στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώνουν με μια «Ίσαλο Γραμμή», την προσφυγιά του σήμερα, απόρροια της κλιματικής αλλαγής και των πολέμων στη Μεσόγειο. Πόσο διαφορετικές και πόσο ίδιες μπορούν να γίνουν οι ιστορίες των ανθρώπων που βρέθηκαν μεσοπέλαγα ψάχνοντας για τη δική τους «Ιθάκη»...

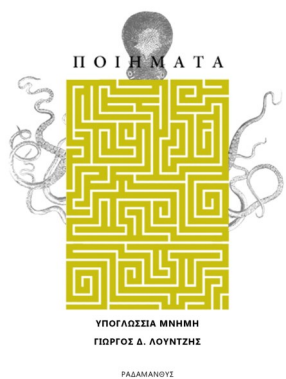

ΠΟΙΗΣΗ

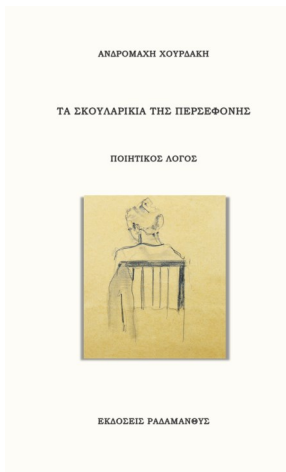
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ - ΧΕΙΡΩΝΑΣ

Το «Χειρώνας» είναι μια συλλογή από ποιήματα, με κοινό γνώρισμα το ότι επιχειρούν να εκφράσουν τα πάθη των προσωπικών μας επιλογών και την σχέση τους με την τύχη, αλλά και με την προσωπικότητά μας, υπό την έννοια του αν αλήθεια μας διαμορφώνουν ή τις διαμορφώνουμε. Επίσης, να αναδείξουν αυτή την μεγάλη αληθινή αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα σ' αυτό που επιλέγουμε πολλές φορές να κάνουμε και σ' αυτό που σκεφτόμαστε ή ονειρευόμαστε, ή ακόμα ακόμα επιθυμούμε και δεν το ομολογούμε. Περιγράφει στιγμές μόχθου, αλλά ψυχικού, όπου κλονιζόμαστε υπό το βάρος της ευθραυστότητας του παρελθόντος. Ο Χειρώνας είναι αυτός που παραμένει δοσμένος σε μια αποστολή, είτε αυτή είναι στάση ζωής, είτε επάγγελμα, είτε συναισθηματικές συντεταγμένες. Κι όμως, με μια πνευματικότητα που κι ο ίδιος ίσως δεν αντιλαμβάνεται, οι σπίθες της αμφιβολίας και τα κρυμμένα ερωτηματικά επανέρχονται, πότε παρήγορα και πότε ανηλεή, αφήνοντας το ουσιαστικό τους αποτύπωμα πάνω του. Καμιά φορά όμως και τα πιο χειρωνακτικά έχουν την ποιήσή τους... Κι απ' την άλλη υπάρχει αυτός ο μεγάλος κόπος της μικρής λέξης στην ποίηση, έτσι δεν είναι;

ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΛΟΥΝΤΖΗΣ - ΥΠΟΓΛΩΣΣΙΑ ΜΝΗΜΗ

Σαν ασπόνδυλο μοναχικό χταπόδι καμουφλάρομαι και κρύβομαι με διάφορους τρόπους. Ξεγλιστρώ από τις ευθύνες της ζωής, αλλάζω χρώμα, μέγεθος, σχήμα, υφή και χάνομαι στον σύνθετο λαβύρινθο των συναισθημάτων μου. Περίτεχνος και πολύπλοκος, αρχέγονο σύμβολο του ταξιδιού της ψυχής, σύμβολο του θανάτου και της αναγέννησης, καθρεφτίζει την δύσκολη πορεία για την φυγή και την ελευθερία. Δεν ξετυλίγω κανένα κουβάρι για να βρω ξανά το δρόμο της ζωής. Με τρεις καρδιές βαδίζω, προχωρώ με βάση το ένστικτο, την ύπαρξη και τον έρωτα. Ακολουθώ το μονοπάτι, χάνομαι στα αδιέξοδα, μιλάω με τα δαιμόνια μου και δεν σκέφτομαι τον γυρισμό. Πάω να πολεμήσω και εγώ το δικό μου μυθικό τέρας, που βάρβαρα κατασπαράζει τα σωθικά μου. Κάνω μια βουτιά στο κέντρο της αποδοχής, μέχρι να βρω τον τελικό μου προορισμό, μήπως και μάθω ποιος αληθινά είμαι..

Ανδρομάχη Χουρδάκη - Τα σκουλαρίκια της Περσεφόνης

...Η ψυχή της γυναίκας πορεύεται στα δάση των αιώνων και διαβαίνει μέσα από την ίδια σφιχτή πλέξη του μύθου της Περσεφώνης. Στην πορεία της μεταμορφώνεται και είναι αναπόφευκτη η κάθοδός της στο σκοτάδι, αλλά και η επιστροφή της στον ήλιο. Επιβάλλεται κάποτε να απομακρυνθεί και να στερηθεί τη γονεϊκή φροντίδα για να στερεώσει καλύτερα την ύπαρξή της, αλλά και για να επιστρέψει πάντα σοφότερη. Δοξάζει τον έρωτα και αντιμετωπίζει τον δόλο. Άλλοτε παιδί-σκη στέκεται με ανερμήνευτες βουλές στα χέρια της κι άλλοτε πάλι ώριμη γυναίκα κοιτάζει κατάματα τις φοβερές όψεις του Πλούτωνα. Η ψυχή της γυναίκας ανοίγει τα πολύτιμα δώρα της όποιες προδοσίας δέχθηκε και τα αποτιμά...

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΕΡΙΒΑΚΗ - Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

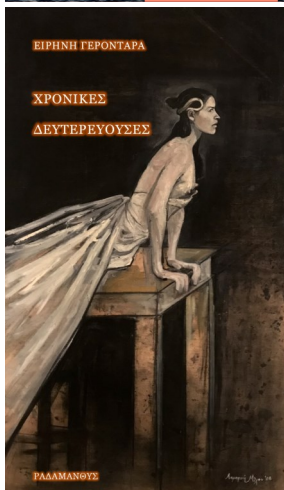

"...Και κάπως έτσι ο άνθρωπος κλείνει τα μάτια για να κοιμηθεί, να ξαποστάσει και να ονειρευτεί, όσα επιθύμησε ως παιδί, όσα ξέχασε ως έφηβος και όσα έζησε ως νέος σπόρος, πριν εκείνος ανθίσει για τον θάνατο. Και κάπως έτσι ο άνθρωπος μέσα στο όνειρο, σε πλαίσια ομιχλώδη, ακαθόριστα και μπερδεμένα έχει την ανάγκη να πλάθει ήρωες με ξεφτισμένα προσωπεία. Σ' ένα όνειρο με Παντοκράτορες που κρατούν το κλειδί της Γνώσης, με Υπηρέτες που έχουν μάθει να ακολουθούν τα βήματα των άλλων επιθυμώντας θέση και ταυτότητα, με Σκιές και Φαντάσματα που ξυπνούν τις μνήμες και με Δαίμονες που αγκυλώνουν την επιθυμία, ζει ο άνθρωπος, ξανά και ξανά Σ' Επανάληψη, με ζοφερότητα και αγωνία τις στιγμές που δεν υπολόγισε, που δεν αγάπησε, που δεν αγκάλιασε, που δεν συμφιλίωσε με τον εαυτό του. Ζει ξανά και ξανά Σ' Επανάληψη όλα εκείνα, που αγνόησε, διότι έτσι του δίδαξαν, να προσπερνά όσα του φανερώνονται μπροστά του..."

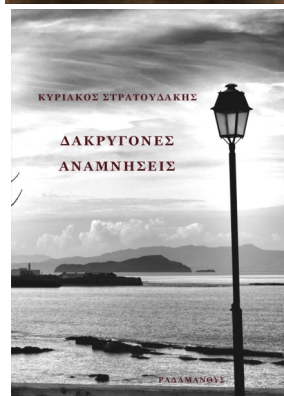
ΖΑΦΕΙΡΙΑ ΜΑΜΑΤΣΗ - ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Η ποίηση βρήκε τη Ζαφειρία Μαμάτση στη θάλασσα, στη διάρκεια μεγάλων ταξιδιών, σε ολόκληρο τον κόσμο. «Με ναυτικό φυλλάδιο δεκαοχτώ και κάτι, ένα αντίο άφησα και γύρισα την πλάτη». «Θολά τα φώτα της στεριάς μπρος τον Σταυρό του Νότου κι εγώ τρεις μήνες έκλεινα του μπάρκου μου του πρώτου». «Της λαμαρίνας η βοή πάλι με μπότζει τρίζει κι ένα ανεμολόγιο τη ρότα μου ορίζει». Γαλήνεψε η θάλασσα στου ταξιδιού την πλώρη κι η Ανδρομέδα έγειρε σ' ένα παλιό βαπόρι». «Μες της κλεψύδρας τον βυθό η άνοιξη κοιμάται, το ρούχο που τη ζέσταινε σαν όνειρο θυμάται...».

ΕΙΡΗΝΗ ΓΕΡΟΝΤΑΡΑ - ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ

Με τη δεύτερη προσωπική της ποιητική συλλογή, η Ειρήνη Γεροντάρα απευθύνεται στη συλλογική μας μνήμη, στις υπαρξιακές μας ανησυχίες και στους φιλοσοφικούς μας προβληματισμούς. Η ποίησή της «κρατάει αγκαλιά τις θύμησης» και «κάθε μέρα το ίδιο σκοτάδι αναμόχλευε. Φορούσε το λευκό και βυσσινί πουκάμισο και το καλό το τζιν το πανταλόνι, κρεμούσε το τσιγάρο απ' το στόμα κι έμπαινε στ' αμάξι». «Διάβαζε πίσω από τις λέξεις...», «μίκραιναν οι μέρες καθώς μεγάλωναν οι σιωπές...». Η ποιητική συλλογή «Χρονικές Δευτερεύουσες» είναι «της ζωής η ποίηση»

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥΔΑΚΗΣ - ΔΑΚΡΥΓΟΝΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

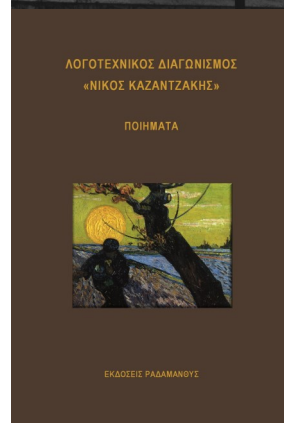
«...Οι δακρυγόνες αναμνήσεις, είναι η πιο επικίνδυνη κατηγορία αναμνήσεων. Χωρίζονται σε δύο υποκατηγορίες. Η πρώτη, εμπεριέχει αναμνήσεις οι οποίες σου προκαλούν φόβο. Άρα, αναμνήσεις μιας παρελθούσας οδύνης. Η δεύτερη, εμπεριέχει αναμνήσεις οι οποίες σου προκαλούν μια επιθυμία να τις ξαναζήσεις. Άρα, αναμνήσεις μιας παρελθούσας ευτυχίας. Το οξύμωρο που ενυπάρχει μέσα στη δεύτερη υποκατηγορία των δακρυγόνων αναμνήσεων, με γοήτευσε και έγινε η αφορμή για να γράψω αυτό το βιβλίο. Είναι τρομακτικό το γεγονός ότι, οι στιγμές που σου χάρισαν κάποτε αμέτρητα χαμόγελα, μετουσιώθηκαν σε αναμνήσεις που μόνο δάκρυα έχουν πλέον να σου δώσουν...».

Λογοτεχνικός Διαγωνισμός "Νίκος Καζαντζάκης" - Ποιήματα

Ποιητές που βραβεύτηκαν και διακρίθηκαν

1 – Βασίλης Διαμαντόπουλος, 2 – Παναγιώτης Αργυρόπουλος, 3 – Μαρίνα Μελίδου

ΕΠΑΙΝΟΙ (αλφαβητικά) Αθανάσιος Γάκης, Ζωή Γαλιδάκη, Ειρήνη Γεροντάρα, Αντιγόνη Γεωργακοπούλου, Δημήτριος Γκόγκας, Αθανάσιος Διαμαντάκης, Μαρία Δημοτάκη, Βασιλική Δραγούννη, Πελαγία Θεοχάρη, Χριστίνα Καλιαμπάκου, Μενέλαος Καρανδρινός, Χάρης Κυριακούλης, Μαγδαληνή Λαμπρογεώργου, Άγγελος Λάμπας, Γρηγόριος Λουκάς, Κωνσταντίνος Μαυροματάκης, Γιώργος Μπάρδης, Παναγιώτης Ντάμτσιος, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Μαρία Ρεντιφίδου, Βασιλική Ρουμελή, Ελένη Σ. (Ομάδα Δημιουργικής Γραφής – Ελληνικό Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής & Περιθαλψής "ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΛΛΑΣ", Κέντρο Ημέρας «ΛΩΤΟΣ»), Σωτήρης Τσανάι, Σοφία Τσιαλίκη

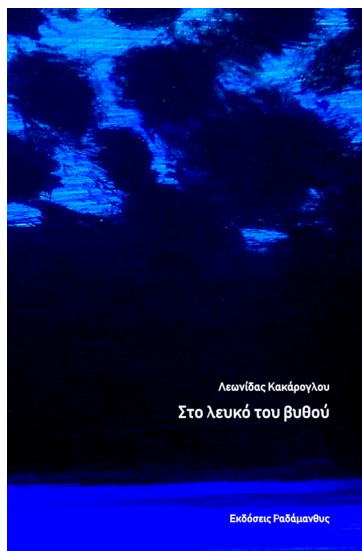

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ - 12 ΑΓΓΕΛΟΣ

Ο Ευάγγελος Ρούσσος γεννήθηκε το 1969 στην Αθήνα και έζησε τα παιδικά του χρόνια στην Κρήτη. Σπούδασε και δίδασκε τη στρατιωτική τέχνη. Ζει με την οικογένειά του στα Χανιά όπου ερμηνεύει τους καιρούς του πλάθοντας λέξεις και εικόνες.

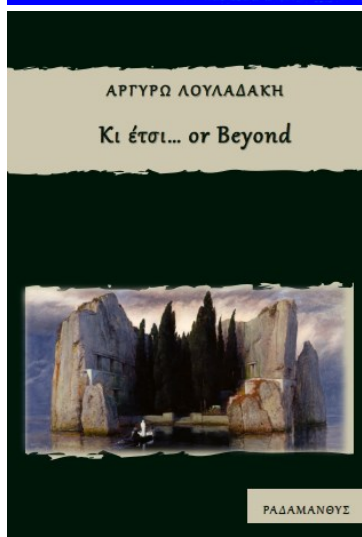
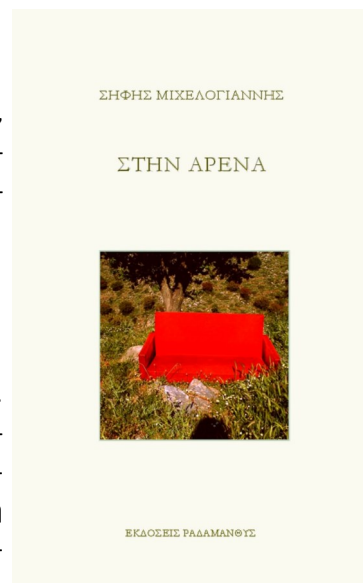

Λεωνίδας Κακάρογλου - Στο λευκό του βυθού

«Στο λευκό του βυθού» υπάρχουν όλοι όσοι αγαπήσαμε, όλοι αυτοί που χάθηκαν, μα άφησαν στη ψυχή μας ένα χάδι για θύμηση. Διαβάζοντας τα ποιήματα του Λεωνίδα Κακάρογλου, γίνεσαι μέρος της μυσταγωγίας που γεννούν πάντοτε τα όνειρα, τής ατμόσφαιρας που ταιριάζει σε ένα – αταίριαστο με την εποχή – ιδανικό λιόγεμα.

ΣΗΦΗΣ ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΣΤΗΝ ΑΡΕΝΑ

Οι στίχοι του, βαγόνια, και τα ποιήματά του αμαξοστοιχίες, με προορισμό ακόμη ανεξιχνίαστο. «Στο τραπέζι του Ομήρου κάθονται οι ανθρώπινες τραγωδίες», και «η μνήμη αναπληρώνει την τέχνη», γράφει ο ποιητής.

Αργυρώ Λουλαδάκη – Κι έτσι... or Beyond

Η Αργυρώ Λουλαδάκη, γεννήθηκε το 1973. Ζει στα Χανιά. Είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης, του τμήματος Νεοελληνικών & Βυζαντινών Σπουδών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Νεοελληνική Φιλολογία, καθώς και διδακτορική διατριβή με θέμα «Θεωρία και Πρακτική της μεταφοράς σε ποιητικά κείμενα του 19ου αιώνα». Επίσης, έχει ολοκληρώσει μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με ειδίκευση στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης. Μιλά Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά και εργάζεται ως εκπαιδευτικός στο Μουσικό Σχολείο Χανίων

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΕΡΙΒΑΚΗ - ΤΑ ΟΝΤΑ

[...] Εκεί, όπου η ασημαντότητα γίνεται σπουδαιότητα με ρυθμό άλογο και επαναληπτικό. Εκεί, όπου η πλοκή χάνει την δομή της. Εκεί, όπου σε πρίσματα τεθλασμένα αντανακλάται το χάος επισκιάζοντας την κοσμική αρμονία. Εκεί, όπου η Έντεχνη Κοινωνία έχει Ημερομηνία Λήξης, θα συναντηθείς με τα Όντα.

ΤΩΝΙΑ ΚΑΤΖΟΥΡΟΥ - ΑΚΡΟΒΑΤΩ

«Πρόκειται για ένα corpus με αυθεντική ποιητική αίσθηση, με την τόλμη και τη χάρη του προσωπικού ύφους, με πάθος, με βαθύτητα αλλά και παιχνιδιάρικη διάθεση, με μια αδιόρατη καβαφική ειρωνεία ενίοτε, με ευφάνταστες λεκτικές ακροβασίες – ναι, ο τίτλος «Ακροβατώ» είναι και γι' αυτό εύστοχος – με έρωτα στη λέξη και στα πράγματα...», Κατερίνα Θεοδωράτου.

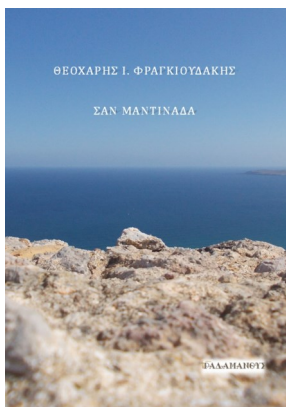

Wendy Everett - Μαστοράκη Γωνία

On the corner of Mastoraki

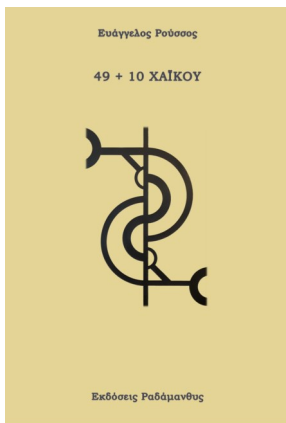
Μετάφραση: Κωνσταντίνα Γεωργαντά

Δίγλωσση ποιητική συλλογή

ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΦΡΑΓΚΙΟΥΔΑΚΗΣ - ΣΑΝ ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ

Η παρούσα στιχουργική – δεν θα αποτολμούσα τον χαρακτηρισμό ποιητική – προσπάθεια είναι αιρετική. Από την παραδοσιακή, τη γνήσια κρητική μαντινάδα, κρατά κάποια εμφανή ή υποδόρια στοιχεία, πόρρω απέχει ωστόσο από το να χαρακτηριστεί «μαντιναδογραφία». Ο δημιουργός έχει ζήσει τη λαϊκότητα, μα τη μεταφέρει σε αυτό το έργο επιλεκτικά. Έχει επίσης επαφή με τη λογιότητα, αλλά κρατά και τις αποστάσεις του. Αγνοεί σηματοδότες και διαχωριστικές γραμμές μεταξύ μοντέρνου και παραδοσιακού και γράφει με βάση τις επιρροές του. Το «κακό» είναι πως οι επιρροές του τον έχουν αγγίξει βιωματικά, κι έτσι παρουσιάζει ως δικές του εμπειρίες που δεν του ανήκουν – όλες τουλάχιστον. Η ευγνωμοσύνη μου είναι απέραντη απέναντι σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που μου εμπιστεύθηκαν τα βάζα, τα συναισθήματα, τις προσωπικές τους ιστορίες. Ιστορίες αυτοτελείς που συσσωματώνονται μέσω του κοινού παρονομαστή των εννοιών – αλφαβητικά δοσμένων – σ' αυτό το έργο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ - 49+10 ΧΑΪΚΟΥ

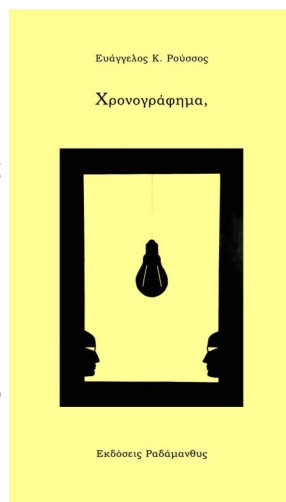
«Αυτό το λίγο που το καθιστά περισσότερο»

Αυτή η φράση του Ρόμπερτ Μπράουνινγκ συμπυκνώνει ίσως με τον καλύτερο τρόπο τη φιλοσοφική διάσταση που αποπνέουν τα ποιήματα του Ευάγγελου Ρούσσου. Τα «49+10 ΧΑΪΚΟΥ» είναι ένας κήπος ανθισμένος που περιμένει τον αναγνώστη τους για να τον ταξιδέψει σε μια χώρα ξεχασμένη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ,

Μετά από τα «49 + 10 ΧΑΪΚΟΥ», που κυκλοφόρησαν το 2018 από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους, ο Ευάγγελος Ρούσσος «επιστρέφει» με το «Χρονογράφημα». Η λέξη «επιστρέφει» μπήκε σε εισαγωγικά σκόπιμα, καθώς ο ποιητής δεν αποσπάστηκε ούτε στιγμή από το δημιουργικό του έργο. Συλλέκτης στιγμών και συναισθημάτων, απεικονίζει, εφευρίσκει, ανακαλύπτει, πειραματίζεται και γράφει, συγκεντρώνοντας υλικό.

Αγγελική Μανίτη – Όχι για σας, για κάποιους άλλους, δεν τους ξέρετε

Η δημιουργός αντλεί το θέμα της μέσα από τη σύγχρονη κοινωνική και υπαρξιακή πραγματικότητα, δημιουργώντας τις συνθήκες για την πραγμάτωση μιας ποίησης έτοιμης να μετασχηματιστεί πάνω σε μία θεατρική σκηνή. Κι εδώ ο λυρισμός υπάρχει και ανθίζει, όμως πατά σ' ένα στέρεο υπόβαθρο, πηγάζει από μια ψυχή που θέλει να δει τη ζωή κατάματα, να ταξιδέψει...

Παυλίνα Κουβαρδά - Κι εμείς ψάχνοντας τη σύνθεση ξεχαστήκαμε στο πεζοδρόμιο

Η πρώτη ποιητική συλλογή της Παυλίνας Κουβαρδά, στολισμένη με τους σελιδοδείκτες που η ίδια σχεδιάζει, μοιάζει σαν έτοιμη από καιρό. Ίσως οι λέξεις να έμειναν για χρόνια κλεισμένες στα συρτάρια, ίσως απλά να κρατούσαν απόσταση απ' το φως. Όπως και να 'χει, το σίγουρο είναι ότι τα ποιήματα που προέκυψαν μέσα από αυτή τη σύνθεση δεν θα ξεχαστούν στο πεζοδρόμιο.

ΑΡΓΥΡΩ ΛΟΥΛΑΔΑΚΗ - ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ ΦΩΤΟΣ

Φως, σχήματα και γεωμετρία, σκιές πριν από το λιόγεμα και, άλλοτε, τη χαραυγή. Τα ποιήματα της Αργυρώς Λουλαδάκη, ηχούν ως ευαίσθητες χορδές, ένα τρίξιμο στην πόρτα, μιαν ανάσα. Μια πόρτα ανοιχτή με θέα απροσδιόριστη. Η οδός των δικών της ονείρων μοιάζει με κερί που τρεμοπαίζει μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο. Κι η φλόγισσα του όμως, δεν σβήνει. Παραμένει και περιμένει...

Αργυρώ Λουλαδάκη – Just Words ή Αναπαραστάσεις

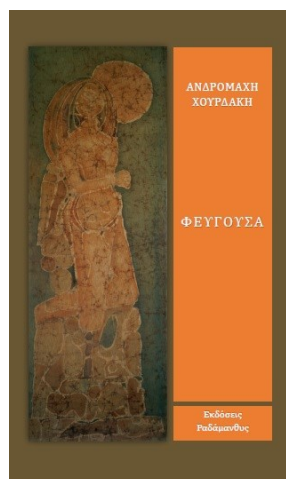
«Just Words... ή Αναπαραστάσεις» είναι ο τίτλος της συλλογής που περιλαμβάνει 82 ποιήματα. Η φιλόλογος Αθηνά Γαλανάκη, διάβασε τα ποιήματα και μοιράστηκε μαζί μας ορισμένες από τις εξαιρετικές καλλιτεχνικές της φωτογραφίες, οι οποίες συνομιλούν με τους στίχους της ποιήτριας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ - ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ

Ο Θεόδωρος Σίδερης γεννήθηκε στην Πάτρα τον Αύγουστο του 1976, ενώ η καταγωγή του είναι από τη γη των ποιητών, τη Λευκάδα

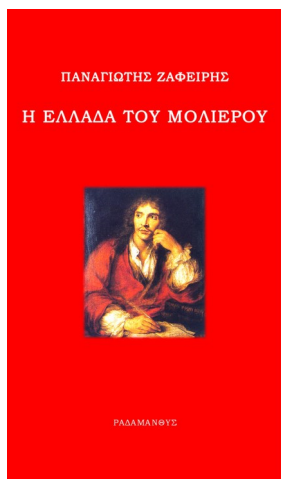

ΘΕΑΤΡΟ

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΧΟΥΡΔΑΚΗ - ΦΕΥΓΟΥΣΑ

Η Ανδρομάχη Χουρδάκη στο θεατρικό έργο «Φεύγουσα» αξιοποιεί στοιχεία της μυθολογίας μας, της τελετουργίας των Ελευσινίων μυστηρίων, της Κρητικής Παράδοσης και της Χριστιανικής πίστης. Η δραματουργική σύνθεση με ολωσδιόλου άλλη ιδεολογική σκευή συναντιέται με τα autos sacramentales – θρησκευτικές αλληγορίες για το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας – του Καλντερόν του ισπανικού χρυσού αιώνα. Η Φεύγουσα ως απόγονος του ιερού θήλεος στην υπαρξιακή της περιπέτεια, αντιμετωπίζει τις θλιβερές συνέπειες πανάρχαιου δόλου. Με το σώμα της ταξιδεύουν θεές και θνητές, διασώζοντας ιερά, κομίζοντας γνώση και θέτοντας ερωτήματα. Κι όλα αυτά η συγγραφέας επιλέγει να φανερωθούν στη γενέτειρά της Ελευσίνα και στην πατρική γη της, στη Δυτική Κρήτη, ρίχνοντας στους δύο τόπους το ημίφως του θρύλου κι αφήνοντας εντέλει ανοιχτούς δρόμους πολλαπλής ερμηνείας για τη μοίρα της Φεύγουσας που αγαπά πάνω απ' όλα την ελευθερία.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΖΑΦΕΙΡΗΣ - Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ

Διατηρώντας τόσο τον βασικό ιστό των ιστοριών, την κωμική αλλά κυρίως τη σατιρική διάθεση του Μολιέρου, ο Ζαφείρης παρουσιάζει, μέσω των κωμωδιών του, τη διαχρονικότητα των παθών, των τάσεων και των επιθυμιών της ανθρωπίνης φύσης που κινούμενη με βάση, άλλοτε το θυμικό κι άλλοτε το συμφέρον, καταλήγει να επιδρά στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και να δοκιμάζει τις δυναμικές και τις ισορροπίες των ανθρώπινων σχέσεων.

Λογοτεχνικός Διαγωνισμός Νίκος Καζαντζάκης - Θεατρικά έργα

1ο Βραβείο—«Η Καρέκλα», της Σοφίας Νικολιάκη.

2ο Βραβείο—«Άντα», του Θανάση Λιούνη

3ο Βραβείο- «Δέκα Δευτερόλεπτα», της Γιούλης Αποκατανίδου

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΕΝΤΑΡΑΚΗ - ΕΝΑΣ ΔΡΑΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ

Ένα διαφορετικό παραμύθι ΧΩΡΙΣ εικόνες, για να μπορούμε μικροί και μεγάλοι να φτιάξουμε με τη δική μας φαντασία τους ήρωες και να ταξιδέψουμε μαζί τους.

Ένα παραμύθι που μιλά για την ΑΓΑΠΗ τον ΣΕΒΑΣΜΟ και την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ που είναι πάνω από κάθε αξία.

Για όλες τις ηλικίες

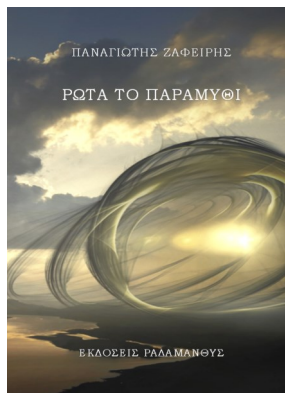
Δήμητρα Πενταράκη

ΕΝΑΣ

ΔΡΑΚΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ

Ραδάμανθος

Παναγιώτης Ζαφείρης - Ρώτα το παραμύθι

«Το βιβλίο του Παναγιώτη Ζαφείρη αγγίζει όλες τις βασικές έννοιες της ανθρωπότητας, την αγάπη, τη φιλία, τη ζωοφιλία, την ειρήνη, τον πόλεμο, την παιδεία. Το βιβλίο είναι εξαιρετικό, μικρό, μεστό, περιεκτικό, έξυπνο, σοφό, διδακτικό, θεραπευτικό, για όλες τις ηλικίες. Νομίζω πως είναι μια καλή αφορμή για να πλησιάσει κάποιος ξανά αυτό το κομμάτι του μαγικού και του υπερβατικού», Αθανασία Κοκκινάκη, ψυχολόγος.

Ζωή Σκαλίδη - Η ζωή μου μ' έναν κουκλοπαίκτη

Ο «Ξυλένιος», ο πρωταγωνιστής του βιβλίου της Ζωής Σκαλίδη, ένας μικρός πρίγκιπας κι αυτός, έρχεται από τον αληθινό κόσμο της μαριονέτας και των καλλιτεχνών του δρόμου, για να μας υπενθυμίσει – χωρίς ίχνος διδακτισμού – αξίες, όνειρα και ιδανικά.

Δέσποινα Τζιάκη - Μια ομπρέλα δώρο

«...Υπάρχουν κάποια «χαμένα» παζλ στην ιστορία και αυτά θα τα δημιουργήσετε εσείς, μόνοι σας ή μαζί με τους ακροατές της ιστορίας. Υπάρχει χώρος για να συνεχίσετε... να προσθέσετε μικρές ιστορίες ανάμεσα στο κείμενο ή στο τέλος... Αυτή η ιστορία θα μπορούσε με τη δική σας φαντασία να γίνει ποίημα!».

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΖΙΑΚΗ - ΤΟ ΛΕΜΟΝΟΣΠΙΤΟ

"Ένα τρυφερό και καλογραμμένο παραμύθι που έχει βγει από την καθημερινότητα της ζωής και την στενή οικογενειακή σχέση", Μαρία Μπαδιεριτάκη, Συγτονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΠΟΙΗΣΗΣ

2022

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥΣ

7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Προϋποθέσεις συμμετοχής

-Συμμετοχή με 1 έως 3 ποιήματα.

Θέμα ελεύθερο

(κάθε ποίημα να μην ξεπερνά τους 40 στίχους)

-Το έργο δεν θα πρέπει να έχει βραβευθεί σε άλλου λογοτεχνικό διαγωνισμό, ούτε να έχει εκδοθεί ή να έχει δημοσιευθεί σε βιβλίο, έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο.

Αποστολή ποιημάτων στο:

ekd.radamanthys@gmail.com

-Τίτλος στο email μπαίνει το ψευδώνυμο που θα επιλέξετε. Σε συνημμένο word θα πρέπει να υπάρχουν τα πραγματικά στοιχεία επικοινωνίας (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και τηλέφωνο επικοινωνίας)

Τα ποιήματα που θα διακριθούν θα τυπωθούν

από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους

Οι Εκδόσεις Ραδάμανθους προκηρύσσουν Διαγωνισμό Ποίησης για το 2022. Οι δημιουργοί που θέλουν να συμμετάσχουν πρέπει να στείλουν τα έργα τους έως και τις 30 Απριλίου. Τα ποιήματα που θα διακριθούν θα τυπωθούν και θα κυκλοφορήσουν σε έντυπο βιβλίο από τις Εκδόσεις Ραδάμανθους.

Αποστολή ποιημάτων στο email:

ekd.radamanthys@gmail.com

Προϋποθέσεις συμμετοχής

-Συμμετοχή με 1 έως 3 ποιήματα.

Θέμα ελεύθερο, (κάθε ποίημα να μην ξεπερνά τους 40 στίχους)

-Το έργο δεν θα πρέπει να έχει βραβευθεί σε άλλου λογοτεχνικό διαγωνισμό, ούτε να έχει εκδοθεί ή να έχει δημοσιευθεί σε βιβλίο, έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο, καθώς και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

-Τίτλος στο email μπαίνει η ένδειξη «Διαγωνισμός Ποίησης» και το ψευδώνυμο που θα επιλέξετε. Θα πρέπει να υπάρχουν δύο συνημμένα αρχεία. Το ένα θα περιέχει

τα ποιήματα και το άλλο τα στοιχεία επικοινωνίας (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και τηλέφωνο επικοινωνίας). Η αποστολή των πραγματικών στοιχείων είναι απαραίτητη και έχει τη θέση αποδοχής των όρων του διαγωνισμού. Χωρίς αυτήν δεν θα γίνεται δεκτή η συμμετοχή.

Ως ηλεκτρονική διεύθυνση του συμμετέχοντος θεωρείται εκείνη μέσω της οποίας εστάλη η συμμετοχή.

Για κάθε έγκυρη συμμετοχή ο διαγωνιζόμενος θα λάβει επιβεβαιωτικό μήνυμα (email).

Η κριτική επιτροπή θα ανακοινωθεί κατά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων (Σεπτέμβριος 2022).

Με τη συμμετοχή τους οι διαγωνιζόμενοι εκχωρούν στις Εκδόσεις Ραδάμανθους το δικαίωμα να αναρτήσουν στην ιστοσελίδα τους, στα social media, ή όπου αλλού κρίνουν σκόπιμο και σε οποιονδήποτε χρόνο τα ποιήματα που θα διακριθούν.

Για οποιαδήποτε πληροφορία μπορείτε να στείλετε μήνυμα στο ekd.radamanthys@gmail.com ή να καλέσετε στο 6983 091058